

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra mezinárodních vztahů

**Napomáhá mediální pokrytí porozumění
konfliktu?**

**Redefinice konceptu mírové novinářiny a analýza
českého zpravodajství o Kypru a Náhorním Karabachu**

Diplomová práce

Autor práce: Jaroslav Hroch

Studijní program: Mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Ditrych, M.Phil., Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31.7. 2019

Jaroslav Hroch

Bibliografický záznam

HROCH, Jaroslav. *Mírová novinářina ve zlatém zajetí: Redefinice konceptu na příkladu českého mediálního zpravodajství o konfliktech v Náhorním Karabachu a na Kypru*. Praha, 2019. 111 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce PhDr. Ondřej Ditrych, M.Phil., Ph.D.

Rozsah práce: 152 261 znaků

Abstrakt

Cílem této práce je přispět k teoretickému ukotvení konceptu mírové novinářiny, který kombinuje teoretická východiska z dvou oblastí: studií míru a konfliktů a mediálních studií. Vliv novinářů jako intervenující síly a vysvětlujícího faktoru s ohledem na (násilné) konflikty je opomíjen. Mírová novinářina není teoreticky dostatečně robustní a stále staví na dualistickém vymezení se vůči tzv. válečné novinářině. Toto dělení je potřeba překonat tak, aby koncept mírové novinářiny reflektoval zejména teorii transformace konfliktu a analýzu konfliktu. Žádoucí je také diferenciací médií dle toho, nakolik jsou společnosti zapojené do konfliktu. Dvojití upřesnění nabízí nové možnosti, jak specificky zkoumat zpravodajství z konfliktních oblastí. Případové studie analyzující české zpravodajství z konfliktů na Kypru a o Náhorní Karabach ukazují, že takové zpravodajství je zploštěné, pokrývá realitu konfliktu, dává důraz na viditelné a fyzické aspekty a neadekvátně uzavírá konflikt v arbitrárních časových hranicích.

Abstract

The aim of this thesis is to contribute to theoretically sound concept of Peace Journalism, which combines theoretical foundations from two spheres: conflict and peace studies and media studies. Influence of journalists as intervening force and explaining factor with regard to (violent) conflict is neglected. However, Peace Journalism is not theoretically strong and builds upon dualistic definition vis-à-vis so-called War Journalism. The concept of Peace Journalism has to overcome this delamination in order to reflect theoretical underpinnings of conflict transformation theory and conflict analysis. Moreover, Peace Journalism has to differentiate media according to an involvement of given societies in a conflict. This offers an opportunity to specifically and accurately analyse news coverage of conflicts. Case studies analysing Czech coverage of Cyprus and Nagorno-Karabakh conflicts illustrates this approach. The coverage is essentially flat, distorts a reality of the conflict, pays attention to visual and physical aspects of the conflict and closes the conflicts in arbitrary time boundaries.

Klíčová slova

mírová novinářina; analýza konfliktu; rámování; nastolování agendy; priming; Náhorní Karabach; Kypr; transformace konfliktu; analýza obsahu

Keywords

peace journalism; conflict analysis; conflict transformation; framing; agenda setting; priming; Nagorno-Karabakh; Cyprus; content analysis

Title

Does Media Coverage Help to Understand Conflicts? Redefining the Concept of Peace Journalism and a Comparative Analysis of Cyprus and Nagorno Karabach Conflicts in the Czech Media

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu práce PhDr. Ondřeji Ditrychovi, M.Phil., Ph.D. za jeho cenné rady. Taktéž musím vyjádřit vděčnost všem, kteří mi dodávali inspiraci a nápady, snášeli mé monology o útrapách a sdíleli mé nadšení. Nelze opominout ani ty, kteří si práci dobrovolně přečetli, aby mě upozornili na chyby a nedostatky. Zároveň chci poděkovat Fakultě sociálních věd za příležitosti i vědomosti, které jsem během studia získal.

Obsah

Úvod.....	1
1 Metodologie	3
1.1 Rozvržení práce.....	3
1.2 Cíl práce	4
1.3 Rozbor literatury	5
1.4 Analytické techniky a empirická data	5
2 Teorie, normativní přístup, nebo reformní projekt?	7
2.1 Koncept místo teorie	7
2.2 Soupeřící definice.....	8
2.3 Hlavní body konceptu mírové novinářiny.....	9
2.3.1 Konflikt jako tvořivá síla	9
2.3.2 Zaujatost vůči násilí	10
2.3.3 Jazyk	13
2.4 Historie mírové novinářiny	14
2.4.1 Válka s médii	15
2.5 Kritika konceptu mírové novinářiny	16
3 Média v konfliktu jako obraz reality	19
3.1 Chiméra CNN efektu.....	20
3.1.1 Opuštění CNN efektu.....	21
3.2 Navazující koncepty	24
3.2.1 Model vzájemného působení politiky a médií	24
3.2.2 Kaskádovitý model	25
3.2.3 Teorie určování pozice.....	27
3.2.4 Novináři jako diplomaté	28
3.3 Vliv na mírovou novinářinu	28
3.4 Říkají nám média, o čem přemýšlet?	29
3.4.1 Obrazy v naší hlavě: nastolování agendy.....	29

3.4.2	Priming.....	31
3.4.3	Rámcování	32
3.4.4	Relevantní příklady pro koncept PJ	34
4	Co je konflikt a jak to zjistit?	36
4.1	Analýza konfliktu.....	36
4.1.1	Trojúhelník konfliktu.....	38
4.1.2	Velká neznámá: analýza konfliktu a novináři.....	40
4.2	Konflikt + krize = příležitost.....	42
4.2.1	Kruhy ve vodě.....	43
4.2.2	Základní východiska a TRANSCEND přístup	44
5	Teoretické a analytické ukotvení mírové novinářiny	47
5.1	Vliv médií a konflikt	47
5.1.1	Konflikt mezi Altémii a Weelandii.....	50
5.1.2	Diferenciace médií v konfliktu	52
5.2	Transformace konfliktu a mírová novinářina.....	55
6	Kypr a Náhorní Karabach	59
6.1	Odcizený Afroditin ostrov.....	61
6.2	Střet trpících národů	64
7	Analýza mediálního zpravodajství	67
7.1	Analýza zpravodajství – Kypr.....	70
7.2	Analýza zpravodajství – Náhorní Karabach.....	77
7.3	Komparace	86
7.4	Diskuze.....	90
7.5	Omezení	93
	Závěr	94
	Seznam literatury	97
	Knihy	97
	Kapitoly.....	98

Akademické články	101
Ostatní články	107
Publikace organizací	108
Mediální zdroje	110
Ostatní zdroje	111

Úvod

Lidé milují myšlenku, že láska hýbe světem. Ale není to tak. Nezamykáte si dveře na noc z lásky k sousedům. Máte bezpečnostní zámky, protože se jich bojíte. Strach je pořádek. Strach je kontrola. Strach je bezpečí. Strach je fikce.

- Mr. World. American Gods (televizní seriál), 2. série, 8. epizoda

Ve své legendární knize *Strach ze svobody* analyzuje německý sociolog a psychoanalytik Erich Fromm (1993, s. 28) pnutí mezi procesem individualizace a pocitem bezmocnosti, které může vést k touze podřídit se autoritativním režimům. „Kdyby byl proces vývoje lidstva harmonický,“ píše, „kdyby se držel určitého plánu, potom by byly obě stránky vývoje – růst síly a růst individualizace – přesně vyváženy. Je tomu však tak, že dějiny lidstva jsou konfliktní a plné bojů.“ Frommovo dílo se sice věnuje otázce svobody a vztahu lidského Já k strukturám, jež jej převyšují, zároveň ale staví na jednom základním paradigmatu: dualismu člověka a vnějšího světa. Tento vnější svět je poznáván částečně skrze osobní zkušenost, avšak přesto je dominantní část moderního člověka zprostředkována médii. *Realita* reality ho obklopuje.

Proces vytváření zprostředkované reality se začal zrychlovat s vynálezem knihtisku v 15. století. Postupně přicházely nové vynálezy: fotografie, rádio a po druhé světové válce televize. Najednou byl člověk obklopen realitou, kterou nezažil a z velké části ani zažít nemohl. S rozmachem digitálních a komunikačních technologií, se stále výkonnějšími mobilními telefony, tablety, notebooky, chytrými hodinkami už moderní člověk nevyhledává selektivní obraz světa. Má ho totiž v každém okamžiku na dosah ruky.

Velkou část mediálních informací tvoří *konflikt*, který nevyhnutelně doprovází lidské počínání a sociální procesy. Často je přitom slovo konflikt vnímáno jako synonymum k násilnému konfliktu. Není tomu tak, od konfliktu, či pnutí, k násilnému konfliktu vede dlouhá cesta. Musí dojít k rozpadu základních norem i lidské přirozenosti, aby byl člověk schopen páchat násilné činy na jiném člověku. Násilí přitom není nevyhnutelné, dnes a denně probíhá mnoho konfliktů, které k němu nevedou.

Násilný konflikt přitom tvoří nezanedbatelnou část mediálního zpravodajství. Válka či ozbrojený konflikt často obsahují novinářské hodnoty, které vedou k upřednostnění takového tématu před jinými. Mezi ty podle Tonyho Harcupa a Deirdre O'Neill¹ (2001, s.

¹ Autor se v této práci rozhodl cizí příjmení nepřechylovat a ponechat je v původním tvaru.

279) patří mimo jiné odkaz na významnou osobnost, nebo instituci, překvapení, negativní sdělení, významnost události, relevance, či navazování na předchozí zpravodajství.

Násilný konflikt je nesmírně komplikovaná sociální situace s mnoha aktéry, křivdami, fyzickým i psychickým utrpením. Tuto komplexní realitu tak musí média nutně zjednodušovat. Vybírat si, kterou část konfliktu a jakým způsobem zachytí v ten daný okamžik. Tento proces není nijak negativní: je nutné rozlišit mezi *zjednodušením* a *zkreslením*. I složitý proces se dá zjednodušit tak, aby byl čtenáři srozumitelný, ale zároveň neopomínal důležitá fakta, nebo je nepřekroutil způsobem, který by zavdával k předsudkům, stavěl na emocích, strachu, nebo demonizoval a dehumanizoval Druhého.

I při procesu zjednodušování ovšem nutně dochází k pozměnění reality. „Jakýkoli ‚soulad‘² mezi objektivní realitou a jejím zprostředkováním je těžko dosažitelný,“ píše Thomas Hanitzsch (2007, s. 5). V situaci konfliktu, kde panuje rozdílné subjektivní vnímání situace, bude zpravodajství pro každou stranu zkreslené. Přesto může lépe odpovídat realitě, jakkoli je nedosažitelná, alespoň pokud je kvalitní, ptá se na příčiny i zdroje konfliktu a neopomíná celou jeho šíři.

V důsledku mnoha faktorů je přitom většina zpravodajství z konfliktních oblastí zkreslená. Klade přílišný důraz na oficiální zdroje, nenapomáhá k pochopení konfliktu, a naopak může vést k další eskalaci. Alespoň tak jej kritizuje koncept mírové novinářiny (Peace Journalism, PJ), který je předmětem zkoumání této práce.

Mírová novinářina má silný potenciál jako kritický koncept mediálního zpravodajství o konfliktech, oblasti, která je v teoriích konfliktů a míru často nedocenená. Mírová novinářina totiž kombinuje dvakrát dva aspekty: jde o analytický nástroj i normativní koncept; a spojuje teorie z oblasti konfliktů a míru s teoriemi mediálními.

Trpí ale řadou nedostatků. Mezi ty nejzávažnější patří nedostatečná teoretická ukotvenost zejména ve vztahu ke konceptům z oblasti studia konfliktů a míru. Druhým problematickým aspektem je trvání na dualistickém pojetí zpravodajství z konfliktů. Mírová novinářina se totiž od počátku vymezuje válečné novinářině, jak ji nazývá, která se soustředí pouze na viditelné útrapy, nezkoumá konflikt do hloubky a nedává prostor jiným aktérům než elitám. Takové vymezení je v pořádku, jak ale argumentuje autor, je potřeba posunout koncept mírové novinářiny dále, protože s tímto dualistickým pojetím si nevystačí. Nechtěně tím totiž sám zkresluje konflikt a vzdaluje se teoretickému základu, na kterém dle teoretiků mírové novinářiny stojí.

² Pokud není uvedeno jinak, veškeré zdůraznění v přímých citacích je původní.

1 Metodologie

Tato kapitola stručně představí rozvržení práce, výzkumnou otázku, metody i cíl práce. Hned v úvodu je ale potřeba zdůraznit, že způsob analýzy médií včetně hypotéz je obšírněji rozebrán v kapitole *Analýza mediálního zpravodajství* vzhledem k účelnosti i tematické příbuznosti.

1.1 Rozvržení práce

Práce tvoří dva svébytné celky: teoretickou a praktickou část. Teoretická část se věnuje redefinici konceptu mírové novinářiny skrze zkoumání jeho teoretických základů. Nejprve je podroben zkoumání samotný koncept mírové novinářiny, zejména pnutí mezi jeho *normativní* a *analytickou* složkou. Kapitola Teorie, normativní přístup, nebo reformní projekt? podrobně rozebírá jednotlivé body mírové novinářiny a jejího teoretického ukotvení.

Aby bylo možné redefinovat koncept mírové novinářiny tak, aby se vzdala své dualistické zátěže v podobě vymezení se vůči válečné novinářině, je potřeba sestoupit o jeden teoretický schod níže a zaměřit se na základní teoretické přístupy, které podmiňují koncept mírové novinářiny.

Tyto přístupy je možné rozdělit na *nastolování agendy*, *priming*, *framing*, hypotéza *CNN efektu*, *modely vlivu médií na politické procesy* (původem oblast mediálních studií a novinářiny) a na *analýzu* a *transformaci* konfliktu (oblast studia konfliktů a míru). Koncept mírové novinářiny je tak široce rozkročen, ačkoli většina autorů tento aspekt nereflektuje a klade větší důraz na mediální teorie. Autor klade důraz na obě složky a teoretizuje koncept mírové novinářiny tak, aby obsahoval všechny důležité aspekty. Zároveň v průběhu kapitol Média v konfliktu jako obraz reality a Co je konflikt a jak to zjistit? pojmenovává dílčí nedostatky konceptu mírové novinářiny, jak v teoretické, tak praktické rovině. Tato zjištění nejsou přímo navázána na praktickou část, jsou ale natolik důležitá, že je potřeba je zmínit i pro další vývoj konceptu mírové novinářiny.

Po této teoreticky vyčerpávající části autor přichází se syntézou zjištění a diferenciaci vlivu médií na konflikt na základě *novinářského cyklu* a *vlivu* médií. Jako hlavní problém se jeví teoretický základ mírové novinářiny, která nerozlišuje jednotlivé úrovně mediálního zpravodajství, a tudíž nedochází k diferenciaci médií na základě vlivu a zapojení daných společností do konfliktu.

Po této redefinici konceptu autor zkoumá, skrze analýzu obsahu, české mediální zpravodajství o konfliktech v Náhorním Karabachu a na Kypru. Tato analýza se řídí redefinicí konceptu a nabízí jiný pohled na mediální zpravodajství, který lépe identifikuje slabiny a příležitosti ke zlepšení mediálního zpravodajství o konfliktech obecně. Tímto způsobem dochází k lepší synergii analytické, kritické a normativní stránky mírové novinářiny.

1.2 Cíl práce

Autor definoval cíl práce v Projektu diplomové práce takto: „Jakým způsobem mediální pokrytí konfliktů odráží samotné konflikty, zda je zjednodušuje tak, že chybí určité procesy či aktéři, nakolik reflektuje příčiny konfliktu, zda referuje pouze o horkých fázích, nebo i o [mírových procesech].“

Takto definovaného cíle práce se autor držel, což odráží také výsledky analýzy mediálního zpravodajství. Je ovšem nutné zdůraznit, proč byl vybrán právě koncept mírové novinářiny. Důvod je prozaický: studia míru a konfliktů často vynechávají otázku mediálního zpravodajství. Novinářské a mediální obory se zase více zabírají rolí novinářů a zpravodajství, nedochází ale k prolnutí s teoretickými přístupy zkoumající konflikt jako takový. Novináři jsou přitom intervencujícím aktérem v konfliktu. Média mohou mít vliv na eskalaci násilí, zároveň plní vysvětlovací funkci pro společnost, které jsou do konfliktu buď přímo zapojené, nebo ho sledují z povzdálí. Konflikty také tvoří velkou část mediálního zpravodajství a fungují tak jako portál pro veřejnost, která se tímto způsobem o *realitě* konfliktu dozvídá.

Je s podivem, že bezpečnostní či konfliktní studia nevěnují větší pozornost médiím, a právě tento aspekt, v souladu s konstruktivistickou teorií, se snaží autor překonat. Na toto téma není dostatek literatury, většina se věnuje buď mediální, nebo konfliktní stránce věci. Zároveň, jak autor argumentuje, koncept mírové novinářiny se musí oprostit od svého dualistického pojetí, na kterém staví. Její potenciál jako kritického přístupu/teorie je silný, brzdí ho ovšem konstantní vymezování se válečné novinářině, která také podmiňuje většinu analytických přístupů a oprávněně přitahuje kritiku. V závěrečné analýze tak autor staví na synergii konceptu mírové novinářiny, tedy jak na jeho kritické, tak normativním aspektu.

Výzkumná otázka výše řečené reflektuje a ptá se, *jakým způsobem konstruuje mediální pokrytí realitu konfliktu?, resp. napomáhá mediální pokrytí pochopení konfliktů?*

1.3 Rozbor literatury

Jak již bylo řečeno, většina literatury nekombinuje dostatečně oba přístupy, ale soustředí na své mateřské obory. Nedochozí tak k autentickému prolnutí oborů. Autor čerpal z rozsáhlé literatury věnující se konceptu mírové novinářiny, z nejzásadnější literatury zabývající se vlivem médií na politické procesy (hypotéza *CNN efektu*, *model vzájemného působení politiky a médií*, *kaskádovitý model*, *teorie určování pozice* a vliv médií na *diplomatické procesy*) a vlivem na jedince (*nastolování agendy*, *priming*, *rámcování*). Jako zásadní autory lze zmínit Roberta Entmana, Pierse Robinsona, Lance Bennetta, Eytana Gilbou, Dietrama Scheufeleho či Maxwella McCombse.

V případě literatury zabývající se konceptem mírové novinářiny jsou zásadní tito autoři: Johan Galtung, Seow Ting Lee, Jake Lynch, Annabel McGoldring, nebo Thomas Hanitzsch.

Dále autor rozebírá literaturu věnující se *analýze* konfliktu, zejména publikace organizací jako je Světová banka, UNDP, nebo Tearfund. Z hlediska teorie konfliktů se autor drží zásadních teoretických východisek konceptu mírové novinářiny, tedy autorů jako je Johan Galtung či Christopher Mitchell. S ohledem na transformaci konfliktu je doplňuje John Paul Lederach.

S ohledem na konflikt na Kypru byly užitečné knihy Clementa Dodda a Michálie Stavrou Michaela, jakožto i články a knihy přední odbornice na tento konflikt Marie Hadjipavlou. Zajímavý pohled prezentuje z psychoanalytického pohledu také Vamik Volkan. U Náhorního Karabachu autor čerpal z knihy Thomase de Waala, příspěvků Svante Cornella i rigorózní práce Ondřeje Ditrycha.

1.4 Analytické techniky a empirická data

Ke sběru mediálních výstupů autor využil databázi Newton, která je archivuje. Příspěvky byly vyhledány na základě logické fráze tak, aby výsledky nevynechaly žádné podstatné zprávy, zároveň ale nezobrazovaly příspěvky, které se sice týkají dané země či oblasti, nesouvisí ale tematicky s konfliktem. Podrobněji je technika rozebrána v kapitole Analýza mediálního zpravodajství.

Původně autor zamýšlel využít techniku kritické diskurzivní analýzy, ovšem vzhledem k redefinici konceptu bylo přínosnější nejprve využít daných konfliktů jako případových studií a provést analýzu obsahu. Autor je toho názoru, že kritická diskurzivní

analýza by měla následovat až jako druhý krok, pokud se daná redefinice prokáže jako udržitelná. V analýze konfliktu ovšem lze najít předběžná zjištění týkající se otázky diskurzu a související mediální teorie rámcování.

Kromě podrobné kritiky teoretického ukotvení mírové novinářiny, jak bylo uvedeno výše, autor využil analýzu obsahu (content analysis). Většina autorů píšících o konceptu mírové novinářiny se při tvorbě kódovacích schémat držela rozdělení na válečnou a mírovou novinářinu.

Autor zvolil kvalitativní a manuální přístup k analýze obsahu. Ačkoli by byl žádoucí plně integrovaný přístup – tedy spojení kvalitativního i kvantitativního a manuálního i automatizovaného aspektu (viz Pashakhanlou 2017; Siraj 2010), z kapacitních důvodů to nebylo možné. Kvalitativní přístup má ovšem sílu v tom, že může podhalit skryté významy a interpretovat je (Pashakhanlou 2017, s. 13).

Dalším důvodem je fakt, že většina analýz obsahu zkoumala zejména klíčová slova v předem definovaných kategoriích v opozici k válečné novinářině (Maslog, Lee a Kim 2006; Shinar 2009; Lee 2010; Abdul-Nabi 2015; Sadiq a Hassan 2017). Z hlediska redefinice konceptu autor považuje za užitečnější interpretativnější přístup, který dokáže také zpětně zhodnotit definované kategorie a ukazatele tak, aby mohly být reprodukovány v dalších studiích. Zároveň bylo cílem identifikovat možné slabiny novinářského pokrytí konfliktů tak, aby podpořily redefinici konceptu mírové novinářiny, tedy aby došlo ke zpětnému posílení teoretických základů. Autor je toho názoru, že adekvátnější je kvalitativní a manuální přístup k analýze obsahu.

K analýze tak byla využita technika kódování, přičemž záznam mediálního výstupu týkajícího se jednoho, či druhého konfliktu v předem definovaných obdobích byl brán jako kontextová jednotka. Vzhledem k tomu, že záznamy měly rozdílnou délku, nemohla být pevně stanovená kódovací jednotka. U delších článků se jednalo o odstavec, u kratších o věty. Zároveň ale záleželo na kontextu celého sdělení. Autor tak nezkoumal mediální zpravodajství na základě klíčových slov vytržených z jejich kontextu, ale naopak silně vnímal celý kontext mediálního sdělení. I díky tomu se např. ukázalo, že média k vysvětlení historie konfliktu i důvodům jeho vzniku často používají jeden a ten samý rámec, jenž je většinou získaný prostřednictvím agentury ČTK, popř. je napsaný samotným autorem, nebo jde o kombinaci obojího. Tak jako tak ovšem dochází k jeho replikaci. K tomuto zjištění by zkoumání pouze klíčových slov nedospělo.

2 Teorie, normativní přístup, nebo reformní projekt?

Don't you see their bodies burning?

Desolate and full of yearning

Dying of anticipation

Choking from intoxication

- Serj Tankian, píseň Empty Walls

Mírová novinařina, zdá se, zahrnuje mnoho teoretických aspektů. Jedni o ní mluví jako o teorii, jiní jako o modelu, má nespočet teoretických definic i praktických uplatnění. Je proto nutné mírovou novinařinu adekvátně definovat.

2.1 Koncept místo teorie

Jako první je potřeba jednoznačně odmítnout tezi, že mírová novinařina je *teorie*, jak o ní píše například Václav Prchlík (2017, s. 21) ve své diplomové práci. Teorie je odlišná od zákonitostí, ukazuje na určité faktory, které jsou důležitější než jiné, hledá mezi nimi vztahy. Teorie zjednodušuje daný fenomén tak, že izoluje určité části, kterými se zabývá (Waltz 1979, s. 9-11).

Mírová novinařina sice kritizuje přístup, jakým média referují o konfliktech, ale netvoří ucelenou teorii postavenou na vztazích dvou a více zákonitostí, která by obecně vysvětlovala chování médií v konfliktních oblastech. „Mírová novinařina netvoří teorii, má ale teoretické aspekty,“ píše Saumava Mitra (2018, s. 1526) a dodává: „PJ jako disciplína má vnitřní tendenci adaptovat různá teoretická východiska na normativní rámec mírové novinařiny jako ‚sadu nástrojů‘.“

Dokonce se nedá o PJ mluvit jako o *modelu*, který by teorii popisoval „Model vykresluje teorii s jejími teoretickými předpoklady nezbytně vynechanými, ať už skrze organistické, mechanické, matematické či jiné výrazy,“ píše Waltz (1979, s. 7). Kimberly Kelling a Beverly Horvit (2017, s. 3-5) ve svém článku vztahují PJ dokonce ke dvojici mediálních modelů a jedné mediální teorii: modelu propagandy (Herman a Chomsky), teorii hierarchie vlivů (Shoemaker and Reese) a modelu novinářské obce (Bourdieu). Není přitom jasné zařazení mírové novinařiny ani k jedné teorii či modelu, naopak jsou zkoumány jednotlivé prvky PJ skrze pohled jiného teoretického ukotvení.

Ostatně sami zastánci PJ nepoužívají slova teorie, či model. Naopak ji popisují jako strategii (Hoffman 2013, s. 30), zmatečně jako přístup a model (Nohrstedt a Ottosen 2015, s. 220-221), hnutí pro změny či reformní projekt (Lynch 2015, s. 193), nebo jako normativní, interpretativní přístup (Maslog, Lee a Kim 2006, s. 20).

Jako nejneutrálnější označení se tak jeví *koncept*, který staví na různých teoretických předpokladech či teoriích z oblasti mediálních studií i studií konfliktů a míru.

2.2 Soupeřící definice

Na nejednoznačnost PJ poukazuje také fakt, že existuje několik definic, které sice nejsou ve vzájemném protikladu, vymezují ale tento koncept odlišně zejména ve vztahu k výchozímu ukotvení. Některé definice tak staví hlavně na mediálních studiích, potažmo novinářině, jiné zase na bezpečnostních studiích, respektive studiích konfliktů a míru. Jedna z častěji citovaných definic říká, že „mírová novinářina je, když editoři či reportéři učiní rozhodnutí o čem a jak zpravovat, které umožní společnosti jako celku zvážit a ocenit nenásilné reakce na konflikt“ (Lynch 2015, s. 193). Jiná definice uvádí, že „PJ využívá analýzu konfliktu a transformaci konfliktu k vylepšení konceptu vyváženosti, čestnosti a přesnosti ve zpravodajství“ (McGoldrick a Lynch 2000, s. 5).

Sám otec zakladatel Johan Galtung mluví o konceptu PJ jako o novinářině, která zviditelňuje potlačené aspekty reality (McGoldrick a Lynch 2000, s.5). Pro další autory je PJ přístup, který „zdůrazňuje mírové iniciativy, tlumí etnické a náboženské rozdíly, předchází budoucím konfliktům, soustředí se na strukturu společnosti a vyzdvihuje řešení konfliktu, obnovu a usmíření,“ (Lee 2010, s. 362) nebo jde o „způsob novinářiny, který se snaží zabránit, aby konflikt přešel z latentní do otevřené fáze konfliktu tak, aby nedošlo k násilí, které je často hlavní charakteristikou otevřeného konfliktu“ (Mogekwu 2011, s. 252).

Dov Shinar (2007, s. 2) zase připomíná údajný blahodárný vliv PJ na udržování a budování míru, a taktéž připisuje mírové novinářině možnost změnit pohled vlastníků médií, inzerentů či příjemců na mír a válku.

Asi nejjobecnější a nejužitečnější definice zní, že „PJ cílí na rámcování zpráv tak, aby poskytovaly ucelené pochopení konfliktu“ (Kelling a Horvit 2017, s. 1) a zároveň „napomohly procesu vytváření a udržování míru ve vztahu k nenásilnému řešení konfliktů“ (Hanitzsch 2004, s. 484). Z této definice autor vychází.

2.3 Hlavní body konceptu mírové novinářiny

2.3.1 Konflikt jako tvořivá síla

Koncept PJ je do velké míry založen na *normativním apelu* vůči tradičnímu zpravodajství médií z konfliktních oblastí. Základní ideou, která stojí i za oborem studia míru, je, že lidé preferují žít v míru a nikoli ve válce, pokud ovšem nedojde k tomu, že veřejnost zmanipulována válečnou propagandou násilí vítá (Nohrstedt a Ottosen 2015, s. 220). Hlavním předmětem zájmu PJ tak je zpravodajství o násilných konfliktech v celé šíři.

Mírová novinářina neodmítá objektivní faktory vedoucí ke vzniku konfliktu, zaměřuje se ale do velké míry na to, jak je taková situace *subjektivně* vnímaná jednotlivými aktéry, jejichž chování určují hlubší *strukturální problémy* dané společnosti (Kempf 2003, s. 4-8). Jake Lynch (2007, p. 11) zmiňuje definici britského antropologa a akademika Christophera Mitchella (1981, s. 17), který vysvětluje konflikt „jako jakoukoli situaci, ve které dvě či více sociálních entit, nebo ‚stran‘ (jakkoli definovaných nebo strukturovaných), vnímají, že mají vzájemně neslučitelné cíle“.

Dalším normativním předpokladem je, že zpravodajství v duchu PJ může vést k *deeskalaci* konfliktu či k jeho řešení (Sadiq a Hassan 2017, s. 1; Peleg 2006, s. 2-3). Aby k tomu došlo, musí média věrně a kreativně referovat také o mírových plánech, vysvětlovat je, poukazovat na příčiny konfliktu a upozorňovat na kreativní a nenásilné možnosti, jak překonat antagonismus mezi aktéry konfliktu (Lynch, McGoldrick a Heathers 2015, s. 203-204; Galtung 1998, s. 3-5). V duchu Mitchella (1981, s. 7-8) tak koncept mírové novinářiny považuje konflikt za neoddělitelnou součást lidského společenství. Zároveň ale zkoumá cesty, jaké možné nenásilné odpovědi na násilný konflikt existují, resp. jak k nim mohou přispět média.

Z tohoto hlediska tak staví na dvou přístupech k násilnému konfliktu i konfliktu obecně, konkrétně na *analýze konfliktu* (analytický nástroj) a *transformaci konfliktu* jako přístupu, který chápe samotný konflikt jako tvořivou sílu: „Nejlepší cesta, cesta mírové novinářiny, se soustředí na transformaci konfliktu. Konflikty jsou vnímány jako výzvy pro svět, v němž dva tisíce národů požadují národní stát, přestože existuje pouze 200 zemí a jen 20 národních států. Když se zdá, že lidé, skupiny, země a skupiny zemí stojí jeden druhému v cestě (o čemž konflikt je), existuje zřetelné nebezpečí násilí. Ale konflikt také obsahuje jasnou příležitost pro lidský pokrok, pokud se konflikt využije k nalezení nových cest, k představitosti a ke kreativitě tak, aby příležitosti měly navrch. Bez násilí“ (Galtung (2003, s. 177).

Násilný konflikt ovšem obsahuje samotné *násilí*. Pokud tedy chce mít PJ ambice deeskalovat násilí, musí toto násilí definovat. Zde se opět odvolává na Johana Galtunga a jeho teorii strukturálního násilí, resp. rozlišení mezi viditelným a neviditelným násilím (McGoldrick a Lynch 2000, s. 9). V pojetí norského akademika je násilí úzce spjato s mírem, který definuje jako absenci násilí. „Násilí je přítomno, když jsou lidé ovlivněni tak, že jejich somatická a mentální realizace je pod úrovní jejich možné realizace“ (Galtung 1969, s. 168). Násilí může být ne/záměrné, zjevné/latentní, psychologické/fyzické, osobní/strukturální, s cílem/bez cíle. Samotné strukturální násilí je úzce spojeno s bezprávím, společenskou nespravedlností, nerovnoměrným rozdělením zdrojů apod. Vedle strukturálního existuje také kulturní násilí. Zároveň tato rozšířená definice násilí zpětně rozšiřuje i definici míru. Ten je buď negativní, tedy absence zjevného násilí, nebo pozitivní – absence strukturálního a kulturního násilí (Galtung 1969, s. 171, 183, 188).

Dalším dílčím aspektem konceptu PJ je *empatie*: „Mírová novinářina chápe kulturní a historické kořeny konfliktu a díky tomu, že dává hlas všem stranám konfliktu [...], umožňuje empatii a pochopení“ (Lee 2010, s. 365). „Mírová novinářina [...] nám umožňuje napojit se empaticky na události, kterých se osobně neúčastníme a na aktéry, kteří jsou velice vzdáleni“ (McGoldrick 2011, s. 123). Klasické zpravodajství ale vede k tomu, kritizuje PJ, že dochází k dehumanizaci samotného násilného konfliktu, aktérů či stran konfliktu, což může, zejména pokud se jedná o publikum přímo spojené s konfliktem, vést k nárůstu antagonismu a eskalaci násilí.

2.3.2 Zaujatost vůči násilí

Celý koncept PJ je již od počátku založen na vymezení se vůči zpravodajství z konfliktů, které Johan Galtung pojmenoval *válečnou novinářinou* (War Journalism, WJ). To je v přímém protikladu k mírové novinářině (viz Tabulka č. 1 a Tabulka č. 2). Mezi hlavní aspekty válečné novinářiny patří pozornost upřená v násilném konfliktu na „teď a tady“ (tedy nikoli na hlubší strukturální důvody konfliktu), na „viditelné následky války“ (oběti, zranění, škody na majetku, nikoli na psychologickou újmu), na „elity“ (jako zdroje jsou citováni státní či armádní představitelé, nikoli civilisté v místě konfliktu), či na pojetí konfliktu jako hry

s nulovým součtem (Lee 2010, s. 365-368; Maslog, Lee a Kim 2006, s. 23-25; Bassil 2014; Cozma a Kozman 2015, s. 673-674).

Peace/conflict journalism	War/violence journalism
<p><i>I. Peace/Conflict-oriented</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Explore conflict formation; x parties, y goals, z issues; general “win-win” orientation • Open space, open time; causes and outcomes anywhere, also in history/culture • Making conflicts transparent • Giving voice to all parties; empathy, understanding • See conflict/war as problem, focus on conflict creativity • Humanization of all sides; more so the worse the weapons • Proactive: prevention before any violence/war occurs • Focus on invisible effects of violence (trauma and glory, damage to structure/culture) <p><i>II. Truth-oriented</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Expose untruths on all sides • Uncover all cover-ups <p><i>III. People-oriented</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Focus on suffering all over; on women, aged, children, giving voice to the voiceless • Give name to all evil-doers • Focus on people peacemakers <p><i>IV. Solution-oriented</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Peace = non-violence + creativity • Highlight peace initiatives, also to prevent more war • Focus on structure, culture, the peaceful society • Aftermath: resolution, re-construction, reconciliation 	<p><i>I. War/Violence-oriented</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Focus on conflict arena, two parties, one goal (win), war general zero-sum orientation • Closed space, closed time; causes and exits in arena, who threw the first stone • Making wars opaque/secret • “Us-them” journalism, propaganda, voice, for “us” • See “them” as the problem, focus on who prevails in war • Dehumanization of “them”; more so the worse the weapon • Reactive: waiting for violence before reporting • Focus only on visible effect of violence (killed, wounded and material damage) <p><i>II. Propaganda-oriented</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Expose “their” untruths • Help “our” cover-ups/lies <p><i>III. Elite-oriented</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Focus on “our” suffering; on able-bodied elite males, being their mouth-piece • Give name of their evil-doer • Focus on elite peacemakers <p><i>IV. Victory-oriented</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Peace = victory + ceasefire • Conceal peace-initiative, before victory is at hand • Focus on treaty, institution the controlled society • Leaving for another war, return if the old flares up

*Tabulka č. 1 – Mírová a válečná novinářina
(Galtung 2003, s. 178)*

Kromě toho se WJ vyznačuje tím, že novináři „naskočí“ do konfliktu až v okamžiku, kdy je doprovázen násilím, nereportují tak o fázi před konfliktem a ani o následné obnově po konfliktu. „Válečná novinářina je způsob zpravodajství, který obsahuje skrytou zaujatost ve prospěch násilí,“ píše Syed Abdul Siraj (2010, s. 14). Co ovšem tento způsob pokrývání násilného konfliktu způsobuje? Někteří autoři vidí problém zejména v institucionálních překážkách v mediálních domech, jako je například nedostatek času, financí i novinářů, novinářské rutiny, komerčních zájmech majitelů médií, struktury médií, důrazu na objektivitu aj. (Abdul-Nabi 2017, s. 428-431; Kelling a Horvit 2017, s. 5; Bläsi 2004, s. 2-3; Hanitzsch 2007, s. 5).

Druhou součástí rovnice je důraz na určité *hodnoty* či měřítka, které musí událost nebo jev naplňovat, aby se stal mediální zprávou. Ve světě probíhá současně mnoho událostí i fenoménů. Média si tak musí vybrat jen nějaké, z kterých se stane zpráva. Už v roce 1965 vydal Johan Galtung spolu s Mari Holmboe Ruge proslulý článek, ve kterém tyto hodnoty definovali. Analyzovali práci norských novinářů a jejich pokrytí konfliktů na Kubě, na Kypru a v Kongu a následně pojmenovali dvanáct faktorů, které ovlivňují výběr zahraničních zpráv: četnost, hranici, jasnost, srozumitelnost, soulad (se stereotypy), neočekávatelnost, návaznost, skladbu, odkazování na elitní národy, odkazování na elitní lidi, odkazování na osoby místo sociálních procesů a odkazování na něco negativního.

Další akademické práce sice identifikovaly některé nedostatky, našly výraznější zastoupení některých hodnot nad jinými, popřípadě rozšířily jejich hodnoty o další vzhledem k zaměření či typu média (př. na domácí události), článek Galtunga a Ruge je ovšem všeobecně přijímaný a nadále platný (Harcup a O'Neill 2001, s. 264-266; Peterson 1981, s. 157).

Peace Journalism	War Journalism
PEACE/CONFLICT ORIENTATION	WAR/VIOLENCE ORIENTATION
1. Proactive; reporting on causes and consequences 2. Reports also on invisible effects of war 3. Avoid dichotomous labeling and partisan reporting 4. Avoids victimizing, demonizing, and emotive language 5. Win-win orientation	1. Reactive; focus on here and now 2. Reports mainly on visible effects of war 3. Dichotomizes between the good guys and bad guys; partisan reporting 4. Uses victimizing, demonizing, and emotive language 5. Zero-sum orientation (one goal: to win)
PEOPLE ORIENTATION	ELITE ORIENTATION
6. Giving a voice to the voiceless 7. Multiparty orientation (gives voice to many parties involved in the conflict)	6. Giving voice to elite sources of information 7. Two-party orientation (one party wins, one party loses)
SOLUTION ORIENTATION	VICTORY ORIENTATION
8. Seeking solutions (report on the areas of agreement that might lead to a solution to the conflict) 9. Stays on and reports aftermath of war – the reconstruction, rehabilitation, and reconciliation	8. Focuses mainly on differences that lead to the conflict 9. Stops reporting with the peace treaty signing and ceasefire and heads for another war elsewhere

Tabulka č. 2 - Mírová a válečná novinářina, přepracovaný koncept (Kelling a Horvit 2017, s. 2)

Jen těžko si lze představit něco jiného, co splňuje zmíněné faktory více než násilný konflikt vysoké intenzity, do kterého je navíc zapojen některý z elitních států jako třeba Spojené státy či Rusko. Jenže pokud jsou zprávy vybírané na základě těchto hodnot, zpravodajství o konfliktu musí být nutně pokřivené. „Pokrývání konfliktu, včetně zpravodajství o válce, je zakotvené v představě konfliktu jako novinářské hodnoty.

Výsledkem je často šokující, vzrušující válečné zpravodajství, které je pouze prostředkem ke zvýšení čtenosti a hodnocení“ (Lee a Maslog 2005, s. 311). To vede k tomu, že takové zpravodajství se často identifikuje s jednou, či druhou stranou, přebírá vojenský jazyk, orientuje se na dění místo procesů, nabízí malý kontext a pozadí nebo klade důraz pouze na materiální škody (Lee 2010, s. 362). Důsledkem je opět demonizace a dehonestace Druhého a vznik diskurzu „my versus oni“ (Abdul-Nabi 2017, s. 428).

Koncept mírové novinářiny se obrací také přímo na samotné novináře a povzbuzuje jejich *emancipaci* tak, aby nebyli neobjektivními, aniž by si toho sami nebyli vědomi (Mitra 2018, s. 1524-1525). Jinými slovy: neznalost konfliktu či určité kulturní, národní a společenské ukotvení může vést k tomu, že novinář nevědomě replikuje stereotypy, které mohou vést ke vzniku diskurzu válečné novinářiny. Navíc skrze tzv. *smýčku zpětné vazby* (feedback loop) nevědomky předpokládají, jaké a jak rámcované zprávy chtějí čtenáři číst, čímž pouze posilují toto stereotypní chování (Mitra 2018, s. 1527).

2.3.3 Jazyk

Třetím seskupením definovaných bodů konceptu mírové novinářiny je *jazyk*. Ačkoli jde o důležitou součást, nevěnuje ji PJ takovou pozornost jako seskupením předešlým. Důležitost jazyka jasně ukazují případové studie, které se snaží koncept mírové novinářiny uchopit analyticky. Dominantním prostředkem ke zkoumání jazyka je *analýza obsahu* (viz například Kristensen, Nørgaard a Ørsten 2007; Lee 2010; Abdul-Nabi 2015; Moge kwu 2011; Sadiq a Hassan 2017; Anderson 2015).

Nohrstedt a Ottosen (2015, s. 231) ale koncept PJ kritizují, že nevěnuje dostatečnou pozornost diskurzivní analýze. „Kritická diskurzivní analýza pomáhá objevit možnosti, jak jsou vyjednané diskurzy spojené s například národní či nadnárodními diskurzy bezpečnostní politiky“ uvádí.

Jakkoli média ovlivňují společnost i politiky, stejně tak společnost, veřejné debaty, politici, mluvčí, PR firmy apod. ovlivňují média. Kromě toho má na novináře vliv také diskurzivní prostředí, ve kterém se pohybují (Nygren et al. 2018, s. 1073-1075).

Jazyk je jedním z ústředních bodů PJ, jelikož právě skrze něj média spoluvytvářejí sociální realitu. Jeremy Iggers (1999, s. 120) píše o tom, jak se proměnilo vnímání znásilnění z „aktu vášně“ na „násilný zločin“. Tomu napomohlo, když média začala používat termín „sexuální útok“. Podle něj jsou masová média dokonce jednou z nejdůležitějších složek, která vytváří či mění morální normy společnosti. V podobném duchu změnil v nedávné době

britský deník The Guardian způsob, jakým bude psát o klimatických problémech. Místo klimatické změny tak bude používat pojmy jako „klimatický stav nouze“, „klimatická krize“, nebo „klimatický kolaps“ (Carrington 2019).

Mírová novinářina bere tento aspekt vážně a v kritice válečné novinářiny poukazuje na problematiku užívání jazyka, zejména pokud jde o emoce či nálepkování. Média přitom mohou společnosti v násilném konfliktu výrazně ovlivnit, jak se například ukázalo během genocidy ve Rwandě (Bratić 2008, s. 491).

2.4 Historie mírové novinářiny

Jako otec zakladatel konceptu mírové novinářiny je označován norský badatel Johan Galtung. *Historie* mírové novinářiny ale sahá daleko za jeho výzkum, až do období před první světovou válkou. Konkrétně k rakouskému novináři Alfredu Hermannovi Friedovi a spisovateli narozené v Praze Berthě von Suttner. Oba byli velice aktivní v pacifistickém hnutí a snažili se uvádět na pravou míru, v duchu mírové žurnalistiky, šovinistické, nepřátelské, zavádějící a k válce nakloněné zprávy, o které nebylo v předválečné Evropě nouze. Bertha, první nositelka Nobelovy ceny míru, byla inspirována pozitivními vztahy mezi státy. „Zdá se, že jemu [Friedovi] může být připsáno autorství pojmu mírová novinářina, mírový novinář (Friedensjournalistik, Friedensjournalist), který až v posledních letech vstoupil do slovníků zejména díky práci Johana Galtunga“ (Dungen 2017, s. 475-479).

Právě Galtung dal konceptu mírové novinářiny konkrétní teoretické obrysy. Jeho kořeny je možné sledovat až do roku 1965 a ke zmíněnému článku „Struktura zahraničních zpráv“, který publikoval společně s teoretičkou míru a vědkyní Marií Holmboe Ruge. Ačkoli se článek o mírové novinářině nezmiňuje, jeho závěry a doporučení Galtung přenesl v pozdějších pracích v 80. a 90. letech právě do konceptu mírové novinářiny (Lee 2010, s. 362). Později se na poli mírové novinářiny etablovala dvojice autorů, bývalý novinář Jake Lynch a psychologka Annabel McGoldrick. Hlavním žurnálem pro mírovou novinářinu se stal Conflict & Communication Online. Dominantní roli si nadále uchoval válečný žurnalismus.

Po přelomu tisíciletí získal koncept mírové novinářiny větší ohlas a v roce 2006 sepsali Crispin C. Maslog, Seow Ting Lee a Hun Shik Kim první detailní případovou studii, ve které zkoumali zpravodajství o válce v Iráku v pěti novinách v různých asijských zemích. Zjistili, možná překvapivě, že více zpráv bylo rámcováno jako mírová novinářina než jako

válečná. Výsledky se ale lišily dle zemí a také na základě zdroje: například u zahraničních agentur se vyskytoval rámeček válečné novinářiny častěji (s. 28-31).

2.4.1 Válka s médii

Že se koncept mírové novinářiny do určité míry uchytil a ukotvil v mediálním i akademickém prostředí, souvisí také s obecným vývojem *vztahu* mezi médii a aktéry konfliktu. Teoretický proud zkoumající tento vztah se nejvíce rozvinul ve Spojených státech, zejména s válkou ve Vietnamu. V té měla média volný přístup k bojišti, mladí reportéři nechtěli pouze zrcadlit oficiální narativ, ale odkrývali hrůzy války, které přenášela televize jako nové dominantní médium. „Vietnamská zkušenost byla pro Američany šokující. Porazila je vlastní média“ (Volek 2002, s. 2).

Spojené státy, a nejen ony, se poučily – jako stát v konfliktu nestačí informace cenzurovat, je potřeba je také aktivně upravovat a tvořit. Další zlom nastal v 90. letech, zejména s válkou v Zálivu a operací Pouštní bouře, která vyvolala kritickou debatu o roli médií ve válce (Hanitzsch 2004, s. 484). Vládu nad médii převzala armádní a politická moc, která jasně určila, co a jak uveřejňovat. „Celý konflikt tak bývá některými kritiky označován jako simulovaná válka“ (Volek 2002, s. 3). Asi nejvýraznějším prohřeškem médií se stala naprostá odevzdanost politickému a armádnímu diskurzu. V zásadě tak vznikla iluze o informovanosti, ačkoli média neměla žádný opravdový přístup ke konfliktu a nevysvětlovala příčiny konfliktu (Volek 2002, s. 8-9).

V rychlém sledu následovaly další násilné konflikty, které otráslý nejen mediálním světem: Somálsko, Rwanda a Jugoslávie. Máloco tak děsivě ilustruje mediální svět ve válečné zóně jako film *Vítejte v Sarajevu*, kde v hned první scéně čeká houf novinářů, bezpečně skrytí za rohem budovy, na exkluzivní záběry či fotografie. Ulice je přitom pod palbou ostřelovače, který nemilosrdně střílí na civilisty. Aniž by se novináři snažili pomoci či varovat, touží pouze po šokujícím záběru a návratu zpět na luxusní hotel. Jejich odtrženost od konfliktu i lidí v něm nemůže být zřejmější. Debatu poté přizivila i válka proti teroru, kterou po útocích z 11. září 2001 vyhlásil George W. Bush a následná invaze do Iráku s tvrzením, že režim Saddáma Husajna drží zbraně hromadného ničení.

2.5 Kritika konceptu mírové novinářiny

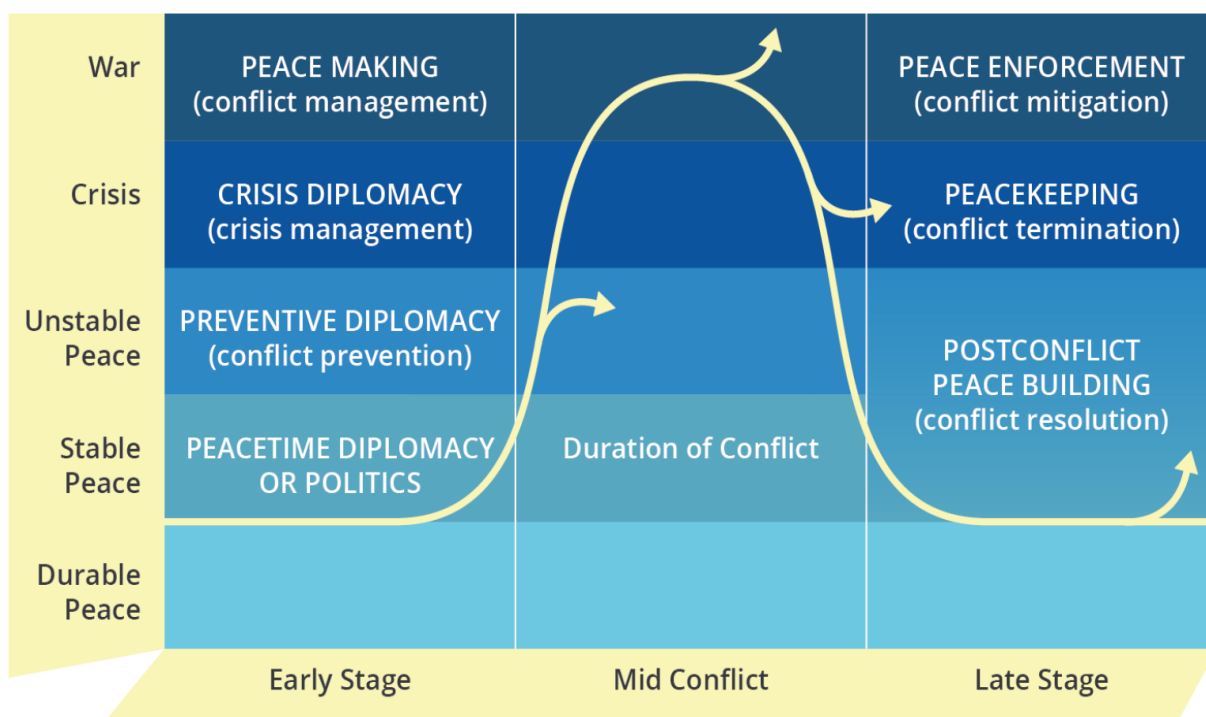
Koncept mírové novinářiny nebyl jednoznačně přijat, získal si naopak řadu zarytých *odpůrců*. Většina se ovšem soustředí na mediální a novinářskou stránku věci. David Lyon (2007, s. 3-8) PJ kritizuje zejména kvůli tomu, že podle něj tento koncept opouští novinářské standardy objektivity a snahy o pravdivost, naopak se snaží normativně prosazovat mír. Z novinářů tak dělá aktivní účastníky, zatímco jejich úloha by měla být nestranná.

Další kritika směřuje na otázku rozlišení pravdy a propagandy či na předpoklad, že každý konflikt musí mít řešení, popř. na rozporech mezi mediálními teoriemi a mírovou novinářinou (Shinar 2009, s. 452). Hanitzsch (2004, s. 485-486) kritizuje mírovou novinářinu za domněnku, že novináři hledají násilí, ačkoli to tak není, a za iluzi, že implementace míru je na novinářích, když ve skutečnosti leží na bedrech politických elit. PJ také podle kritiků nedostatečně zachycuje vliv strukturálních otázek médií na pokrývání konfliktů (Shaw, Lynch a Hackett 2011, s. 13-15) či vytváří antagonismus mezi válečnou a mírovou novinářinou společně s morálním apelem, který se blíží mírové propagandě (Kempf 2016, s. 2).

Ačkoli je tato diskuze důležitá a potřebná, řeší zejména praktickou stránku novinářiny, otázku ideálu objektivity a obecně samotnou úlohu novinářů v násilném konfliktu. Je ale velice jednostranná a nereflektuje, že je PJ multioborový přístup. Kritika se také často zabývá pouze jednotlivými články či vyjádřeními, aniž by vyjasňovala teoretické základy.

Z analytického hlediska jsou pro koncept PJ důležitější jiné otázky. Mírová novinářina, tak, jak je teoretizována Galtungem, totiž klade primární důraz na fázi otevřeného konfliktu, což je v rozporu s teorií *transformace konfliktu*. Zároveň dostatečně neřeší například zamlčování rizik konfliktu v brzkých chvílích eskalace, nebo historické diskurzy, na kterých může stát obhajování eskalace konfliktu (Nohrstedt a Ottosen 2015, s. 226, 232). Místo teoretického upřesňování je ale koncept PJ využíván jako nálepka pro mnoho různých přístupů a témat. Je tak možné najít články zabývající se projekty v duchu mírové novinářiny zaměřené na post-konfliktní usmíření (Bratic 2008, s. 487-488), o PJ školení v souvislosti s před- či povolebním násilím (Youngblood 2017a; Youngblood 2017b), o diskreditaci palestinského hnutí Boycott, Sanctions, and Divestment kvůli zpravodajství rámcovaného válečnou novinářinou (Blizzard 2017), nebo využití PJ ke kritice islamofobního zpravodajství v Austrálii (Anderson 2015).

Z hlediska analytického není jasně definované, co přesně má mírová žurnalistika *zkoumat*. Objektem zkoumání jsou logicky masmédiá. Problematický je ale předmět zkoumání. Většina případových studií se soustředila na analýzu jednotlivých článků. Nelze samozřejmě předpokládat, že příjemce čte všechny zprávy o daném konfliktu, je ale také iluzorní předpokládat, že si přečte pouze jednu. Jak tedy zkoumat, zda mediální pokrytí nabízí dostatečné pochopení a kontext konfliktu? Jak se to liší podle typu média? A proč nerozlišuje rozdílné úrovně médií od lokálních po globální, od médií v místě konfliktu po média na druhé straně zeměkoule?

Graf č. 1 – Křivka konfliktu (Oliva a Charbonnier 2016, s. 55)

Další důležité nezodpovězené otázky tkví v samotném *rozdělení* na válečný a mírový žurnalismus. Nejmarkantnější je tato otázka v tvrzení mírové novinářiny, že je potřeba dát větší hlas lidem v místě konfliktu. Tento apel je veskrze správný, ostatně jen tak je možné zachytit realitu těch, kteří jsou nejzranitelnější a nejvíce trpí. Otázkou ale je, zda to má být v protikladu k dávání prostoru politickým či vojenským elitám. Pokud chceme zachytit konflikt v jeho šíři, politický diskurz je stejně důležitý jako svědectví civilistů. Ani jeden z těchto pohledů ovšem není z hlediska konfliktu výlučně správný či pravdivý, naopak se musí doplňovat a podrobovat kritice. Zároveň by ideálně měly zaznít hlasy také odborníků, kteří se konfliktům věnují dlouhodobě, přitom ne vždy tomu tak je (Kristensen, Nørgaard a Ørsten 2007, s. 335-337). Důležitý je také zmínit a priori důraz na mírové iniciativy a jejich vysvětlování. Ani to, že je tématem článku mírový plán totiž nevede k tomu, že je mediální

zpravodajství možné označit za citlivé ke konfliktu, za popisující konflikt v celé jeho šíři či za vysvětlující příčiny konfliktu.

Pokud se vrátíme zpět k hraničním konceptu mírové novinářiny, není také přesně jasné, jestli se soustředí na násilný konflikt, nebo konflikt ve společnosti obecně. Zda má řešit systematické selhání státu, nerovnoměrné rozdělení bohatství, nebo jako koncept nastupuje ve chvíli, kdy dojde k eskalaci konfliktu ze stabilního míru (což neznamená pozitivní mír) k nestabilnímu míru (viz Graf č. 1). Nebo má být koncept mírové novinářiny zúžen natolik, že se bude zabývat pouze fází krize a války?

Výše zmíněné problémy poukazují na hlavní rozpor konceptu mírové novinářiny: pnutí mezi analytickým konceptem a normativním přístupem. Ačkoli si jako normativní přístup může klást vznešené cíle, pro akademickou práci není příliš užitečný. Koncept mírové novinářiny je také široce rozkročený a není dostatečně teoreticky definovaný. Je potřeba tento koncept oprostít normativní zátěže, vymezit a analyticky uchopit. K tomu je nutné podrobit zkoumání teorie a přístupy, z kterých primárně vychází: hypotézu *CNN efektu*, další navazující koncepty *vlivu médií na zahraničněpolitické procesy, nastolování agendy, priming a rámcování, analýzu konfliktu a transformaci konfliktu*.

3 Média v konfliktu jako obraz reality

Velitel Waterford: Naše zpracování bude rychlé. Natáčet budeme ráno, večer dostaneme záběry do kanadských zpráv. Rozhodující je: čím více médií zaujmeme, tím větší tlak budou cítit.

(později) Je to v pohybu. Kanadčané požádali Švýcary, aby vedli rozhovory.

Velitel Winslon: Přivedl jste Švýcary k jednacímu stolu.

Velitel Waterford: Síla modlitby.

Velitel Winslon: Ne, prezentace této síly. Tah hodný génia.

The Handmaid's Tale (televizní seriál), 3. série, 6. epizoda

Německý teoretik médií Thomas Hanitzsch (2004, s. 487-488) operuje se dvěma základními paradigmaty s ohledem na vztah mezi médii a vnější realitou: *ptolemaiovským* a *koperníkovským*. Ptolemaiovská, respektive realistická perspektiva rozlišuje mezi pozorujícím a pozorovaným a bere je jako dvě odlišné jednotky. Média jsou schopna zaznamenat realitu tak, jak je. Slouží jako zrcadlo reality. Koperníkovské neboli konstruktivistické pojetí naopak vnímá média jako nedílnou součást společnosti. Pozorující a pozorované tak jsou jednou kategorií a realita se tvoří skrze samotného novináře. To podle Hanitzsche dále znamená, že jak novinář, tak příjemce zprávy tvoří vlastní *realitu*. Koncept mírové novinářiny kritizuje za to, že předpokládá možnost zachycení reality, která by byla totožná s realitou „tam venku“. „Ve světě plného potenciálně možných popisů reality, váleční zpravodajové mohou poskytnout pouze *jednu verzi* reality, která je stejně „pravdivá“ jako nespočet dalších verzí“ (Hanitzsch 2004, s. 488).

Je sice pravdou že koncept mírové novinářiny považuje válečnou novinářinu za překrucování reality, zároveň ale netvrdí, že lze objektivně zaznamenat konflikt. Tím by PJ popíral samotné pojetí konfliktu tak, jak jej vnímá.

Koncept mírové novinářiny by spíše představoval *einsteinovské* paradigma, kdy se při nárůstu napětí strany od sebe vzdalují a jejich pozice se stávají stále méně slučitelnými. Média v této chvíli nezrcadlí realitu, která je vnitřně rozdílná pro každý subjekt, ale zvenčí se snaží nacházet určité vzorce, které tyto subjekty motivují k deeskalaci či řešení konfliktu. Z pohledu konceptu mírové novinářiny vysvětlují jednotlivé pozice, zjednodušují je, upozorňují na nenásilné odpovědi a skryté příčiny konfliktu.

Média tak nejsou zrcadlem, ale spíše *obrazem* skutečnosti a novináři jeho malířem. Realitu zaznamenávají, ale liší se stylem: někteří co nejvíce realisticky, jiní abstraktně. Jejich popis ale koresponduje s realitami všech, ačkoli i sám novinář do tohoto popisu vnáší

subjektivní prvky, ať už výběrem či stylem zaznamenání skutečnosti. To samé se dá říct o editorech, kteří upřednostňují určité úhly pohledy, doporučují témata a upravují zprávu. Tento záznam ale může být pokřivený. Novinář může mít skryté předsudky vůči jedné rase, kterých si ani nemusí být vědom.

Einsteinovské pojetí řeší další problém: *nerovný přístup k informacím*. Pokud má novinář informace pokřivené politickou či armádní elitou, nelze hovořit ani o záznamu reality, ani o subjektivním tvořením reality, protože realita jako taková je již utvářena jiným subjektem.

Autor tak bere v úvahu jak strukturální omezení, tak subjektivní povahu zpravodajství z konfliktních oblastí, zároveň ale odmítá fakt, že by existovalo mnoho vzájemně se vylučujících realit. Každý novinář může, a z povahy věci i bude, přinášet jiné pohledy na konflikt, pokud ale bude základem kvalitní novinářská práce z konfliktních oblastí, tyto jednotlivé pohledy tvoří v úhrnu *realitu* konfliktu, která napomáhá k jeho porozumění, otevírá možnosti k jeho řešení a nevede k eskalaci konfliktu.

Níže budou podrobně rozebrány přístupy, o které se koncept PJ opírá a jejich aplikovatelnost na mírovou novinářinu.

3.1 Chiméra CNN efektu

Konec studené války měl zásadní vliv nejen na mezinárodní vztahy, ale také na studium médií a zahraniční politiky, respektive konfliktů. Akademici ve Spojených státech začali svou pozornost směřovat k domnělému velmi silnému vlivu médií na americkou zahraniční politiku. Dochází tak k paradoxu, kdy na jednu stranu byl vliv americké administrativy a armády tak velký, že v zásadě nešlo hovořit o svobodném zpravodajství z konfliktu (válka v Zálivu), v případě jiných konfliktů (Somálsko, Provide Comfort, Bosna) ale mluví komentátoři, politici i akademici naopak o silném vlivu médií na politiku.

Nová realita po rozpadu bipolárního uspořádání znamenala nutnou změnu amerických zahraničněpolitických a bezpečnostních priorit (Hoge 1994, s. 136-138; Robinson 2002, s. 26). To vedlo k nejasné politické linii. Přidaly se revoluční změny v mediální oblasti: nástup nepřetržitého cyklu zpravodajství, téměř okamžitého, z celého světa skrze televizní kamery. Jestliže se o válce ve Vietnamu dá říct, že vstoupila do obývacího pokoje každého Američana, pak o vývoji na počátku 90. let platí, že televizní zpravodajství z konfliktů vstoupilo do pracovny každého politika. Průkopníkem byla

americká stanice CNN. „S válkou v Zálivu v letech 1990-1991 se CNN objevila jako globální aktér v mezinárodních vztazích“ (Gilboa 2005, s. 27-28).

Poprvé se tento globální hráč projevil s masakrem na náměstí Nebeského klidu v roce 1989. „Dostávali jsme telegramy z Pekingu, ale neměly takovou údernost, nátlak na odpověď administrativy, kterou mělo televizní vysílání,“ řekla v roce 1991 Marlin Fitzwater, mluvčí amerického prezidenta Bushe s tím, že následná reakce byla založená zejména na televizním zpravodajství (Hoge 1994, s. 140). Svět přihlížel zrození hypotézy *CNN efektu*.

O zásadním vlivu médií na americkou zahraniční a bezpečnostní politiku se začalo široce diskutovat v roce 1991/1992. Nejprve šlo o intervenci Provide Comfort v roce 1991, která měla ochránit Kurdy na území Iráku, poté o operaci Restore Hope v roce 1992 v Somálsku. Nepřetržité emotivní zpravodajství o trpících lidech mělo za následek tlak na americkou vládu, aby intervenovala. Alespoň tak to viděla řada zahraničněpolitických expertů včetně George Kennana (Robinson 1999, s. 302). „Média v současnosti pouze nepodávají zprávy. Televize se stala součástí události, o které informuje. Změnilo to způsob, jakým svět reaguje na krize,“ řekl v roce 1993 generální tajemník OSN Butrus Butrus-Ghálí (Gowing 1994, s. 12).

Kromě schopnosti dostat zemi do konfliktu, začali někteří akademici popisovat také jev opačný – média mohou zapříčinit, že se stát z války stáhne (Balabanova 2007, s. 7). Tento jev ‚černých pytlů‘, neboli zachycení mrtvých vojáků, je něco, co mělo zapříčinit také klesající podporu americké veřejnosti při válce ve Vietnamu, což vedlo k následnému stažení (tento předpoklad odmítá Daniel C. Hallin v respektované knize *The „Uncensored War“: The Media and Vietnam*; Aday 2017, s. 318-320).

Ačkoli se zdálo, že média si mohou vynutit změnu politiky, brzy toto tvrzení začala rozporovat řada akademiků s tím, že ve skutečnosti nešlo o CNN efekt, že média mohla mít nějaký vliv, ovšem ne tak velký, a že důležitějším faktorem je vládní politika (Robinson 1999, s. 304-308; Livingston a Eachus 1995, s. 427; Gilboa 2005, s. 34-35; Livingston 1997, s. 2-14). V tomto bodě se otázka CNN efektu a obecně vlivu médií na politické procesy stává klíčovou pro koncept mírové novinářiny. Ten totiž předpokládá, že média mají určitý vliv.

3.1.1 Opuštění CNN efektu

Výzkum vlivu na zahraniční politiku Spojených států má v této zemi dlouhodobější tradici. O tom, že jsou média klíčovým faktorem v mezinárodních vztazích a mají důležitou roli v mezinárodních konfliktech, psali američtí teoretici minimálně od 30. let 20. století.

Někteří akademici nazývali média autoritou spoluutvářející veřejné mínění, jiní zase čtvrtou státní mocí či stínovou vládou (Malek 1997, s. 2-5). Konec studené války ale znamenal, z jichž zmíněných důvodů, předěl.

Neustálila se ovšem jednotná definice CNN efektu (Gilboa 2005, s. 29; Livingston a Eachus 1995, s. 415; Hawkins 2002, s. 225; Balabanova 2007, s. 6; Livingston 1997, s. 1). V nejobecnější rovině CNN efekt znamená vliv *amerických* médií na vnitropolitické rozhodovací procesy ve *Spojených státech* stran zejména *humanitární intervence* v místech s nižší *strategickou* významností z důvodu odlišného zobrazování zahraničních krizí a konfliktů než před *technologickou* revolucí ve sdělovací technice, zejména skrze *emotivní* zachycení obětí a důsledků těchto neblahých událostí.

Zkoumání CNN efektu je tak téměř výhradně zaměřené na oblast Spojených států, popř. Spojeného království a na humanitární intervence (Balabanova 2007, s. 19, 145-149; Gilboa et al. 2016, s. 658-659). Dalším problémem pro hypotézu CNN efektu se staly četné případové studie, které silný vliv médií rozporovaly. Navíc poukazovaly na fakt, že politici sice zmiňují mediální dopad na vlády, ale jde pouze o hru s veřejností a reálný dopad na politické procesy není tak zásadní (Robinson 1999, s. 304-305; Robinson 2001, s. 542; Livingston a Eachus 1995, s. 427; Gowing 1994, s. 6-7; Robinson 2005, s. 344-345).

Zároveň autoři začali dekonstruovat mýtus, že zahraniční politika je jeden hegemonní celek. Větší pozornost tak byla věnována jednotlivým politickým subsystémům, které mohou vykazovat určitý konflikt, v důsledku čehož se objevuje kritické mediální zpravodajství. Nejde tak v důsledku o vliv médií, ty se totiž pohybují v mantinelech nastavených politikou. Současně s tím byl odmítnut předpoklad, že lze brát intervenci obecně jako závislou proměnnou, ale naopak že různé druhy intervencí mohou vést k silnějšímu či slabšímu CNN efektu (Robinson 2002, s. 123-125; Jakobsen 1996, s. 207-213).

Steven Livingston (1997, s. 10-15) rozlišuje osm typů intervencí:

- konvenční válka (conventional warfare)
- speciální operace a konflikt s nízkou intenzitou (special operations and low-intensity conflict)
- strategické odstrašení (strategic deterrence)
- taktické odstrašení (tactical deterrence)
- budování míru (peacemaking)
- udržování míru (peacekeeping)

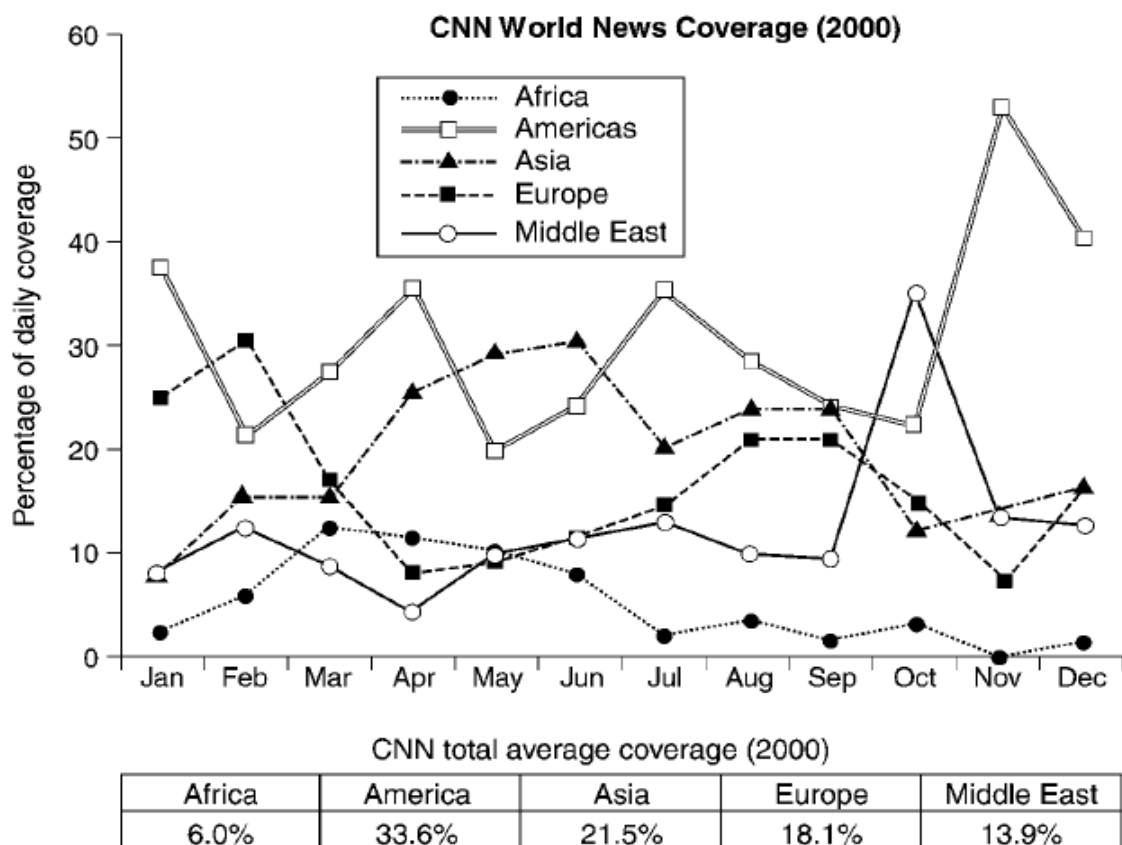
- vynucené humanitární operace (imposed humanitarian operations)
- konsenzuální humanitární operace (consensual humanitarian operations)

Média mohou sloužit buď jako akcelerátor politických rozhodnutí, nebo naopak jako překážka těmto rozhodnutí (efekt ‚černých pytlů‘ neboli dopad na veřejné mínění, či vyzrazení a kompromitace vojenských operací). Kromě toho mohou nastolit agendu, čímž sice nevnutí určitou politickou linii, ale mohou způsobit reorganizace politické agendy (Livingston 1997, s. 2-6).

Kromě toho byl CNN efekt kritizován také za to, že vynechává nová média jako jsou sociální sítě, což je zároveň taktéž problematické u konceptu PJ, soustředí se pouze na horkou fázi konfliktu, nebere v potaz lokální média nebo nezohledňuje fakt, že média tradičně vynechávají konflikty např. v Africe, ačkoli s ohledem na oběti jde o daleko závažnější konflikty (viz Graf č. 2), což negativně ovlivňuje také alokaci humanitární pomoci (Hawkins 2002, s. 229-232; Gilboa et al. 2016, s. 657-663; Jakobsen 2000, s. 134-140).

Málokdy se také CNN efekt zabývá otázkou, jak může média v konfliktech ovládat armáda, která tím může prosazovat stejné, nebo odlišné cíle od politické reprezentace dané země. Podplukovnice americké armády Margaret H. Belknap (2002, s. 110-111), která popisuje CNN efekt a vztah k médiím z pozice armády, to přitom píše velice jasně: „Média mohou napomáhat strategii v mnoha ohledech: komunikovat cíle a konečný záměr globálnímu publiku, provést efektivní psychologické operace, hrát hlavní roli v klamání nepřitele a doplnit snahy o sběr informací pro výzvědné služby.“ Autorka následně pokračuje varováním, že představa využití médií vyvolá odpor zejména u „skeptických a nezávislých“ reportérů a editorů. „Záměr ale nemusí být nikoho klamat. Není nic zlověstného v návrhu, že armáda využije média tak, aby přesně a upřímně informovala americké obyvatele o operacích, kterých se účastní armáda.“

CNN efekt zároveň není fenomén, který by byl imunní změnám v mezinárodním systému. Naopak se zdá, že síla médií ovlivňovat politiku je ovlivněná nejen tím, zda je jasná politická linie, ale také vztahem armáda-média a změnami v mezinárodních vztazích. Piers Robinson (2005, s. 346-347) tak uvádí, že po teroristických útocích na newyorské Světové obchodní centrum 11. září 2001 se tehdejšímu prezidentovi Georgi W. Bushovi podařilo uvalit na americkou společnost hegemonní diskurz války s terorem. Tím byla také jasně definovaná politická linie a média tak neměla sílu ovlivnit americkou zahraniční politiku. Opuštěna byla také myšlenka humanitárních intervencí, resp. začala být využívána instrumentálně jako obhajoba strategických zájmů. CNN efekt se tak vyčerpal.

Graf č. 2 – Zahraniční zprávy věnované jednotlivým kontinentům v roce 2000 (Hawkins 2002, s. 237)

3.2 Navazující koncepty

Akademici zkoumající vztah médií, zahraniční politiky a konfliktů tak brzy model CNN efektu opustili a začali se soustředit na jiné koncepty, které by vysvětlovaly, kdy mohou média ovlivnit politiku a zda ji vůbec mohou ovlivnit.

3.2.1 Model vzájemného působení politiky a médií

Model vzájemného působení politiky a médií (policy-media interaction model) definoval Piers Robinson (1999; 2001; 2002; 2005). Britský akademik v něm slučuje dvě protichůdná dominantní paradigmaty při studiu médií, zahraniční politiky a konfliktů. Zatímco někteří akademici vnímají média jako pouhé prostředky pro sdělování politické agendy, tedy jako média ovládaná, jiní jim přisuzují možnost ovládat politiku (CNN efekt), tedy považují média za nezávislé aktéry (Lusk 2019, s. 1-3).

Na jedné straně stojí teorie jako *vyrábění souhlasu* či *teorie indexace*. První jmenovaná ve dvou verzích říká, že se média podřizují politické agendě – buď vládní, či politických elit. Teorie indexace vnímá média jako zprostředkovatele různých politických názorů. Ačkoli mohou být média kritická vůči např. zahraniční politice, je to umožněno pouze protichůdnými názory v nejvyšších politických patrech. Média tak málokdy kritizují oficiální politiku sami o sobě. Následují oficiální debatu, která určuje mantinely a jiné, neoficiální a kritické názory jsou uváděny v okamžiku, kdy souzní s již nastavenou kritikou ze strany monopolu moci (Bennet 1990, s. 106; Robinson 1999, s. 303).

Table 1 The policy–media interaction model and theories of media–state relations

<i>Level of elite consensus</i>	<i>Media–state relationship</i>	<i>Role of the media</i>
Elite consensus	Media operates within ‘sphere of consensus’ (Hallin)	Media ‘manufactures consent’ for official policy
Elite dissensus	Media operates within ‘sphere of legitimate controversy’ (Hallin)	Media reflects elite dissensus as predicted by Hallin and Bennett
Elite dissensus <i>plus</i> policy uncertainty within government and critically framed media coverage	Media takes sides in political debate and becomes an active participant	Media functions to influence direction of government policy

Tabulka č. 3 – Model vzájemného působení politiky a médií (Robinson 2001, s. 538)

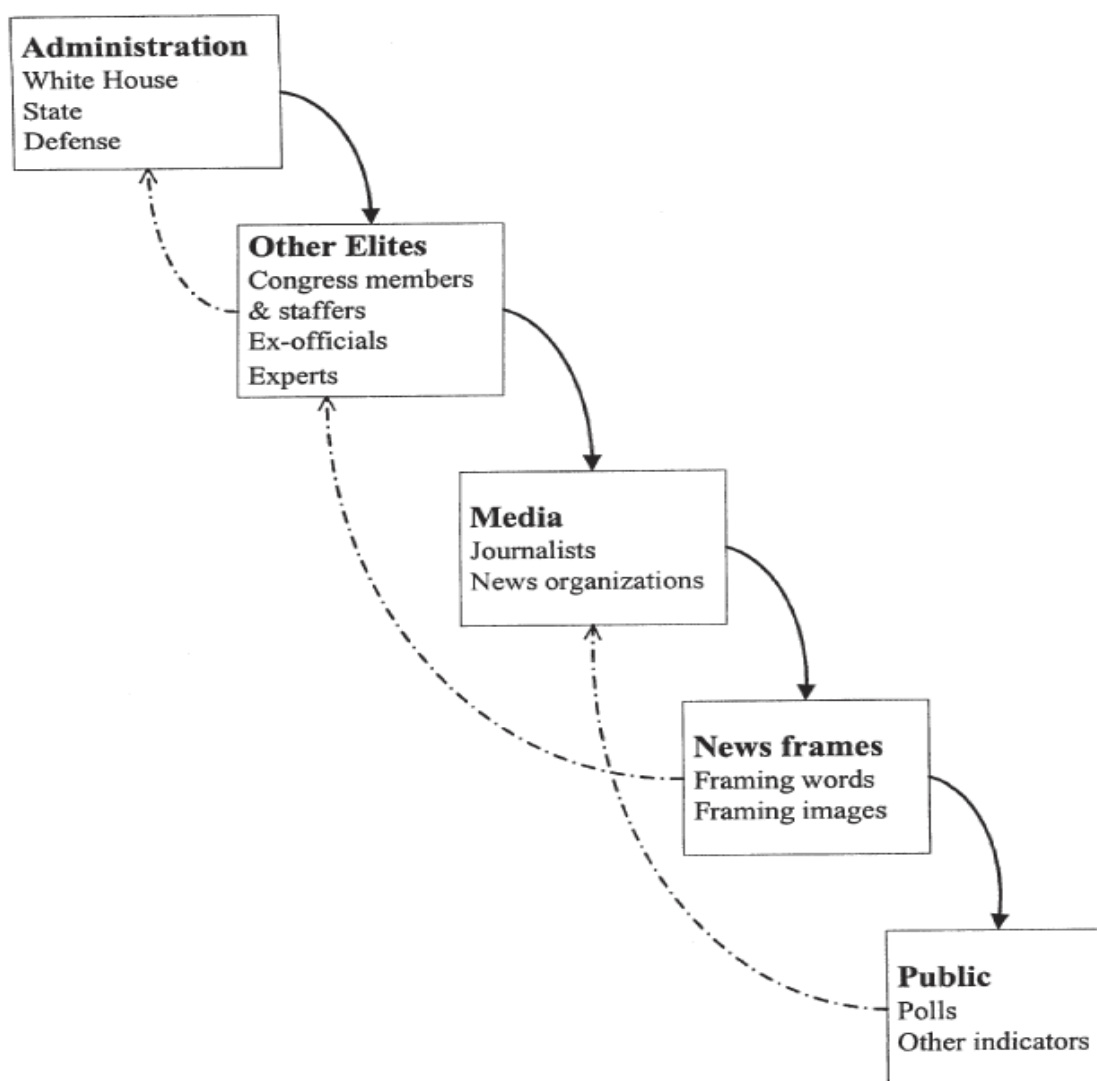
Robinson staví na těchto přístupech a teoretizuje, že pokud existuje nesoulad mezi elitami, média mohou být kritická vůči vládní politice. To ale neznamená, že média mohou mít na politiku vliv. Záleží totiž na tom, jak jasně je definovaná politická linie. Pokud není, vláda je zranitelná negativním zpravodajstvím, které může ovlivnit veřejné mínění, posílit politické sub-systémy odporující určité politické linii, čímž může dojít k CNN efektu (viz Tabulka č. 3).

3.2.2 Kaskádovitý model

Dalším modelem, který vysvětluje vztah politiky a médií s ohledem na zahraniční politiku Spojených států je Entmanův *kaskádovitý model* (cascade network activation model).

Ačkoli je obdobný modelu indexace, přisuzuje médiím větší autonomii i vliv na politiku. Zároveň nebere jednotlivé aktéry (médiá, vládu) jako hegemonní skupinu.

Model operuje s teorií rámcování (viz níže). Nejde přitom o přímý převod rámců z mediální agendy na veřejnost, ale soupeření vlivu rámců novinářských a politických mezi sebou a ve svém finálním vlivu na veřejnost. To ovšem neznamená, že dominuje jeden rámeček, to je pouze jedna strana spektra, na jehož druhém konci je absolutní vyváženost jednotlivých rámců (Entman 2003, s. 417-418, 421).

Graf č. 3 – Kaskádový model (Entman 2003, s. 419)

Tento model operuje s metaforou kaskády (viz Graf č. 3). Aby se kaskáda dala do pohybu, je potřeba kulturní rezonance. Dojde k aktivaci jak automatických a podvědomých myšlenek u jednotlivce, tak jednotlivých úrovní, které soupeří o dominantní rámeček. Tak jako

u kaskády má nejsilnější postavení nejvyšší úroveň, tedy vláda (v reáliích Spojených států, na kterých je tento model založen, jde o Bílý dům). Další úrovně jsou nižší elity (experti, členové zákonodárných komor, bývalí vládní činitelé...) a až třetí úroveň tvoří média. Vztah mezi elitou a novináři je ovšem pro šíření rámců klíčový. K interakci nedochází pouze vertikálně, ale také horizontálně. Členové elit i novináři se navzájem ovlivňují, předávají si myšlenky. Média poté určují rámce, které se dostávají k veřejnosti (Entman 2003, s. 418-420).

Ve finálním stádiu je zpráva, vzhledem k převodu v jednotlivých úrovních, vzdálená realitě. Převod mezi jednotlivými úrovněmi totiž neznamená zevrubné chápání situace, ale selektivní a rámcovaný výběr určitých zpráv. Nižší úrovně také mohou ovlivňovat vyšší, je to ale těžší proces než obráceně. Veřejnost tak může skrze veřejné mínění ovlivnit média, která změni mediální rámce, což zpětně ovlivní vyšší elitu a také vládu (Entman 2003, s. 420-421).

3.2.3 Teorie určování pozice

Teorie určování pozice (positioning theory) vychází ze strukturalismu a společenské fenomény vnímá skrze konverzaci – tudíž i vztah oficiálního činitele a novináře je konverzace, uvádí Derek B. Miller (2007; 2010). Tato konverzace má určitá pravidla, která hráči dodržují. Skrze diskurzivní psychologii je tak možné analyzovat verbální výměny mezi médii a oficiálními činiteli – např. skrze otázky a odpovědi na tiskových konferencích.

Miller tak nezkoumá změny v politických procesech, ale vliv na samotné politiky ze strany médií. Veřejní činitelé totiž čerpají svou autoritu skrze reputaci: ať už jde o morální autoritu (právo jednat a vést stát), či agentní (schopnost jednat a vést stát). Tu přitom mohou média poškodit.

Tato teorie tak nezkoumá klíčová slova, ale celistvý obraz konverzace. Neřídí se přitom obsahem konverzace, ale záměrem mluvčího (ilokuční silou) ovlivnit daným výrokiem posluchače. Na posluchače má perlokuční efekt. Pokud příjemce tento efekt zaznamená, výrokiem se zabývá. Jako příklad může posloužit otázka novináře, kterou si vybere mluvčí a odpoví na ni. Pokud je otázka nepříjemná a mluvčí se vůči ní nějakým způsobem ohradí, dokazuje to podle Millera tlak médií. Zároveň to ovšem nedokazuje vliv médií.

3.2.4 Novináři jako diplomaté

Ačkoli nejde o ucelený koncept či teorii, zajímavý pohled na vliv médií nabízí také Eytan Gilboa (2001; 2002) – jejich využití k *diplomacii*. Nabízí tři modely. Prvním je *veřejná diplomacie*, kdy se státní a nestátní aktéři snaží skrze média ovlivnit veřejné mínění v zahraničních společnostech. Odlišná je *mediální diplomacie*, kterou státní činitelé využívají ke komunikaci s dalšími aktéry a nabízí řešení konfliktu. Nastává ve chvíli, kdy chce jedna strana komunikovat řešení konfliktu. Může jít o řízené úniky do médií, konference, rozhovory. Týká se zejména zemí bez diplomatických vztahů.

Třetím modelem je diplomacie, kde média fungují jako *zprostředkovatelé*. V tomto okamžiku novináři přebírají roli diplomatů či vyjednávačů. V zásadě jde o neoficiální, tzv. track-two diplomacii. Novináři mohou mít ve studiu zneprátelené strany, nebo vést rozhovory s cizím představitelem, obhajovat postoje své vlastní země a tím přispívat k řešení konfliktu. Jako příklad může sloužit program Nightline z Jižní Afriky, či Izraele Teda Koppela z americké televizní a radiové společnosti ABC.

Vliv médií tak není pouze přímý v duchu CNN efektu, ale novináři mohou intervenovat jako třetí nezáúčastněná strana. S rozvojem technologií sdělovacích prostředků a s tím, že si novinář může jednoduše vyhledat daný rozhovor online a převést ho do článku v národních či regionálních médiích, by neměl být tento efekt opomíjen.

3.3 Vliv na mírovou novinářinu

Diskuze okolo CNN efektu a následných teorií nabízí možnosti, které mohou obohatit koncept mírové novinářiny. Prvním z nich je předpoklad, že média mají největší vliv, pokud panuje nesoulad mezi elitami a není jasně definována politická linie. Tento efekt může nastat v okamžiku, kdy vypukne méně očekávaná krize a velmi rychle dojde k eskalaci konfliktu.

Pro mírovou novinářinu to znamená otázku, zda by se neměla primárně soustředit na výzkum lokálních či národních médií právě v období krize, kde může být její vliv největší a zároveň je tato událost náchylná na vznik stereotypů, které mohou vést k překroucení celé události.

Další otázkou je, jakou roli mohou hrát novináři jako diplomaté. Kromě programů speciálně zaměřených na usmíření v post-konfliktních oblastech (viz Tayeebwa 2014, s. 3-5) se nabízí otázka, zda by se koncept mírové novinářiny neměl soustředit také na tuto oblast. Obecně se dá říct, že model vzájemného působení politiky a médií obohacuje PJ o vhléd do

toho, kdy mohou mít média největší vliv na politické procesy; kaskádovitý model naopak nabádá ke střídmosti u vlivu médií na politiku (ačkoli jej nevyklučuje); a skrze teorii určování pozice je možné získat vhled do toho, jak novináři ovlivňují přímo politiky.

3.4 Říkají nám média, o čem přemýšlet?

Zatímco předchozí část se věnovala primárně otázce, jaký dopad mají média na politický proces, *nastolování agendy*, *rámcování* a *priming* (posledně zmíněný dosud nenašel adekvátní český ekvivalent) řeší otázku, jaký mají vliv média na příjemce.

3.4.1 Obrazy v naší hlavě: nastolování agendy

Jako první se na scéně objevila teorie nastolování agendy, kterou v přelomovém článku *The agenda-setting function of mass media* publikovali v roce 1972 Max McCombs and Donald Shaw. Obecně se dá říct, že 70. léta znamenala změnu v chápání, jakou moc mohou mít média, a i ostatní teoretici začali docházet k závěrům, že masová média mají silný a dlouhotrvající vliv na příjemce (Scheufele a Tewksbury 2007, s. 10). Úvahy o vlivu médií skrze zachycení určité části reality ovšem nepochází výlučně ze 70. let, ačkoli toto období jim dalo empiričtější základ.

Walter Lippmann ve své knize *Public Opinion* (1998, s. 12-17) popisuje, že společnost získává obrazy o událostech mimo její dosah zprostředkovaně. Vysvětluje vztah mezi reálnou událostí, jejím zachycením skrze jiného člověka či médium a následnou lidskou odezvou na tuto ‚realitu‘. „Měli bychom předpokládat, že co každý člověk činí, není založeno na přímém a spolehlivém vědění, ale na obrazech, které si sám tvoří, nebo které mu jsou podávány,“ píše (1998, s. 25). Zprostředkovatelem těchto obrazů jsou zejména média, které nezachycují reálnou společnost, ale vybírají si určité segmenty, o kterých posléze referují, nemluvě o tlaku ze strany různých institucí či představitelů, kterým čelí (1998, s. 338-365).

Teorie nastolování agendy se datuje k roku 1968, kdy McCombs a Shaw provedli výzkum v severokarolínském městě Chapel Hill v období prezidentských voleb, ve kterých dokázali zřejmý vliv mediální agendy na agendu veřejnou. Tyto závěry byly potvrzeny během voleb 1972 v Charlotte a později i ve volbách v roce 1976 (McCombs 2009, s. 28-35). McCombs a Shaw definovali nastolování agendy tak, že „masová média nastavují agendu pro každou politickou kampaň a ovlivňují významnost postojů k politickému problému,“ tedy že „voliči mají sklon sdílet s médii jejich komplexní definici toho, co považují za důležité, což

jasně naznačuje funkci nastolování agendy masovými médii“ (McCombs a Shaw 1972, s. 177, 184). Jinými slovy: existuje kauzální efekt médií na veřejnost na základě toho, o jakých tématech a jak často média referují. Čím důležitější jsou daná témata v mediální agendě, tím důležitější se stávají pro příjemce.

Efekt nastolování agendy ale není automatický a roli hraje také percepce veřejnosti. Důležitým předpokladem pro mediální agendu je otevřenost mediálního a politického systému (svobodné volby, nezávislost médií), kulturně-geografické podmínky, orientace (a doprovodné prvky relevance tématu pro příjemce a nejistota příjemce, přičemž u větší nejistoty stoupá pravděpodobnost účinků nastolování agendy), ale také osobní zkušenost příjemce s tématem (pokud je téma přítomné v životě jedince, klesá efekt nastolování agendy) (McCombs 2009, s. 70-96; Kalvas 2009, s. 30-31). Zajímavé ovšem je, že tzv. indikátory skutečnosti, například statistické údaje, nemusí korespondovat a nejsou předpokladem pro nastolení mediální agendy (Trampota et al. 2006, s. 26). Mediální agenda ‚strach z uprchlíků‘ tak vůbec nemusí odpovídat reálným údajům, tedy např. s počtem žadatelů o azyl.

Závěry prvotní studie z Chapel Hill potvrdily časem i další akademické výzkumy a ukázaly tak, že pořadí témat ve veřejné agendě ovlivňuje jejich hierarchie v médiích. Většina výzkumů přitom hovoří o tom, že efekt je skutečně na straně mediální agendy, která ovlivňuje agendu veřejnou (Trampota et al. 2006, s. 27).

Nejde přitom pouze o kvantitu zpráv, důležitý je také kvalitativní rozměr. Jaké zprávy budou v mediální agendě výše? Jak velký titulček bude? Jaká ho doprovodí fotka? To jsou všechno otázky, které ovlivňují také to, jak daná témata posléze vnímají příjemci (McCombs 1994, s. 180-181). V současné době hrají roli také sociální sítě a mobilní zařízení – jaké ‚push notifikace‘ do uživatelských zařízení média posílají? To vše říká čtenářům, zda je daná zpráva důležitější a nastavuje to tak veřejnou agendu.

Veřejná agenda ovšem neobsahuje neomezený počet problémů a témat. Naopak, většinou jsou témata ve veřejné debatě značně omezena na pět až sedm. Každá nová agenda tak musí soupeřit s tou, která je již ve veřejném prostoru usazená (McCombs 1994, s. 177).

Toto klasické pojetí nastolování agendy rozšířila v 80. letech sada výzkumů, která se začala více zabývat tím, jak je nastolována sama mediální agenda (Trampota et al. 2006, s. 25). Zatímco zpočátku byla mediální agenda izolována a brána jako statický prvek, další výzkumy poukázaly na fakt, že samotnou mediální agendu ovlivňuje zejména pětice dalších agend a faktorů: *vlivné novinářské zdroje*, (zejména politici, ale také úředníci nebo experti), *ostatní média*, *společenské normy a novinářská tradice* (rozdílný přístup k normám jako je třeba objektivita, může ovlivnit výslednou podobu agendy či samotnou agendu),

neočekávatelné události (mohou nastavit mediální agendu na delší dobu dopředu) a *příjemci zpráv* (jejich preference, viz smyčka zpětné vazby u konceptu PJ) (Weaver a Choi 2017, s. 360-371).

Důležitým prvkem je také vztah mediální a politické agendy. Zatímco vliv na agendu veřejnou byl empiricky potvrzen, vztah mezi médií a politikou je méně jasný a obtížnější ke zkoumání. Obecně se dá říct, že nejčastěji uvažované vlivy médií jsou dva – buď vliv přímý nebo nepřímý skrze agendu veřejnou. Politická agenda navíc často využívá média k prosazování svých cílů a nastolování vlastní agendy. Tento komplexní vztah tak dostatečně nevysvětluje lineární model efektů, ale spíše cirkulární model vzájemného ovlivňování se (Trampota et al. 2006, s. 28).

3.4.2 Priming

Jev označovaný jako priming je druhým kognitivním efektem, kterým média působí na příjemce. Nejde přitom původně o koncept z prostřední mediálních studií, ale má původ v psychologii, kde vystavení se jednomu stimulu ovlivňuje reakci na následující stimul, aniž by si toho byl člověk vědom. V přelomové studii na tento efekt poukázal americký psycholog E. Tory Higgins. Zatímco někteří účastníci experimentu byli nejprve vystaveni slovům jako ‚nezávislý‘ nebo ‚dobrodružný‘, jiní zase slovům ‚nezodpovědný‘ a ‚odtažitý‘. Poté všichni účastníci četli o Donaldovi, který se např. plavil sám přes oceán. Ačkoli si mysleli, že nejde o pokračování experimentu, jejich předchozí vystavení určitým slovům formovalo, jak zareagují na zmíněný příběh a hodnotí samotného Donalda.

Priming mimo jiné označuje způsob, jakým si lidé uchovávají určité informace v paměti a jak jejich dostupnost a schopnost vybavit si je, nevědomky a bez účelu, vede k vnímání okolního prostředí, jeho hodnocení, nebo i k určitému sociálnímu chování (Bargh a Chartrand 2014, s. 312-318). Priming je nejčastěji považován za krátkodobý doplněk teorie nastolování agendy (Scheufele a Tewksbury 2005, s. 11).

Z hlediska studia médií priming označuje tendenci příjemců zpráv hodnotit politické otázky, zejména politické osoby, stranu či stát, právě na základě těchto mediálních zpráv. Novináři sice neříkají, jak danou osobu hodnotit, ale fungují jako měřítko, jak je politik hodnocen veřejností. Tím, že jsou určitá témata opakována médií, jsou také dostupnější v paměti příjemců, kteří si je díky kognitivním zkratkám a zkrácení rychleji vybaví u daného jména (Price a Tewksbury 1997, s. 175-181).

Priming nabízí dva zajímavé jevy, které by měl koncept PJ akcentovat. Price a Tewksbury (1997, s. 200-203) uvádí, že příjemci zpráv, které obsahují konflikt, mají tendenci tíhnout k určité skupině a využívat členství v této skupině k hodnocení dané politické problematiky. Pokud je ve zprávě zdůrazněn konflikt a odlišné postoje, příjemci se více soustředí na tyto skupiny, mají polarizovanější názory a identifikují se více se svou skupinou. Ačkoli nejde o automatický jev, podporuje závěry mírové novinářiny, že menší důraz na rozdílnost a antagonismus aktérů konfliktu (což nemusí nutně znamenat menší důraz na vzájemně se vylučující postoje a požadavky) by mohl vést k nižší polarizaci příjemců zpráv.

Druhým bodem je tendence novinářů zachycovat události skrze jiné osoby. Tato personifikace ale vede k tomu, že si lidé vytváří konstrukty, na základě kterých nechápou danou událost tematicky či systematicky, ale interpretují ji právě skrze individualitu (Price a Tewksbury 1997, s. 203-205; Cacciatore, Scheufele a Iyengar 2016, s. 16). To nabízí otázku, do jaké míry je únosné a správné trvat na požadavku konceptu PJ, aby média dávala prostor civilistům na úkor vysvětlování struktur a příčin konfliktů.

3.4.3 Rámcování

Jak nastolování agendy, tak priming mají společný základ v tom, že se jedná o reakci publika na zprávy, které vybírají novináři na základě standardů, etiky, kulturních a společenských hodnot či představě o mediální vděčnosti (pseudo)události.

Rámcování se obrací k samotnému textu. Nejde o výběr a opakování daného tématu, ale o obsah zprávy. Na základě novinářských hodnot, kulturních norem a mentálních map novinářů dostávají ve sdělení specifické prvky (rámce) prostor tak, aby zpráva rezonovala s publikem, byla pochopitelná a souzněla s obecným kontextem. Rámcování se soustředí na způsoby, jak jsou témata prezentována médiu a jak jsou formulovány problémy pro příjemce zpráv (Price a Tewksbury 1997, s. 176-184).

Rámcování je společně s primingem paradigmatickým, který se v akademických publikacích začal objevovat v 80. a brzkých 90. letech. Ačkoli pokračují v tradici silných vlivů masových médií na příjemce, upravují nastolování agendy, která předpokládá univerzální vliv médií. Priming a rámcování naproti tomu poukazují, že média mohou mít silný vliv na příjemce, záleží ale na jejich postojích, predispozicích, vnitřních schématech, normách dané společnosti a dalších charakteristikách (Scheufele a Tewksbury 2007, s. 11, Entman 1993, s. 52-53).

Nejde přitom pouze o přijímání zpráv. Lidé si rámce tvoří při konstruování zažitých událostí, nebo určování vlastností osob či věcí. Z tohoto důvodu dochází k pnutí mezi individuálními a mediálními rámci (Hallahan 1999, s. 210; Scheufele 1999, s. 106-107).

Tyto rámce přitom nejsou statické, naopak mezi sebou soupeří (Hallahan 1999, s. 229). Roli může hrát také neočekávatelná událost, která vede ke vzniku úplně nového rámce. Příkladem může být konec studené války.

Součástí rámcování jsou dvě důležité kvality: *selekce* a *významnost*. Selekce označuje nutný rámec, který zjednodušuje realitu. Významnost zvýrazňuje určitou část informace, čímž je zjevnější, srozumitelnější, popřípadě zapamatovatelnější pro příjemce. Musí tak být zaznamenaníhodné, pochopitelné, zapamatovatelné, emocionálně nabyté a musí být výrazné a opakující se (Entman 1993, s. 53; Entman 2003, s. 417, Entman 1991).

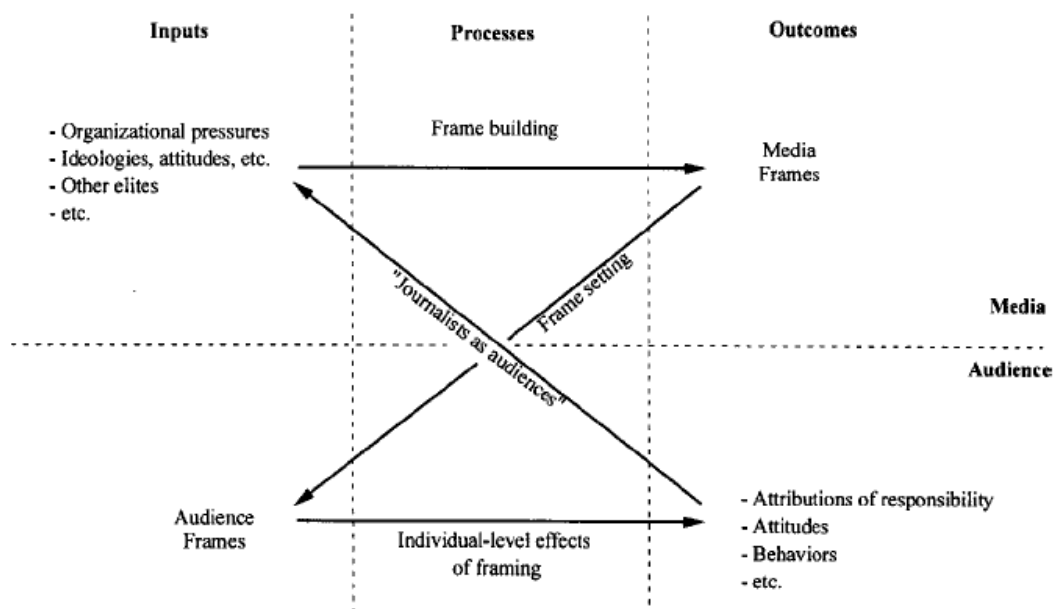
Rámcování je definováno jako „výběr určitých aspektů vnímané reality, které jsou v komunikovaném textu významnější takovým způsobem, který prosazuje definici určitého problému, kauzální interpretaci, morální hodnocení nebo doporučené řešení dané problematiky“ (Entman 1993, s. 52), resp. jako „centrální organizující podstata obsahu zpráv, která dodává kontext a naznačuje, jaký je problém skrze užití selekce, důrazu, vyloučení a rozpracování do detailu“ (Tankard et al. 1991, s. 3, cit. podle Weaver 2007, s. 143).

Z výše zmíněných definicí vyplývá také interakční funkce rámců. Spojují hodnoty, fakta či další faktory, které by s daným tématem nemusely být spojené, pokud by byly použity rámce odlišné. V případě konfliktů ve společnosti tak rámce mohou sloužit k tomu, že volají po určité společenské změně, mohou ale také ovlivnit přijetí takového narativu pro příjemce (Scheufele 2000, s. 298, 308; Nelson, Clawson a Oxley 1997, s. 576-578).

Někteří autoři ovšem rámcování považují za druhou úroveň nastolování agendy. Zatímco na první úrovni dochází k přenosu významnosti objektu (tedy určitého tématu), v té druhé jde o vliv významnosti atributů/vlastností tohoto objektu (McCombs, Lopez-Escobar a Llamas 2000, s. 78-79).

Ačkoli jsou všechny tři efekty úzce spojeny, rámcování operuje na odlišném kognitivním přístupu. Pokud čteme novinový článek, může dojít k tomu, že se určité uložené struktury v paměti aktivují. Tento proces vede k tomu, že tyto struktury budou použity k interpretaci článku (Cacciatore, Scheufele a Iyengar 2016, s. 16). U nastolování agendy přitom jde o reakci na dané témat, resp. jeho výskyt v médiích. Rámcování tak může fungovat i mimo nastolené agendy.

Rámcování probíhá ve všech mediálních formátech včetně fotografie (viz Fahmy a Kim 2008; Greenwood a Jenkins 2015). Snímky přitom mohou být silnějším nositelem emocí než text a mohou mít na příjemce větší vliv.

Graf č. 4 – Model procesu rámcování (Scheufele 199, s. 115)

3.4.4 Relevantní příklady pro koncept PJ

Zatímco se předchozí podkapitoly soustředily zejména na teoretické základy tří přístupů vlivu médií na příjemce, je dobré uvést také konkrétní studie, které mají návaznost na oblast zahraniční politiky a obecně konfliktů.

Příkladem je analýza médií ze čtyř rozdílných zemí – Číny, Taiwanu, Polska a Spojených států – a jejich zachycení války v Iráku. Kromě nastolování agendy a rámcování (v tomto případě definovaný jako druhá úroveň přenosu agendy) autoři zkoumali také vztah charakteristik mezi sebou, tedy jak je média spojovala. Studia poukázala na fakt, že národní kontext ovlivňuje mediální agendy i rámce. Nejde ovšem o automatický jev. Například polská a čínská média vykazala překvapivě silnou korelaci u třetí úrovně, což autoři přičítali globalizaci novinářských standardů (Guo et al. 2015, s. 345-347, 356). Mírová novinářina přitom málokdy zohledňuje národní kontext a odlišné mediální systémy, naopak nezřídka kdy porovnává média z odlišných států. Je tedy otázkou, nakolik je tento přístup obhajitelný.

Zajímavý je také článek porovnávající četnost zpráv, jejich vyznění (negativní, neutrální a pozitivní) a jednotlivá témata s tím, jak na dané zahraniční země nahlízejí občané. Asya A. Besova a Skye Chance Cooley (2009) zjistili, že negativní mediální hodnocení zahraničních zemí v Británii či Spojených státech koreluje s tím, jak negativně vidí země občané daného státu. Ačkoli konstatovali, že roli hrají i jiné faktory, média mají nezanedbatelný vliv. Kromě toho citují výzkumy, které potvrdily, že četnost zpráv o dané zemi ve Spojených státech souvisí s postavením této země v mezinárodním žebříčku (důležitý je mezinárodní obchod a přítomnost světových agentur). Vzhledem k tomu, že si média musí vybírat zprávy, které publikují, je očekávané, že budou více referovat o zemích významnějších či důležitějších zemi původu. Toto strukturální omezení by také měl vzít koncept PJ v potaz.

Média mohou nastolit nejsilnější agendu, jak už bylo řečeno, pokud panuje vysoká míra nejistoty a zpráva má osobní relevanci (Matsaganis a Payne 2005, s. 384). Jinými slovy: krize. V těchto okamžicích se média obrací na oficiální zdroje, které mají monopol na informace. Právě v těchto chvílích tak může politická reprezentace, jak tomu bylo v období po 11. září, nastolit agendu a potažmo i rámce zpravodajství (Matsaganis a Payne 2005).

Závislost v prvních chvílích na oficiálních zdrojích, zejména v okamžiku nedostupnosti ověřených informací, je do určité míry nevyhnutelná. Výzkumy poukazují na fakt, že právě v těchto chvílích se novináři obracejí primárně na oficiální místa jako na zdroj důvěryhodných informací a mají určité zažitě vzorce, jak o krizích referovat (událost bez kontextu, osobní utrpení se stereotypy atd.). S průběhem krize naopak přidávají kontext a událost více vysvětlují, popřípadě napravují předchozí omyly. Přesto právě během krize mají média na příjemce největší vliv (Winkler 2017, s. 302-308).

V tomto světle se jeví kritizovat média za to, že v určitých okamžicích spoléhají více na oficiální zdroje, jako liché. Respektive je potřeba rozlišit, o jakou fázi se jedná. Typy zdrojů se totiž budou měnit, nejde o statickou hodnotu.

4 Co je konflikt a jak to zjistit?

„Pumový rozptyl?“ opakoval generál Peckem a celý se rozzářil sebeuspokojením. „Pumový rozptyl je termín, který jsem si před několika týdny vymyslel. Nic to neznamena, ale to byste nevěřil, jak rychle se to ujalo. Podařilo se mi totiž přesvědčit všechny možné lidi, že je podle mého názoru velice důležité, aby pumy vybuchovaly blízko u sebe, že to pak mnohem líp vypadá na leteckých snímcích.“

Joseph Heller (1985), Hlava XXII, s. 323

Koncept mírové novinářiny se nejčastěji odkazuje na dva přístupy, které si vypůjčuje z oblasti studia konfliktů a míru: *analýza konfliktu* a *transformace konfliktu*. Prvně jmenovaný je, jak již sám název napovídá, analytickým přístupem sloužícím k pochopení příčin, kontextu, aktérů i dynamiky konfliktu. Transformace konfliktu zkoumá možnosti ukončení konfliktu a vymezuje se tradičním přístupům řešení konfliktu (conflict resolution) a zvládání konfliktu (conflict management).

4.1 Analýza konfliktu

Analýza konfliktu zahrnuje velice široký a mnohoznačný pojem, který závisí na jeho užití v určitém prostředí, za určitým účelem a určitou institucí či jedincem. Obecně se dá definovat jako analytický přístup, který se zabývá aktéry i problematikou konfliktu, zkoumá jeho dynamiku i kontext konfliktních vztahů, poodhaluje tenze i dopady a pojmenovává skryté příčiny i manifestaci konfliktu (Jeong 2008, s. 20).

Jako analytický nástroj slouží svému účelu na základě definovaného cíle. Akademický přístup se ptá na pochopení konfliktu jako takového, nevládní organizace v rámci *citlivého přístupu ke konfliktu* (conflict sensitivity) vyhodnocují konflikt a možnou intervenci, zatímco pro státní aktéry může jít zejména o taktickou a strategickou otázku s ohledem na bezpečnost armádních či jiných jednotek (Oliva a Charbonnier 2016, s. 21; Fisher 2009, s. 329-330; Brehm, Heinrich a Stöcklein 2005, s. 10-11).

Z hlediska analýzy konfliktu je pro novináře relevantní přístup různých humanitárních či jiných organizací. V rámci citlivého přístupu ke konfliktu nejde pouze o jeho pochopení, ale také o uvědomění si vlastní interakce s konfliktem, ať už jako jedince či organizace, a naplánování této interakce tak, aby maximalizovala pozitivní a minimalizovala negativní dopady (Roth 2015, s. 9-11).

Bylo by ale chybou domnívat se, že je analýza konfliktu objektivní nástroj. Není tomu tak. Sám hodnotitel do analýzy vnáší svůj otisk a zároveň si vybírá určitý pohled, z jehož perspektivy na konflikt nahlíží. Tyto přístupy jsou v zásadě tři. Prvním je *harvardský*, který se zaměřuje na rozdíl mezi pozicemi a zájmy aktérů s důrazem na prvně jmenované. Jinými slovy zkoumá, proč lidé chtějí, co říkají, že chtějí. Druhý přístup cílí na *lidské potřeby*. Konflikty tak jsou podle tohoto pohledu způsobené nenaplněním těchto potřeb. Třetím je *transformace konfliktu*, o které bude pojednáno níže. Je důležité zdůraznit, že se nejedná o rozdílné přístupy ke konfliktům, ale specificky k analýze konfliktu (Mason a Rychard 2005, s. 1).

Téměř každá organizace má navíc rozdílný nástroj. Světová banka například analyzuje šest proměnných: *sociální a etnické vztahy; vládnutí a politické instituce; lidská práva a bezpečí; ekonomickou strukturu a výkonnost ekonomiky; přírodní prostřední a přírodní zdroje; externí síly*. Každá z těchto proměnných je dále zkoumána na základě sedmi proměnných, mezi které patří *historie/změny; dynamika/trendy; veřejné mínění; politizace problémů; organizování skupin okolo problému; souvislost s konfliktem a intenzitou; souvislost s chudobou* (Sardesai a Wam 2002, s. 3-4).

Jedna z největších oficiálních organizací na zahraniční pomoc, americká USAID disponující rozpočtem okolo 27 miliard dolarů, zase využívá tzv. CAF (conflict assesment framework) přístup. Kromě citlivého přístupu ke konfliktu se více zaměřuje na vliv institucí a státu, resp. na dynamiku *odolnosti a křehkosti*. Mezi významné aspekty patří také křivdy a nespravedlnosti (grievances) určité části společnosti (USAID 2012, s. 3-30).

Tento sociálně-psychologický přístup se vymezuje realistickému a neorealistickeému pojetí konfliktu jako strategického kalkulu ze strany racionálních aktérů, který byl běžný v dobách studené války. S ústupem mezistátních konfliktů a nárůstem vnitrostátních válek (Waisová 2011, s. 52) se pozornost přesunula právě k sociálně-psychologické analýze.

Analýza vychází ze čtyř teoretických bodů: mezistátní konflikt je proces řízený kolektivními i individuálními *potřebami a obavami*; mezinárodní konflikt je proces *mezi společnostmi*, ne pouze mezi vládami; konflikt je proces s *mnoha aspekty*, které vzájemně působí, nejde o jednu příčinu; a mezinárodní konflikt je proces, který má vlastní *sebeudržující dynamiku*, skrze kterou dochází k eskalaci, nejde tedy o sekvenci akcí a reakcí stabilních aktérů. Psychologický a konstruktivistický přístup mimo jiné mapuje, jak dochází ke tvorbě zrcadlových představ (mirror image formation), tedy ke vzniku paralelních obrazů o sobě a Druhém s tím rozdílem, že druhá strana je vnímaná jako zlá, zkažená, kriminální apod. (Kelman 2009, s. 171-179; Kelman a Fischer 2003, s. 316-320).

Na podobném přístupu staví Rothbart a Cherubin (2009, s. 61-65), pro které je konflikt touha, v aristotelovském pojetí, realizovat své ideály a žít podle normativních principů. Konflikt tak mapují skrze historii mýtů aktérů i jejich idealizovanou budoucnost. V analýze odkazují na Aristotelovu odpověď na otázku *proč?* ve vztahu ke změně či pohybu. Jde o čtyři příčiny: *materiální* (z čeho je konflikt ‚vyrobený‘); *účinnost* (co dalo konflikt do pohybu); *formálnost* (jaký má konflikt tvar); a *účel* (za jakým účelem konflikt vznikl).

Jejich pojetí míří hlavně na konflikty založené na identitě. V takové situaci nejde rozdělit realitu na subjektivní hodnoty a objektivní fakta, protože takové konflikty jsou inherentně subjektivní pro všechny aktéry.

Kromě pochopení aktérů, jejich vztahů i dynamiky, pak obecně analýza konfliktu zkoumá profil situace/kontext, kauzalitu (problémy a faktory konfliktu a nestability) a dynamiku míru a konfliktu (Jeong 2008, s. 20; Oliva a Charbonnier 2016, s. 51; Roth 2015, s. 23; Muggah 2012, s. 53, 86).

Nejde o statické kategorie, fungují na mnoha úrovních, které se vzájemně ovlivňují (Mason a Rychard 2005, s. 2). Důležitou součástí je také otázka vztahů mezi gendery. Ženy například mohou mírové procesy velmi silně poškodit (obecně tzv. *spoilers*), zároveň jsou ale aktivní v procesu budování míru. Ačkoli jsou brány často jako pasivní účastnice konfliktu, sami se do něj aktivně zapojují (Potter 2008, s. 58-62).

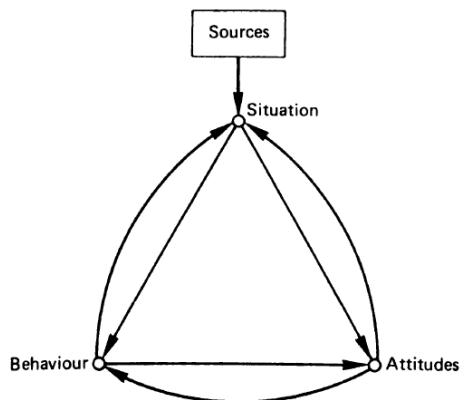
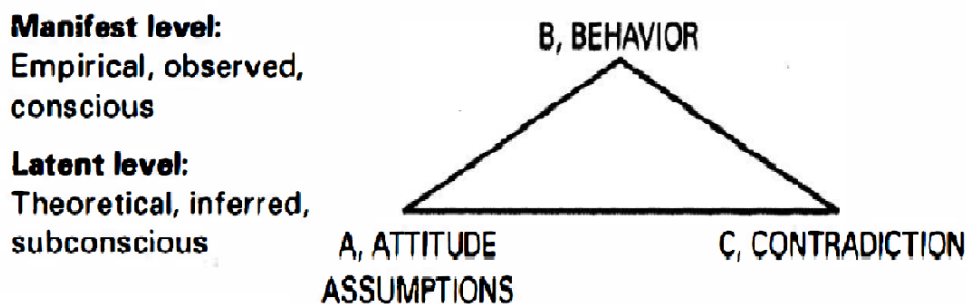
I když je každý konflikt velice unikátní, existují univerzální analytické přístupy, které umožňují konflikt zmapovat z různých úhlů (Jeong 2008, s. 21). Mezi ty patří například časová osa konfliktu, mapa konfliktu, matice problémů konfliktu, analýza vztahů aktérů, ledovec či strom konfliktu, Glaslův eskalační model, mapování potřeb a obav nebo ABC trojúhelník konfliktu (viz Mason a Rychard 2005, s. 2; Oliva a Charbonnier 2016, s. 51-80; Herbert 2017, s. 10-22). Právě posledně jmenovaný, trojúhelník ABC, je přitom jako jediný nástroj zmiňovaný v literatuře věnující se konceptu mírové novinařiny (Mogekwu 2011, s. 241-247; Peleg 2006, s. 2-6).

4.1.1 Trojúhelník konfliktu

Trojúhelník ABC slouží jak k teoretickému pochopení konfliktu (viz níže), tak k analýze konfliktu. Podle tohoto modelu tvoří konflikt tři vrcholy: *chování* (behaviour), *postoje/domněnky* (attitude/assumptions) a *rozpor/kontext* (contradiction). Horním vrcholem tohoto trojúhelníku konfliktu je viditelné destruktivní chování. Dolní vrcholy jsou hlubší úrovní konfliktu. Zde se ukrývají latentní příčiny. Rozpor je definován jako stav

nekompatibilních cílů v systému, ve kterém aktéři o tyto cíle usilují. Postoje, resp. domněnky odkazují na vnímání konfliktu a obsahují jak *emocionální* (strach, odpor, závist, nedůvěra...), tak *kognitivní* část (stereotypy, odmítání nesouhlasných informací...). Dynamika konfliktu probíhá mezi všemi třemi vrcholy a řešení je tak možné směřovat na každý z těchto vrcholů (Galtung 1996, s. 71-74).

Literatura mírové novinářiny se v souvislosti s trojúhelníkem ABC často odvolává na definici konfliktu z pera Christophera Mitchella (1981, s. 17, 19-55). Ten vnímá konflikt primárně skrze neslučitelné, inkompatibilní cíle (což je v souladu s vnímáním konfliktu Galtungem). Jeho trojúhelník konfliktu se ale liší. Horním vrcholem je konfliktní situace, která do velké míry určuje zbylé dva vrcholy (viz Graf č. 5). Chování aktérů je do velké míry úmyslné a ovlivňují ho postoje a situace konfliktu.

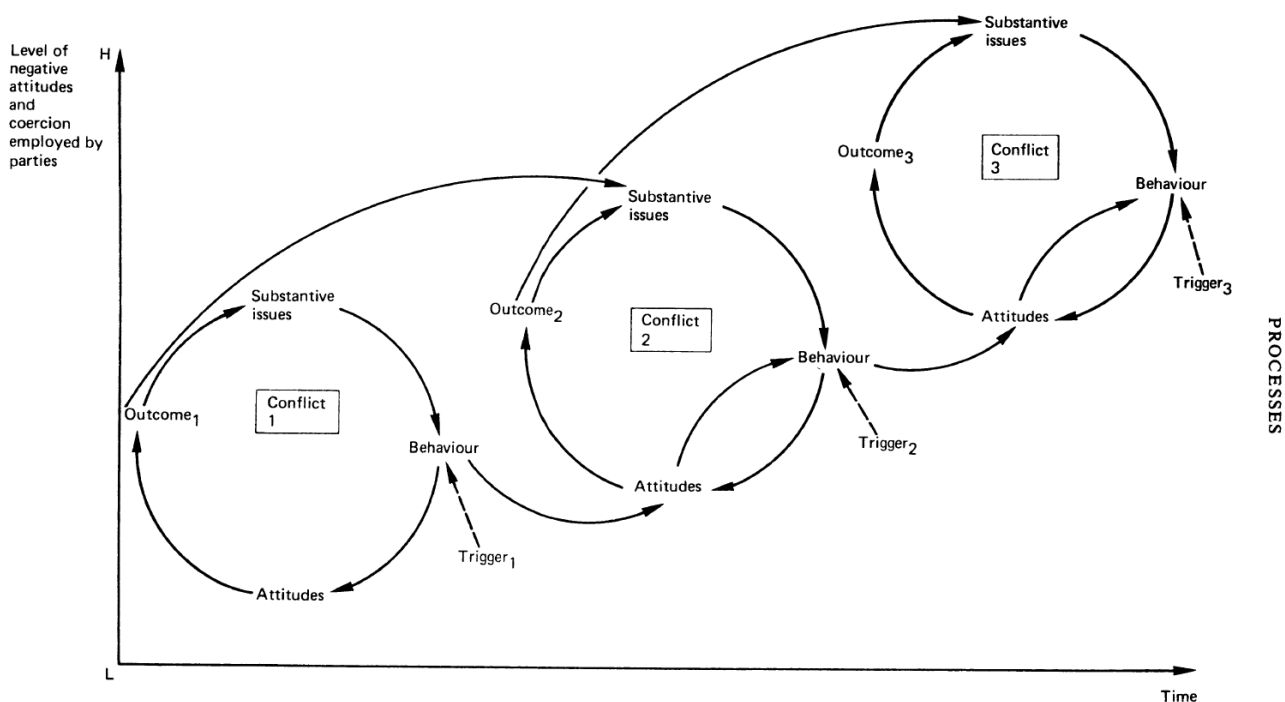
Graf č. 5 – Horní trojúhelník dle Galtunga (1996, s. 7)
dolní dle Mitchella (1981, s. 55)

Ačkoli se oba trojúhelníky lehce liší, oba autoři píší o tom, že je potřeba soustředit se na všechny vrcholy a sám Mitchell (1981, s. 28) zmiňuje, že postoje jsou důležité a musí se řešit společně s nekompatibilními cíli. Největší rozdíl plyne z toho, že Mitchell dává důraz na zdroje konfliktu, zatímco Galtung se dívá na skryté příčiny.

Z hlediska analýzy konfliktu se používá právě tato verze. Jako analytický nástroj se ovšem nevyužívá ke zkoumání celkové situace, ale k pochopení odlišných perspektiv jednotlivých aktérů konfliktu. Chování, postoje a v tomto případě kontext je nahlížen ze subjektivního pohledu každé strany (Oliva a Charbonnier 2016, s. 66-67; Brehm, Heinrich a Stöcklein 2005, s. 91; Tearfund 2019).

4.1.2 Velká neznámá: analýza konfliktu a novináři

Přístup ke konfliktu i jeho analýze skrze trojúhelník ABC poukazuje na základní dichotomii – na jedné straně stojí analýza konfliktu z pohledu akademiků věnující se mírové novinářině (viz podkapitola transformace konfliktu) a na druhé analýza konfliktu pro samotné novináře tak, aby se dokázali pochopit kontext situace.

Graf č. 6 – Cyklus konfliktu (Mitchell 1981, s. 67)

Z pohledu mírové novinářiny je přítom analýza konfliktu jedním z ústředních bodů. Annabel McGoldrick a Jake Lynch (2000, s. 5) přímo v první větě v sekci věnující se základní definici konceptu PJ píší: „Mírová novinářina využívá analýzu konfliktu a transformaci k doplnění konceptů vyváženosti, poctivosti a přesnosti ve zpravodajství.“ Následující sekce vysvětlují konflikt včetně násilí, samotné analýze konfliktu ale není věnován skoro žádný prostor. Jediný náznak je na straně 45, avšak tato technika analýzy konfliktu se skládá

z novinářského pochopení situace a otázek *kdo?, co?, kdy?, kde?, proč?, jak?*. Zkrátka: chybí analytický nástroj či manuál, jak provést důkladnou analýzu konfliktu, která by byla uplatnitelná pro novináře.

Ani v dalších publikacích není zkoumán či představen kontextuálně specifický nástroj pro analýzu konfliktu, který by mohl být použitelný pro novináře. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (Buromensky 2016) sice vydala publikaci věnující se citlivému přístupu ke konfliktu pro novináře, ale analýza konfliktu, ačkoli je nedílnou součástí toho přístupu, opět chybí.

V publikaci Rosse Howarda (2004) přímo se věnující citlivému přístupu ke konfliktu pro novináře je sice analýza konfliktu zmíněna, opět ale chybí jakýkoli analytický nástroj. V podkapitole Analýza konfliktu pro novináře se ve velké stručnosti píše, že by se novináři měli bavit s oběma stranami, neopakovat staré křivdy, nebo zkoumat cíle aktérů. „S analýzou konfliktu mohou novináři pochopit, o co se snaží diplomaté a vyjednavací a spolehlivě o tom informovat [...] a identifikovat další zdroje, na které se mohou obrátit a získat tak informace“ (Howard 2004, s. 12). Není ale řečeno, jak má být tato analýza uskutečněna.

Podobně vyznívá příspěvek Jakea Lynche (2002), který má analýzu konfliktu přímo v názvu. V článku se soustředí na dobré novinářské praxe a poukazuje na fakt, že je potřeba informovat o obou stranách, že nelze vinit pouze jednu stranu a nabízí konkrétní příklady.

Zároveň to nemusí znamenat, že by byla analýza konfliktu opomíjena v praxi. V Mali byly například elementy analýzy konfliktu vtěleny do rádiového programu Studio Tamani, který byl vytvořen na základě citlivého přístupu ke konfliktu a mírové novinářiny (Interpeace 2017). Podobných programů je přitom možné nalézt více (viz Tayeebwa 2014, s. 3-5). Taktéž je možné najít zmínky o školení místních novinářů, které obsahuje prvky analýzy konfliktu (Adebayo 2016, s. 371-372).

Jasně definovaná analýza konfliktu pro novináře může obohatit také přístupy akademiků a humanitárních či rozvojových organizací. Novináři jsou jistě vlivným a intervenujícím aspektem konfliktu. Přesto v jakékoli analýze chybí. Jejich zapojení do analýzy tak může přinést nové světlo ať už na manifestaci konfliktu, na vztahy mezi aktéry, nebo na dynamiku konfliktu.

4.2 Konflikt + krize = příležitost

Existují tři základní teoretické přístupy, jak přispět k řešení konfliktů. *Zvládání konfliktu* (conflict management) staví na přístupu, že konflikt je nevyhnutelným důsledkem rozdílných hodnot a zájmů ve společnosti a mezi komunitami. Vyřešit tento konflikt není realistické. Je ovšem možná intervence, která dosáhne politického uspořádání a tím přeruší cyklus násilí. Základním bodem je rozložení sil. Teorie *řešení konfliktu* (conflict resolution) argumentuje, že například v konfliktech založených na identitě nelze činit kompromisy, které se týkají základních lidských potřeb. Je ale možné skrze intervenci třetí strany reformulovat cíle a požadavky aktérů konfliktu tak, aby místo hry s nulovým součtem došlo k ‚win-win‘ situaci. Zkoumá příčiny konfliktu a hledá cesty, jak lze konflikt ukončit (Miall 2004, s. 69-70). Jinými slovy, dojde sice k míru, ale tento mír nemusí být, slovy Galtunga, pozitivní.

Třetím přístupem je *transformace konfliktu* (conflict transformation). Teoretici toho přístupu argumentují, že je nutné fundamentálně odlišné pochopení konfliktu jako takového, aby mohlo dojít k jeho vyřešení. Tento přístup se začal etablovat po konci studené války a poprvé byl pojmenován v roce 1990. S rozpadem bipolárního uspořádání začala být věnována větší pozornost dlouho trvajícím a velmi komplexním konfliktům (např. v Jižní Africe, Kambodži, Severním Irsku). Důraz se z *tvoření míru* (peacemaking) přesunul na *budování míru* (peacebuilding). S humanitárními intervencemi se také začala objevovat otázka, co se bude dít se společnostmi poté, co skončí. Jak docílit, aby nedošlo k dalšímu vzednutí násilí? Vliv na vznik teorie transformace konfliktu měl také rozpad východního bloku a nenásilné revoluce, které vedly ke svržení komunistických režimů (Ryan 2009, s. 303-304).

S poklesem mezistátních konfliktů, a naopak nárůstem konfliktů vnitrostátních, asymetrických, které mají původ v samotném společenském uspořádání, tak vyvstala otázka, jak tyto komplexní problémy řešit (Miall 2004, s. 70). Pro zastánce transformace konfliktu byly dosavadní přístupy nedostatečné, kritizovali je, že se soustředí příliš na západní normy, že neberou v potaz roli emocí, předpokládají racionalitu aktérů konfliktu a že dostatečně neakcentují roli rozdílných společenských kultur (Doucet 1997, s. 175-178). Obrátili se tak přímo na ontologickou otázku, co je konflikt a jaká je jeho úloha ve společnosti.

Konflikt, argumentují, není destruktivní síla, ale běžná a vítaná součást lidského bytí a uspořádání společnosti. Konflikt není to samé jako násilí. Jde o iniciaci kýžené změny. Určité faktory ale vedou k tomu, že místo konstruktivního procesu změny dojde k cyklu násilí a destruktivnímu chování. Pokud se ale zaměříme pouze na viditelné příčiny, na chování aktérů, na aktuální epizodickou eskalaci, aniž bychom zkoumali hluboko skryté vztahové problémy, nemůže dojít k úspěšné transformaci konfliktu. „Transformace konfliktu může být

nejlépe popsána jako komplexní proces konstruktivní změny vztahů, přístupů, chování, zájmů a diskurzů ve společnostech, jejichž uspořádání je náchylné na násilný konflikt. Důležité je, že se potýká s podpovrchovými strukturami, kulturami a institucemi, které podporují a podmiňují násilný politický a sociální konflikt“ (Austin, Giessmann a Jäger 2012, s. 23).

4.2.1 Kruhy ve vodě

Transformace konfliktu staví na politické filozofii míru, historické antropologii a vědecké epistemologii. Jde o normativní přístup, který na konflikt nahlíží skrze empirické zkoumání, kritické teorie i konstruktivismus (Graf, Kramer a Nicolescou 2007, s. 129). Jeden z předních teoretiků tohoto přístupu John Paul Lederach (2014, s. 26) popisuje, že transformace konfliktu stojí na přístupu spojujícím *procesy* i *struktury* (process-structure approach).

K pochopení této teze může posloužit metafora kruhů ve vodě. Vodní hladina je klidná. Pokud ale do jezera hodíme kámen, hladinu rozčeří. Postupně se šířící kruhy jsou dobře viditelné, ale samotná hladina je zakalená a nevidíme pod povrch. V hloubce jsou přítomné schované struktury, které určují, nakolik bude reakce společnosti vyvolaná dopadem kamene, tedy jedné epizodické události, nenásilná, nebo zda dojde k eskalaci násilí.

Interakce vodní hladiny a dopadu kamene je něco přirozeného. Rozčeří hladinu, ale ničemu neublíží. Zároveň ale značí změnu, která probíhá.

Kruhy, které vyvolají, se postupně rozšiřují. Značí lineární posun v čase. Zároveň ale následuje jeden kruh po druhém. Jde tedy také o cirkulární pohyb. V jednom kruhu je možné se pohybovat pouze v jeho daných hranicích, dokud nepřijde další náraz, který vyvolá přechod do dalšího, většího kruhu.

Nejde tak o jednoduchý lineární pohyb vpřed. V rámci jednoho kruhu se jedinec či společnost pohybuje od vnější hranice, která značí negativní či pozitivní přechod do nového stádia, k té vnitřní, která se orientuje naopak do minulosti. V každém kruhu existuje struktura vztahů, která je ovlivněna strukturou na hlubší, neviditelné úrovni i vztahy minulými, které reprezentují předchozí kruhy. Lineární a strukturovaný posun v čase ale dává těmto vztahům i aspekt kýžené budoucnosti.

Transformace konfliktu zkoumá všechny úrovně vztahů, zabývá se minulostí, přítomností i budoucností, zkoumá prostředí jednotlivých kruhů i neviditelných struktur. Zároveň se nesoustředí pouze na jednotlivé epizody, ale vnímá konflikt v celé jeho společenské i strukturální šíři. Cílem není zastavit pohyb, ale transformovat ho tak, aby byl

maximalizován pozitivní dopad této změny. Tak jako kruhy ve vodě totiž přirozený pohyb zastavit nejde.

Kruhy jsou větší a větší, až se postupně ustálí a hladina je klidná. Zdánlivě. Dokud nepřijde další podnět, který ji rozčeří. Jde o proces, který obsahuje strukturu. Pokud je transformace úspěšná, nebude toto rozčeření znamenat vzednutí násilí, ale nenásilné řešení konfliktu. Transformace konfliktu se snaží vytvořit takové uspořádání vztahů, které bude využívat nenásilné prostředky k řešení krizí. Bude vzhlížet k archetypům míru, rovnosti a jednoty (Galtung 2017, s. 20).

4.2.2 Základní východiska a TRANSCEND přístup

Pro Johna Paula Lederacha (2014, s. 9) transformace konfliktu znamená schopnost zareagovat na společenský konflikt, který dává příležitost ke konstruktivním změnám. Tyto změny vedou k omezení násilí, a naopak rozšíření spravedlnosti, a to jak v přímém kontaktu, tak v sociálních strukturách. Nejde jen o hlubokou úroveň, jelikož transformace konfliktu nabízí odpovědi na skutečné životní problémy v lidských vztazích.

Transformace konfliktu nevidí mír jako statický konečný stav, jak je to u řešení či zvládnutí konfliktu, ale jako dynamický, stále se vyvíjející proces. Soustředí se tak na dlouhodobý proces, nikoli na krátkodobé cíle. Snaží se řešit konflikt ve všech rovinách, ve kterých dopadá na lidstvo: *osobní, vztahové, strukturální i kulturní* (Lederach 2014, s. 13-20, viz Graf č. 6).

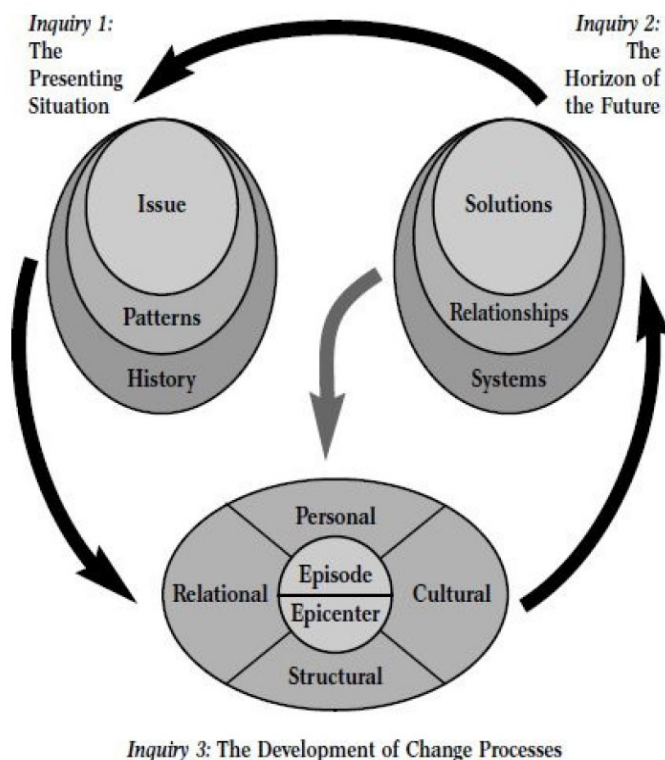
Nejde o pouhé vyřešení konfliktu, ale o systémovou změnu, o odstranění ekonomicko-sociálních nerovností a o budování politických či společenských institucí (Ropers 2004, s. 262). Tyto hluboko zakořeněné problémy a nespravedlnosti představují pro Johana Galtunga, jenž je spoluzakladatelem sítě TRANSCEND, strukturální a kulturní násilí. Přístup TRANSCEND je založený právě na Galtungově díle, a kromě teoretického ukotvení se zabývá praxí transformace konfliktu.

Galtung (2007, s. 16) vnímá konflikt jako nekompatibilní cíle, které vychází ze tří zdrojů: z *přírody* (která je v lidech), z *kultury* (zvnitřněné hodnoty a normy) a ze *struktury* (institucionalizované pozitivní a negativní sankce). Cíle tak jsou zájmy na základě struktury, hodnoty plynou z kultury, a základní lidské potřeby vychází z přírody.

V okamžiku, kdy jsou nějaké cíle zablokovány, dochází k frustraci. Ta může vést k polarizaci a k následnému vnímání světa v dualistickém pojetí já a Druhý. Dalším krokem je dehumanizace Druhého, následná agrese a násilí. Tento proces vede k vytváření

traumatizovaných obětí, kteří mohou usilovat o pomstu a odplatu. V takové chvíli se spouští násilný, sebeudržující se cyklus. Aby k tomu nedošlo, je důležité změnit hluboké struktury, které ovlivňují viditelné struktury na povrchu. Tyto hluboké struktury vychází z tří zdrojů – chování, postoje/domněnky a rozpor (neboli již zmíněný trojúhelník ABC). Podpovrchový trojúhelník obsahuje stejně jako ten viditelný chování, postoje/domněnky a rozpor (Galtung 2007, s. 16-23). Z těchto důvodů není efektivní řešit pouze chování, ačkoli některé situace to vyžadují – je nutné zastavit nejdříve boje, než dojde k samotné transformaci konfliktu.

Přístup transformace konfliktu se proto soustředí hlavně na techniku *dialogu*, snaží se pracovat s jednotlivými aktéry, zejména na nejnižší úrovni, samostatně a podporovat jejich schopnost sebereflexe, využívá techniku *usnadnění* (facilitation) i tzv. track II diplomacii, tak, aby bylo vytvořeno prostředí rovnosti, spravedlnosti i symetrické struktury moci a společnost byla dostatečně odolná vůči dalším krizím (Ropers 2004, s. 263; Galtung 2007, s. 25; Graf, Kramer a Nicolescou 2007, s. 124).

Graf č. 7 – Diagram transformace konfliktu (Lederach 2014, s. 25)

Ačkoli je teorie transformace konfliktu komplexní, čelí některým nevyřešeným otázkám. Mezi ty patří mimo jiné problematika ‚spravedlivé války‘ a omezeného užití násilí, nebo jak se vyrovnat s fanatismem některých aktérů konfliktů, zejména s teroristickými

skupinami. Dále pak jakou roli hraje asymetrie síly, nebo chamtivost jako primární motiv konfliktního jednání, jaký vliv má koncept donucení, či jak překonat odpor komunit k řešení konfliktu, pokud transformaci vnímají jako hru s nulovým součtem (Ryan 2009, s. 306-310; Kriesber 2011, s. 61-67).

5 Teoretické a analytické ukotvení mírové novinařiny

Ztratili jsme pro sebe navzájem všechny cit, sotva se poznáváme, když do našich štvaných očí padne obraz našeho kamaráda. Jsme muži, kteří necítí a vlivem nějakého triku, nějakého nebezpečného kouzla ještě mohou běhat a zabíjet.

Erich Maria Remarque (2011), Na západní frontě klid, s. 59

Předchozí kapitoly se podrobně zabývaly teoretickými základy konceptu mírové novinařiny. V literatuře mírové novinařiny ale nejsou dostatečně reflektovány, většinou dochází pouze k anekdotickým zmínkám. Pokud jsou základy rozpracované, nejsou pak v souladu s deklarovaným teoretickým podhoubím, zejména ve vztahu k transformaci konfliktu. V této kapitole dojde k syntéze předchozích dvou kapitol a načrtnutí určitého modelu, jak by se koncept PJ mohl dále vyvíjet.

5.1 Vliv médií a konflikt

John Paul Lederach (2014, s. 15-17) analyzuje obecný dopad konfliktu ve čtyřech kategoriích. První je *osobní*, tedy jaký vliv má konflikt na jednotlivce. Druhou kategorií jsou *vztahy* mezi jednotlivci, ve skupině i mezi skupinami. Týká se tak toho, jak probíhá komunikace a interakce. Následuje úroveň *strukturální*, tedy jak jsou vystavěny sociální struktury, organizace i instituce a jaké jsou sociální, ekonomické, politické a institucionální vztahy. Poslední kategorie je *kultura*, tedy vliv konfliktu v nejširším možném významu na život skupiny, do čehož spadá i otázka identity.

Z hlediska vlivu médií můžeme rozlišit dopad na *jedince* (nastolování agendy, primingu a rámcování) a na *politické* procesy (hypotéza CNN efektu, model vzájemného působení politiky, médií či kaskádový model a dopad na diplomatické procesy). Obecně se dá říct, že skrze tyto efekty ovlivňují *strukturální, společenskou a kulturní* úroveň. Média mají navíc dvojí funkci. Na jedné straně informují o (násilném) konfliktu přímo jedince či společnosti, které jsou *v konfliktu*. Média, na druhé straně, zprostředkovávají tuto realitu i *vně* konfliktu. Na základě této linie je nutné rozdělit mediální zpravodajství:

- *Dopad médií na jednotlivého člena skupiny, která není zapojená do konfliktu.*

Média referují o konfliktu, kterého se ale daná skupina, společnosti či stát neúčastní. Tato neúčast ale nemusí být faktická. Čím blíže bude konflikt společnosti, tím více vzrůstá účast jednotlivce. Pokud je konflikt vzdálený a

netýká se přímo společnosti, média o něm budou referovat s menší pozorností. Může dojít k epizodickému nárůstu zpravodajství zejména v souladu s novinářskými hodnotami, ale nedojde k nastolení agendy. Tyto příležitosti tak mohou novináři využít k tomu, aby konflikt vysvětlovali či nabízeli další pohledy. V těchto případech vzrůstá role rámcování a toho, jak média vysvětlují konflikt.

- *Dopad médií na jednotlivého člena skupiny, která je zapojená do konfliktu.*
Zatímco předchozí bod se týká výhradně zahraničního zpravodajství, tento bod obsahuje elementy jak domácích, tak zahraničních zpráv. Zpráva o úmrtí českých vojáků v Afghánistánu totiž obsahuje jak informace o vzdáleném konfliktu, tak domácí reakce. Zároveň ale může jít o čistě domácí zprávy. Pokud jemenská média referují o tamním konfliktu, dotýká se to domácího dění. Záleží ovšem na charakteru konfliktu – z důvodu internacionalizace může nárůst vliv zahraničního zpravodajství. V této situaci dochází k nastolení agendy. Konflikt jedince přímo ovlivňuje a má určité emocionální vazby. Pokud jsou navíc společnosti blízko danému konfliktu, či jsou dokonce jeho aktérem, dá se předpokládat, že veřejná, politická i mediální agenda budou silnější. K nastolení agendy ale nedochází automaticky – konflikt v Mali není přítomen v české agendě, přestože zde působí na 120 českých vojáků. Otázkou tak je, za jakých okolností dojde k nastolení agendy a jak silný je vliv primingu. Společnost a stát ovšem nemusí být fakticky zapojeny, aby měl konflikt dopad na jedince – příkladem může být tzv. uprchlické krize a války v Sýrii.
- *Dopad médií na politickou a společenskou strukturu, která není zapojená do konfliktu.*

Zde platí obdobné závěry jako v prvním bodě s tím rozdílem, že média ovlivňují společenské a politické procesy. Z hlediska společnosti může například vyvstat otázka, jakým způsobem ovlivnila genocida ve Rwandě českou společnost? Měla dopad na vnímání určitých hodnot či přístupů, jako je humanitární intervence nebo obecně zapojení se do konfliktů ve světě tak, aby mohla daná společnost pomáhat? Z hlediska politického se nabízí otázka, zda může mediální zpravodajství ovlivnit politické procesy a přimět daný stát či skupinu intervenovat v konfliktu (ne nutně vojensky). K tomu by opět došlo za situace eskalujícího násilí a intervence by směřovala na akutní zastavení násilí než na vyřešení strukturálních problémů. Určující tak

bude hypotéza CNN efektu a otázka dopadů médií na diplomacii, resp. navazující koncepty.

- *Dopad médií na politickou a společenskou strukturu, která je zapojená do konfliktu.*

Tento bod je opět analogicky obdobný s individuální variantou. Z pohledu transformace konfliktu by bylo žádoucí, aby média dokázala pojmenovat hluboké společenské struktury a vztahy. Základním předpokladem by byl zprostředkovaný dialog mezi aktéry, pojmenovávání strukturálního a kulturního násilí i demytizace Druhého (ve větší míře než při nezapojení). Důležité je zodpovědět, zda mohou média fungovat jako deeskalační prvek a sama určovat agendu. K tomu se ve větší míře hodí model vzájemného působení politiky a médií, kaskádovitý model či teorie určování pozice.

Tato diferenciací je důležitá s ohledem na centrální hypotézu konceptu mírové novinářiny, tedy mediální potenciál transformovat (v žargonu PJ deeskalovat) konflikty. Pokud tomu má tak být, musí mít média schopnost nastolit vlastní agendu, mít vliv na politické procesy a ovlivnit hluboké strukturální problémy.

Výše zmíněné rozdělení je nástinem toho, jak by mohla mírová novinářina teoreticky a empiricky zkoumat vliv médií na konflikt. Stále ovšem bere média jako jednoho hegemonního aktéra. Ostatně tak k médiím přistupují autoři píšící z pohledu mírové novinářiny v případových studiích (Kristensen, Nørgaard a Ørsten 2007; Lee 2010; Abdul-Nabi 2015; Moge kwu 2011; Maslog, Lee a Kim 2006; Siraj 2010; Lee a Maslog 2005; Cozma a Kozman 2015). Zkoumají totiž jak globální, tak lokální média a nerozlišují, zda mají mít vliv na jedince/společnosti zapojené do konfliktu, či nezapojené.

Média ale nejsou jeden monolitický blok a určuje je národní příslušnost. Kromě toho budou mít média rozdílný vliv v rozdílných fázích konfliktu. Šárka Waisová (2011, s. 55-71) definuje osm stádií intenzity konfliktu: latentní konflikt, manifestace konfliktu, fáze eskalace, fáze ozbrojeného střetu, fáze mrtvého bodu, deeskalace konfliktu, řešení konfliktu a postkonfliktní rekonstrukce. Nejvyšším bodem konfliktu v tomto pojetí je fáze mrtvého bodu, kdy jsou obě strany vyčerpané a nabízí se možnost pro deeskalaci a následné řešení konfliktu.

Pokud bude brát koncept PJ vážně strukturální omezení médií, bude mít zpravodajství v rozdílných fázích rozdílný vliv na lokální, národní, regionální, mezinárodní aktéry. Ve fázi latentního konfliktu, kdy aktéři teprve otevřeně definují své cíle, se dá hovořit o největším dopadu lokálních či národních médií. Záleží samozřejmě na typu konfliktu, ale nelze

předpokládat, že by média země na druhé straně zeměkoule věnovala stejnou pozornost konfliktu jako média blíže konfliktu.

Existuje určitý novinářský cyklus, který je dobré kritizovat, zároveň ale nelze očekávat, že se co do objemu zpravodajství příliš změní. Selektce ke zpravodajství zkrátka patří a média si musí vybírat, o kterých konfliktech budou informovat. Tento proces znázorňuje modelová situace eskalace násilného konfliktu mezi imaginárními zeměmi Altémií a Weelandií.

5.1.1 Konflikt mezi Altémií a Weelandií

Větší země Altémie vede dlouholetý spor o pohraniční území s menším sousedem Weelandií, kterému dané území patří. Konflikt se pohybuje mezi latentní fází a manifestací konfliktu. Ke konfliktu vedou hlubší strukturální příčiny, zejména historická nadvláda obou celků regionální mocností, hluboká nedůvěra pramenící z privilegování jednoho etnika nad druhým, nebo nevyřešená traumata z předchozího konfliktu a z dělení hranice.

Za předpokladu, že adekvátně fungují diplomatické a politické procesy, mají i ostatní země, zejména ty regionální, přehled o tomto konfliktu. Pokud dojde k fázi manifestace, probíhají diplomatické aktivity a politické procesy tak, aby zabránily eskalaci konfliktu. V tomto úseku konfliktu se mohou objevit mediální zprávy i v odlehlých částech světa, ale bude to spíše výjimečné. Na druhou stranu, lokální a národní média budou o tomto vývoji referovat, protože se jedná o domácí politiku. Ty tak mohou mít vliv jak v latentní fázi, tak při fázi manifestace.

V Altémii se v částečně svobodných volbách změní vláda, která je nacionalističtější. Dojde k prvním obavám o možnou eskalaci. Sousední země, které si konflikt ve své blízkosti nepřejí, začnou intervenovat tak, aby byl zachován status quo, popřípadě aby došlo k menším ústupkům ve prospěch zachování stability. Téma přesahuje hranice daných států a zprávy se ve větší míře objevují v regionálním tisku. Pokud je přítomné mezinárodní médium ve stylu např. Deutsche Welle, mohou si nárůstu napětí všimnout i média v jiných částech světa. Ačkoli je šance větší, opět půjde o epizodické zprávy. Koncept PJ zde může vysvětlovat roli nejen lokálních médií (např. zprávy o komplikacích na hraničních přechodech, odmítání vstupu některým občanům druhého státu) a národních (diplomatické roztržky, nacionální politika jednoho, či druhého státu), ale také regionálních (možnosti, jak se dá konfliktní situace vyřešit, mírové iniciativy, vliv regionálních či jiných organizací apod.).

Problémy se zhoršují, nejvyšší političtí představitelé Altémie vyjadřují stále častěji touhu o připojení území, dochází ke zvyšování nákladů na zbrojení. Obě země se stále častěji nachází v diplomatických rozeprách, obviňují se z nespravedlností. Dochází k mytizování Druhého, na důležitosti přibývají stereotypy. Obě společnosti se odcizují.

Mezitím v pohraniční vesnici dojde k incidentu, kde tři Weelandané měli znásilnit na území Weelandie občanku Altémie. Větší země žádá o jejich vydání. Weelandie tvrdí, že po důkladném vyšetřování není důvod k trestnému stíhání.

Lokální i národní média selhávají (a koncept PJ by mohl nabídnout odpověď na otázku, proč tomu tak je a co se dá dělat, aby k tomu nedošlo). Ačkoli je zpravodajství neutrální, editorially i názorové rubriky ve větší míře souzní se stále nacionalističtější domácí politikou. Vzniká nedůvěra občanů jednoho státu k tomu druhému. Narůstá napětí i menší potyčky.

Regionální média varují před násilným konfliktem a referují o plánu na vytvoření nezávislé komise, která by případ přezkoumala. K napětí se vyjadřují i představitelé regionální mocnosti, které cituje národní/regionální zpravodajská agentura (příkladem může být turecká Demirören Haber Ajansı). Tím se zpráva dostává do globální agentury (např. AFP), načež ji přebírá česká ČTK. Vzrůstá šance, že se objeví zpráva v českých médiích. S největší pravděpodobností, vzhledem k odlehlému konfliktu, bude obsahovat pouze několik málo odstavců s vyjádřeními politiků, obavami o eskalaci a několika větami vysvětlujícími, že jde o pohraniční spor.

Weelandie stahuje diplomaty z Altémie, ta odpovídá stejně. Veškeré snahy o zprostředkování nejsou vyslyšeny. Ke konfliktu se vyjadřují mezinárodní organizace, představitelé dalších regionálních, postupně i globálních mocností. Téma nabírá na důležitosti. Zatímco předtím se v odlehlých zemích objevovaly epizodické zprávy zejména pokud novináře příběh zaujal, narazil na něj, či se oblasti dlouhodobě věnuje a editoři dané téma schválili, nyní už konflikt nelze ignorovat.

Dochází k ozbrojeným střetům. Postupně propuká otevřená válka trvající kratší dobu. Než stačí zareagovat mezinárodní organizace a schválit mírovou misi, Altémie získává 60 procent sporného území. Pod hrozbou intervence globálních hráčů zastaví postup, území ale de facto inkorporuje do svého státu.

Do hlavního města Weelandie odchází vnitřně vysídlené osoby, země potřebuje humanitární asistenci. Pohraničí je zničeno po ostřelování a použití těžkých zbraní. Oba státy nemají dostatečné zdroje na okamžitou obnovu. Globální média přinášejí obrázky lidského

utrpení, odlehlejší státy mohou být ochotnější alokovat humanitární a později rozvojovou pomoc. Na problém upozorňují i domácí neziskové organizace s globálním přesahem (např. Lékaři bez hranic, ADRA, Člověk v tísni).

Média nezúčastněných států využívají jejich pracovníky, kteří byli na místě, jako zdroj svědectví. S pomocí odborníků se snaží dodat kontext konfliktu, ale jde zejména o pochopení současné situace. Několik málo novinářů může být na místě, to ale nestačí k pokrytí objemu zpráv, které na toto téma vznikají. Postupně ale zájem oslabuje, přestože rozvojová pomoc nedosahuje potřebné výše. Zde selhávají globální či mezinárodní média, která se vrhají na další krizi v jiném regionu. Nadále ale může být silný vliv regionálních médií, které mohou ovlivnit regionální mocnost, aby alokovala potřebné zdroje.

S postupnou normalizací situace získávají na důležitosti národní a lokální média, která mohou překonávat staré křivdy. Referují o projektech, které mají za cíl sblížit oba národy. Kromě společenských témat národní média řeší také politické otázky a pokud nedochází k eskalaci, tak se konflikt stává opět vnitrostátním tématem, resp. tématem politickým mezi dvěma státy.

Předpokládejme, že Weelandie i Altémie jsou dvě částečně svobodné země. Jaký vliv ale mohou mít média, pokud by byl v konfliktu místo Weelandie velice autoritářský Okrový svaz? Mohou mít média nějaký vliv? Mohou být vůbec schopná psát v duchu PJ?

5.1.2 Diferenciace médií v konfliktu

Jak daný příklad ilustruje, je nutné rozlišit média a novináře operující na několika úrovních od lokálních po globální³, stejně tak je důležité diferenciovat médií společností či skupin zapojených do konfliktu od těch, které v konfliktu nemají žádnou roli.

³ *Lokální média* jsou taková média, která se obecně zaměřují na otázky v regionech či samostatných městech; jako příklad mohou posloužit regionální odnože Mladé Fronty Dnes či České televize a Českého rozhlasu.

Národní média přináší zprávy primárně z celostátní úrovně, do větší míry se také věnují zahraniční politice. Jedná se tak v českém prostředí o média typu Hospodářské noviny, Aktuálně, Český rozhlas Radiožurnál. Vztah lokálních a národních médií ovlivňuje, zda národní média mají lokální odnože.

Regionální, popřípadě mezinárodní média přináší zprávy primárně z celého regionu, často mohou používat i některý ze světových jazyků, takže mají silnější vliv na globální média, potenciálně ale slabší na národní média (záleží na jazyku). Na základě vztahu s politickou elitou regionu či místa, kde mají zázemí, a interakcí s národním dominantním diskurzem se může odvíjet jejich vztah ke konfliktu. Zároveň ovšem referují o problémech zejména z pohledu daného regionu. Jako příklad může sloužit Al Jazeera, anglická mutace Deutsche Welle, nebo France 24.

Globální média jsou nejvyšším stupněm a zajímají se zejména o celosvětové otázky, mají určité odnože v jiných státech, dominuje jim zahraniční zpravodajství. Jejich interakci s konfliktem ovlivňuje, zda na místě mají vlastního reportéra a vztah s lokací. Mezi tyto média patří jak globální agentury jako Reuters, AP, AFP, tak např. CNN International nebo BBC World.

- *Lokální média společností přímo zapojených do konfliktu:*
potenciál do větší míry odkrývat hlubší struktury konfliktu na nejnižší úrovni; akcentování pohledu ‚obyčejných‘ lidí; adekvátní možnosti provést koherentní, avšak lokalizovanou analýzu konfliktu; možnost transformovat konflikt na lokální úrovni, křivdy a nespravedlnosti jednotlivých lidí či skupin; silnější lokální dopad a možnost nastavovat agendu národních či regionálních médií; vliv na lokální politiku, potenciál ale brzdí nedostatečné zdroje
- *Národní média společností přímo zapojených do konfliktu:*
potenciál akcentovat hlubší struktury konfliktu na lokální úrovni, zároveň ale schopnost přenášet tento pohled na celou společnost a stát; synergie pohledu ‚obyčejných‘ lidí s národními politickými lídry; možnost transformovat konflikt na společenské či národní úrovni včetně zakořeněných křivd; zatímco lokální média mohou informovat o strukturálním a kulturním násilí z lokálního pohledu, národní mohou tento vhléd doplnit o celospolečenské trendy; silnější národní dopad a možnost nastavovat agendu regionálních i globálních médií, zpětně také národních médií; možnost provést koherentnější analýzu na národní úrovni, mají ve srovnání s lokálními lepší zdroje a větší možnost disentu s vládnoucí elitou (za předpokladu, že lokální vládnoucí elita může vyvinout větší tlak na lokální média z důvodu bezprostřední blízkosti)
- *Regionální média společností přímo zapojených do konfliktu:*
slábne vliv lokálních médií, sílí vliv národních médií; zároveň ale díky bezprostřednosti konfliktu možnost popsat ‚dění na místě‘ včetně skrytých struktur i vzorců chování; potenciál ve větší míře akcentovat odlišné postoje i návrhy řešení než lokální média ovlivněná konfliktem, tedy schopnost působit jako intervenující aktér; ovlivňují národní i globální média; analýza se týká zejména regionálních vztahů, což může přinést jiný pohled na celý konflikt a možná krátkodobá i dlouhodobá řešení; mají dobré zdroje a ve větší míře schopnost rámcovat globální diskurz; mohou přinášet nadnárodní komparace a mluvit s regionální elitou, jakožto i národní; větší vliv na regionální organizace

- *Globální média:*
nedá se hovořit o globálních médiích zapojených či nezapojených do konfliktu, protože jejich role přesahuje národnostní i společenské struktury, zároveň nejsou do takové míry přítomné v místě konfliktu jako regionální média; tvoří globální diskurz a fungují, společně s regionálními médii, jako hlavní článek mezi národními médii v konfliktu a národními médii, které v konfliktu nejsou; výběr i zachycení konfliktu záleží na přítomnosti zpravodaje v daném místě, významnosti tématu celosvětově, inherentních předsudcích a zkušenostech; poskytují pozadí konfliktu, ale nezkoumají intenzivně skryté příčiny a struktury
- *Regionální média společností nezapojených/nepřímo zapojených do konfliktu:*
platí obdobné charakteristiky jako u regionálních médií zapojených do konfliktu s tím rozdílem, že jejich vliv na globální média bude slabší s ohledem na konflikt, záleží to ovšem na míře nezapojení daného regionu do konfliktu (otázka intervence, diplomatických snah, reakce mezinárodního společenství); od národních médií nezapojených do konfliktu je odlišuje hlubší vhled do konfliktu, který bude zejména zprostředkovaný skrze jiná média, avšak jsou i častější případy vlastního reportéra na místě konfliktu; popis konfliktu je sice zevrubnější, ale nutně selektivnější
- *Národní média společností nezapojených/nepřímo zapojených do konfliktu:*
obdobné charakteristiky jako u regionálních médií výše a národních médií zapojených do konfliktu; mají možnost rámcovat povědomí o konfliktu a jeho zprostředkovanou realitu, soustředí se v objemu zpráv zejména na hlavní body a aktualizací momenty; nevynechávají nutně hluboké struktury konfliktu, snaží se ale spíše o zprostředkování reality než o její hluboký popis; mají malý vliv na konflikt, pokud se ovšem společnost/stát nestane aktérem konfliktu jako třetí intervenující strana; teoretická možnost tento efekt vyvolat; omezené kapacity sledovat konflikt přímo z místa či mu věnovat soustavnou a zevrubnější pozornost

- *Lokální média společností nezapojených/nepřímo zapojených do konfliktu:*

téměř nulová úloha ve vztahu ke konfliktu ve vzdálené zemi do té chvíle, dokud se daná společnost/stát ve větší míře nezapojí do konfliktu, i tehdy ale vliv zejména regionální; nulová šance ovlivnit globální agendu

Tato ilustrace interakce médií mezi sebou a konfliktem představuje náčrt možné diferenciaci a většího zohlednění jednotlivých úrovní ze strany mírové novinářiny. Koncept PJ tak může jednodušeji a realističtěji kritizovat a popisovat jednotlivé prvky, které mohou vést ke kvalitnějšímu zpravodajství.

Zároveň je nutné uznat roli samotných novinářů. Realitu konfliktu budou z podstaty věci jinak zkoumat místní novináři, zahraniční novináři na volné noze v místě konfliktu, zahraniční korespondenti, kteří jsou v regionu, ale nemusí být nutně v místě konfliktu a zahraniční novináři v jejich domácích zemích.

Ačkoli novináři v místě konfliktu mohou mít menší vliv na rámcování, v realitách současné online novinářiny nebudou mít zásadní vliv na nastolování agendy. Co do objemu zpráv se totiž nevyplatí (nehledě na nebezpečí) vyslat vlastního novináře do konfliktní zóny. Zprávy tak jsou dominantně ze sekundárních zdrojů, tudíž ‚realita‘ konfliktu bude de facto dvakrát pozměněna. Je tak utopické klást na každý z těchto případů stejné požadavky ve stylu mírová novinářina vs. válečná novinářina.

5.2 Transformace konfliktu a mírová novinářina

Druhou rovinnou, kterou předchozí kapitola analyzovala, jsou navazující koncepty z oblasti studií konfliktů a míru a jejich teoretické ukotvení v konceptu mírové novinářiny. Zatímco se analýza konfliktu zaměřuje na analytický prvek konceptu PJ, transformace konfliktu podepírá normativní aspekt mírové novinářiny.

Z literatury je zřejmé, že přístup *analýzy konfliktu*, který by mohl být využitelný specificky v novinářském kontextu, chybí. Tradiční analýzy konfliktu, ať už jde o nevládní organizace či akademiky, zároveň neberou novináře v potaz.

Koncept mírové novinářiny by tak měl věnovat větší teoretické úsilí analýze konfliktu. Empiricky a analyticky identifikovat body, které jsou pro novináře důležité a nabídnout ucelený přístup k analýze konfliktu, který může novinář provést, aniž by nutně

musel být na místě a sbírat data (tedy zejména skrze sekundární literaturu). Tento analytický přístup by měl být univerzální, zároveň ale lehce adaptovatelný na různé druhy médií (tisk, televize, rádio) a na různé úrovně (od lokálních až po globální novináře).

Analýzu konfliktu je nutné inkorporovat nejen z praktické, ale také teoretické stránky. Pokud koncept PJ staví na analýze konfliktu, co to přesně znamená? Jaká jsou východiska? Je konflikt dostatečně analyzovaný ze strany akademiků? Z jakého přístupu na konflikt pohlíží? Jasně vymezení také může vyjasnit kvantitativní výzkumy. Kromě kategorií definovaných v případových studiích, je také možné se ptát, nakolik novináři ve svých článcích zohledňují analýzu konfliktu. Poukazují na skryté příčiny? Uvádí kontext? Aktéry? Jinými slovy: pokud se bavíme o normativním apelu konceptu mírové novinářiny, aby bylo zpravodajství z konfliktů ucelenější a informovanější, na základě jakých kritérií to je možné zkoumat, pokud není definována analýza konfliktu v rámci samotného konceptu?

Koncept mírové novinářiny bere *transformaci konfliktu* jako hlavní východisko, přesto není dostatečně zohledněna. Autoři navíc často akcentují teorii řešení konfliktů, ačkoli zároveň uvádí transformaci konfliktu (McGoldrick a Lynch 2000, s. 7-9; Mogeckwu 2011, s. 241-247; Peleg 2006, s. 5-7), popř. zmiňují kulturní a strukturální násilí, ale neukotvují mírovou novinářinu v teorii transformace konfliktu (Lynch 2007, s. 11-13; Shinar 2009, s. 451-452). Nejčastěji ale tuto otázku neřeší a soustředí se na mediální teorie, na novinářské prostředí či na obsahovou analýzu samotného zpravodajství. Zatímco analýza konfliktu by měla podepírat mírovou novinářinu analyticky, transformace konfliktu by měla sloužit jako ontologický, empirický a teoretický základ tohoto konceptu. Z literatury věnující se konceptu PJ to ovšem vyplývá přinejlepším velice implicitně a omezuje se to na anekdotické připomínky strukturálního násilí, popřípadě trojúhelníku ABC.

Pro mírovou novinářinu by měly být důležitá východiska teorie transformace konfliktu. Zejména se jedná o tyto tři body:

- *Konflikt je přirozenou součástí lidské společnosti, která je tvořena hlubokou strukturou vztahů mezi lidmi, skupinami, společnostmi i státy.* Jelikož konflikt plyne z lidské přirozenosti, musí být překročena poměrně vysoko umístěná hranice, aby došlo k násilí. Na konflikt je možné odpovědět nenásilně a využít ho k transformaci, k pozitivní změně. Příkladem mohou být post-konfliktní společnosti. Ačkoli jsou zranitelné, není možné poplašeně reagovat na každý konflikt, jelikož konflikt jako takový může být tvořivou silou. Naopak odmítání konfliktu

může vést k prohloubení hluboko zakořeněných pocitů frustrace, odtržení, či osamění, což může znamenat nebezpečí vzniku dalšího násilného konfliktu. Důležité proto je, jaký jazyk používáme a jak o konfliktu mluvíme. Oním způsobem má být empatický dialog. Tento bod tak navazuje na mírovou novinářinou a její odmítání tradičního zpravodajského vnímání konfliktu jako hry s nulovým součtem pouze dvou stran a na kritiku, že tradiční novinářina ignoruje utrpení Druhého, dehumanizuje ho i démonizuje a nereportuje o celé šíři konfliktu.

- *Viditelný násilný konflikt pramení z hlubokých strukturálních problémů.* Tyto hluboké struktury ovlivňují povrchové struktury, přičemž chování aktérů je ovlivněno protichůdnou realitou konfliktu, resp. nekompatibilními cíli a přístupem. Je tedy nesmyslné kritizovat válečnou novinářinu za to, že se soustředí hlavně na rozdílnosti, které vedly ke konfliktu (Kelling a Horvit 2017, s. 2). Novinářina by se sice neměla soustředit zejména na rozdílnosti, ale možnost definovat protichůdné cíle patří k transformaci konfliktu. Zároveň je potřeba postupovat hlouběji a ptát se po kořenech konfliktu. Nejde o buď, anebo. Do této oblasti spadají požadavky mírové novinářiny na to, aby byl dán hlas lidem, ale zároveň by měl zaznít také hlas elit. Ten ale podle PJ spadá do škatulky válečné novinářiny. Nutné ovšem je, aby nebylo zkoumáno pouze chování. Zároveň nejde pouze o win-win situaci, jak je popisováno v literatuře mírové novinářiny. Jde o vytvoření rovnosti a symetrické distribuci síly, jde o otázky genderové nerovnosti, jde o integraci přístupu zaměřeného na chování, procesy i řešení (Graf, Kramer a Nicolescu 2007, s. 129).
- *Třetí bodem je fakt, že transformovat konflikt je možné v jakékoli fázi násilného cyklu.* Je důležité upozorňovat na to, že se mírová novinářina nevěnuje dostatečně latentní fázi násilného konfliktu, nedává ale smysl požadovat, aby se soustředila výlučně na tuto fázi jako na nejlepší možnost, jak přerušit eskalaci násilí (Matt Mogeckwu 2011, s. 246). Je zároveň absurdní řešit, v jaké fázi by byl koncept PJ nejužitečnější. V každé. Zároveň ale každá obnáší jiný přístup (viz Galtung 2007, s. 17). Tento bod souzní s požadavkem mírové novinářiny na kreativní informování o

možných východiscích konfliktu. Je ale důležité si uvědomit, že nejde pouze o mírové procesy jako takové. Jde o proces sbližování stran. Nemusí to tak nutně znamenat, že se média mají soustředit na mírové konference a plány. Ačkoli jsou velice důležité, je to pouze jeden bod, jedna epizoda v hlubším dynamickém procesu, který vede ke stabilní a mírumilovné společnosti.

V tento moment tak dochází do velké míry k dekonstrukci dichotomie válečné a mírové novinářiny. Ačkoli byl tento přístup užitečný zejména v ranných stádiích jako intelektuální vymezení se, je důležité, pokud má být mírová novinářina brána teoreticky vážně, aby se od tohoto antagonistického pojetí odpoutala a začala více dbát na to, jak ontologicky chápe konflikt a jak by měl být násilný konflikt, jako do velké míry zprostředkovaná realita, zachycen médii.

V následující části autor stručně poukáže na hlavní aspekty dvou konfliktů (Kypr a Náhorní Karabach). Tyto konflikty budou zkoumány skrze úroveň národních médií společností ve větší míře nezapojených do konfliktu.

6 Kypr a Náhorní Karabach

Na tyto ptáky bylo neustále nahlíženo s obrovským nadšením. Vždy byli drženi v klecích, obvykle podomácku vyrobených, několik generací v každé kleci. Pro jejich majitele byl každý z nich osobitý. Byli nadšení, když byli šťastní a plodní, truchlili, když zemřeli. Obzvláště velký smutek panoval okolo jedné samičky papouška alexandrijského, která přecenila své síly a nakladla neuvěřitelné množství vajíček.

Vamik D. Volkan (1979), Cyprus – War and Adaptation, s. 91

S ohledem na diferenciaci konceptu válečné novinařiny v předchozí kapitole je nutné specifikovat, jaké úrovně se týká následující analýza zpravodajství českých médií o konfliktech na Kypru a mezi Arménií a Ázerbájdžánem o Náhorní Karabach a do jaké míry je ten, či onen konflikt spojen s českou společností, politikou či jedincem.

Důležité je ale nejprve zohlednit, jak moc je český jedinec, společnost a politika zapojená do obou konfliktů. Z hlediska zpravodajských článků jich celkem 2383 od 1. ledna 1996⁴ do 1. ledna 2019 zmínilo v nějaké souvislosti konflikt na Kypru, zatímco 1628 konflikt v Náhorním Karabachu. Zprávy související s Kyprem ale nebylo možné odfiltrovat tak, aby neobsahovaly konflikt na Kypru pouze velmi okrajově, popř. když byl tématem Kypr, ale ne přímo konflikt. Přesto se dá říct, že článků je zhruba o 300 více než o Náhorním Karabachu.

Kypr je geograficky, politicky i mentálně blíže než Náhorní Karabach. Je součástí Evropské unie a jedná se také o oblíbené letovisko. Podle statistického úřadu Kyperské republiky jen v roce 2018 vycestovalo na Kypr přes 20 tisíc českých občanů (CYSTAT 2019). Tato čísla ovšem zohledňují pouze oficiální ubytovací kapacity jako hotely a jsou dostupná pouze pro Kyperskou republiku. Zároveň je konflikt na tomto ostrově bezprostřednější, než je tomu u Náhorního Karabachu (turista musí cestovat přímo do Karabachu).

Externí mocnosti zapojené do konfliktu jsou v případě Kypru také bližší – Řecko (člen NATO a EU), Turecko (NATO) a Velká Británie (NATO a EU). Je na pováženou, nakolik může strategický zájem Evropské unie o ten, či onen konflikt ovlivnit české mediální zpravodajství. Tato dimenze se nedá bezprostředně určit, vliv ovšem mít může.

Ekonomicky se dá říct, že Ázerbájdžán je z trojice zemí nejdůležitější obchodní aktér. Ve statistice dovozu šlo v roce 2017 o 25. nejdůležitějšího partnera (ovšem až za Malajsií, Thajskem či Tchaj-wanem), z hlediska obratu či exportu se ale mezi 30 nejdůležitějších zemí

⁴ Archiv Newton MediaSearch je úplný až od 1. ledna 1996. Před tímto datem je pouze omezený počet publikací, což značně omezuje samotnou analýzu. Proto nebyl sběr dat před tímto datem.

pro Českou republiku nedostal. Arménie a Kypr nefigurují ani v jedné kategorii mezi 30 nejdůležitějšími obchodními partnery pro Česko (ČSÚ 2018). Na druhou stranu není Ázerbájdžán strategickým obchodním partnerem a není pravděpodobné, že by jeho umístění výrazněji ovlivnilo české zpravodajství.

Ani do jednoho z konfliktů nebyla přímo zapojena česká armáda. Ačkoli čeští zástupci v OBSE působili v oblasti Náhorního Karabachu (Osobní představitel úřadujícího předsedy OBSE pro konflikt v Náhorním Karabachu/Kancelář OBSE v Jerevanu/ Kancelář OBSE v Baku), opět se nejedná o zásadní čísla. Celkem šlo od roku 1995, resp. 2000 do roku 2017 o osm civilistů (Hroch, Kulda a Lang 2017, s. 34-35).

Ani jedna ze zemí není aktuálně mezi prioritními příjemci české zahraniční pomoci. Z hlediska zahraniční diplomacie je velice obtížné stručně shrnout vývoj od roku 1993 po současnost s ohledem na tyto tři země. Z hlediska Kypru se dá říct, že zájem české zahraniční politiky je minimální, zejména s ohledem na řešení konfliktu. Zároveň je ale Kyperská republika členem Evropské unie a Kypr je jednou z důležitých otázek ve vyjednávání o tureckém přistoupení k unii.

Významnější tématem je Ázerbájdžán, potažmo Arménie a Náhorní Karabach. Obě země spadají do Evropské politiky sousedství, resp. do Východního partnerství. Tento vztah se ale utvářel postupně a nezahrnuje ve velké míře samotný Náhorní Karabach.

„Téměř zcela mimo zájem české politiky zůstávají Arménie a Ázerbájdžán, a pokud se systematictější pozornost o tyto země objevila, pak souvisela výhradně s politikou sousedství Evropské unie,“ analyzoval vztahy Česka a těchto dvou zemí Petr Kratochvíl za rok 2007. Ještě v roce 2007 byla Arménie i Ázerbájdžán téměř výhradně mimo zájem české zahraniční politiky (Kratochvíl 2008, s. 239). V roce 2010 se Arménie i Ázerbájdžán spolu s dalšími čtyřmi zeměmi Východního partnerství staly jednou z hlavních českých zahraničněpolitických priorit. Na důležitosti získal zejména vztah s Ázerbájdžánem s ohledem na energetický sektor. Politické otázky či Náhorní Karabach ale česká zahraniční politika příliš neřešila (Cibulková 2012, s. 187-196). V roce 2017 pak Arménii byla věnována pozornost zejména s ohledem na dosažení unijních standardů, došlo ale k rozvoji vztahů také s Ázerbájdžánem. Zájem médií i veřejnosti ale byl minimální (Svoboda 2018, s. 140, 145).

Z humanitárního hlediska je významnější konflikt v Náhorním Karabachu. Nejvlivnější česká nezisková organizace Člověk v tísni vznikla přímo ve spojení s násilným konfliktem v Náhorním Karabachu (ČvT 2019). Zatímco konfliktu na Kypru není v poslední výroční zprávě věnována žádná část, konflikt v Náhorním Karabachu, resp. aktivity v Arménii a Ázerbájdžánu zmíněné jsou (viz Pecháčková et al. 2018, s. 31).

Na základě výše uvedeného se nedá jednoznačně určit, do jakého konfliktu je obecně česká společnost zapojená více. Ani jeden ale neleží absolutně mimo český zájem. V zásadě se tak dá říct, že česká média by spadala do kategorie *médií společnosti nezapojených/nepřímo zapojených do konfliktu*, avšak toto zapojení bude na slabé úrovni. Konflikty proto nebudou přítomny v mediální agendě, zároveň ale nedojde k jejich úplné ignoraci.

6.1 Odcizený Afroditin ostrov

Kypr byl odnepaměti strategickým místem. Kdo ovládal prostor Středozemního moře, ovládal také ostrov s rozlohou asi 9 200 čtverečních kilometrů, ať už to byli Asyřané, Egypťané, Římané, Byzantská říše, Frankové, Angličané, či Benátčané či jiní. Na Kypru ale převládalo řecké etnikum (Hadjipavlou-Trigeorgis a Trigeorgis 1993, s. 343; Volkan 1979, s. 4-5).

V roce 1570 jej dobyla Osmanská říše a na ostrov začal ve větší míře pronikat turecký vliv. Postupně se tak ustálila dvě etnika a komunity s rozdílným náboženstvím i společenskými hodnotami. Od roku 1878 začala ostrov kontrolovat Velká Británie, oficiálně jej pak připojila ve 20. letech 20. století. Ostrovu vládla až do nezávislosti Kypru v roce 1960. Ostrov se stal strategicky důležitou komoditou a britští správci zpolitizovali jednotlivé komunity ke svému účely. To pouze vedlo k prohlubování rozdílů obou komunit (Hadjipavlou-Trigeorgis a Trigeorgis 1993, s. 343).

Ačkoli žily etnika smíšeně před vzepětí násilí (Volkan 1979, s. 15), nikdy netvořily politicky jeden celek, což se promítá i do současnosti. Ještě v roce 2010 připomínal Kanol (s. 29) dvě symbolické oblasti. Zatímco na jihu převládá vlajka řecká, na severu turecká. Kyperská republika používá řeckou hymnu, zatímco Severokyperská turecká republika tureckou.

Ostrovu dlouhou dobu dominovaly dvě neslučitelné myšlenky, mýty, představy zářivé budoucnosti i vyřešení současnosti: *enosis* a *taksim*. Prvně jmenovaná spočívala v požadavku řeckých Kypřanů na připojení Kypru k Řecku s odkazem na společnou helénskou identitu a datuje se až k roku 1821, kdy Řecko získalo nezávislost na Osmanské říši (Nicolaidis 2011, s. 4).

Turecká komunita to už ve druhém desetiletí 20. století začala vnímat jako ohrožení vlastní identity, ale její odpor se soustředil zpočátku na britské kolonizátory ostrova. Postupně ale došlo k vzájemnému posilování nacionalismu. Turecké etnikum se tak začalo ve větší

míře klonit k myšlence taksimu – rozdělení ostrova a připojení části k Turecku. Roli sehrála také britská politika, která např. v bezpečnostních složkách dávala přednost tureckým Kypřanům, tedy menšině, na které ovšem páchaly útoky přívrženci enosis a později řecko-kyperská nacionalistická guerilla EOKA založená v roce 1955 (turecká komunita založila vlastní guerillu TMT v roce 1958). Postupně se tak etnika čím dál víc odcizovaly a začaly vznikat heroické narativy o vlastním utrpení (Dodd 2010, s. 7-11, 20; Papadakis, Peristianis and Welz 2006, s. 5-29).

Je žádoucí také krátce zmínit otázku genderu, která je často opomíjena. Ačkoli ženy nebyly ve vedoucích pozicích v 60. letech či při národním povstání proti koloniální nadvládě, nejde v žádném případě o pasivní diváky konfliktu. „Účastnily se jinak. Demonstrovaly v ulicích, schovávaly ve svých domech bojovníky, vařily a staraly se o jídlo, roznášely pamflety, poslouchaly rozkazy EOKA a sabotovaly britské výrobky“ (Hadjipavlou 2010, p. 80).

Spouštěč násilného konfliktu je přitom možné hledat už v roce 1931, kdy došlo k vypálení domu britského guvernéra, který tehdy nad ostrovem vykonával správu. Pachtatelé přitom měli napojení na myšlenku *enosis* neboli sjednocení s Řeckem (Volkan 1979, s. 15).

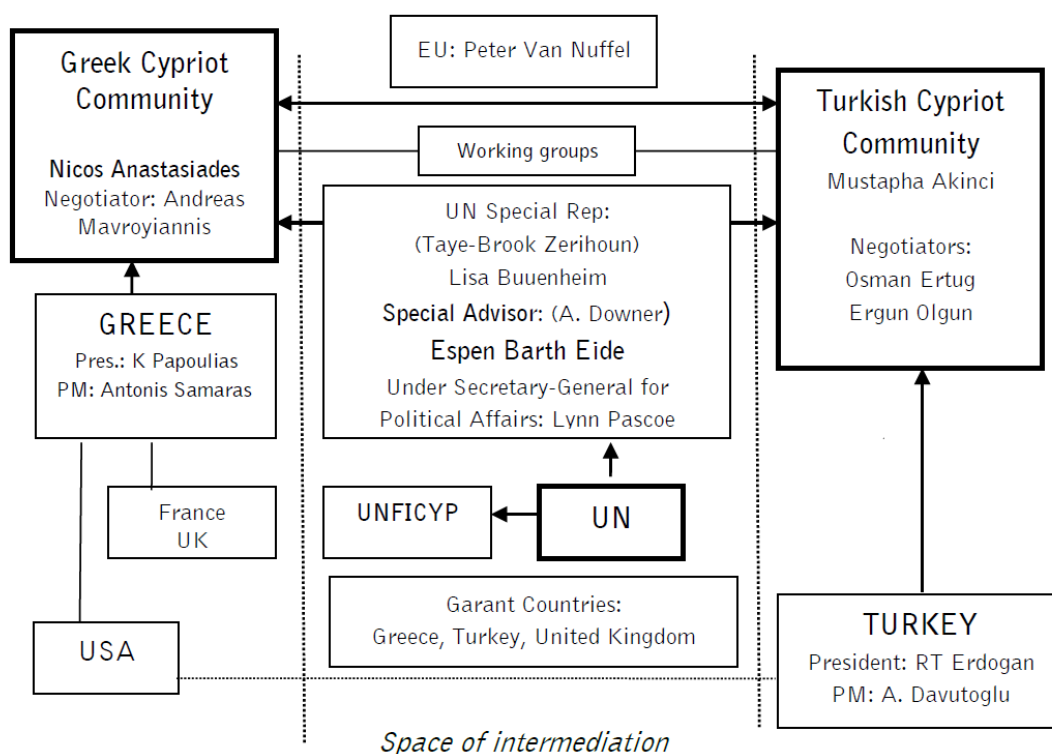
S nárůstem násilí se Velká Británie v roce 1960 rozhodla – společně s Tureckem a Řeckem – udělit a garantovat nezávislost ostrovu. Nová ústava ale byla Kypru udělena seshora (bolestná připomínka staletí koloniální nadvlády) a obě komunity v té době žádaly jiné řešení – *enosis* nebo taksim (Hadjipavlou 2010, s. 82-83). Projekt společné republiky tak velice brzo zkrachoval a došlo k de facto občasně válce. V březnu 1964 vyslaly Spojené národy na Kypr mírovou misi UNFICYP o síle 2 400 mužů, která měla za úkol oddělit válčící komunity (Fisas 2016, s. 218).

Původem turecký Kypřan, psychoanalytik Vamik Volkan (1979, s. 81-98) popisuje, jak ho při návštěvě jeho domoviny v tomto období překvapily v turecké komunitě všudypřítomní papoušci alexandrijští. Až později mu došlo, že šlo o reakci na absolutní izolaci komunity, která žila v enklávách oddělených a hlídaných jednotkami OSN. O snahu nějak se realizovat v podmínkách vězení.

Situace byla dalších deset let nestabilní a neudržitelná, i když relativně kontrolovaná. V roce 1974 ale došlo k pokusu generála Georgiose Grivase (velitel guerilly EOKA-B a zastánce *enosis*) svrhnout prezidenta Makariose s podporou řecké junty. Turecko zareagovalo invazí a jeho armáda došla až na úroveň dnešní tzv. Zelené linie, která odděluje dva de facto státní útvary (Michael 2009, s. 91-130).

Invaze stála život na tisíce lidí, převážně na straně řeckých Kypřanů. Asi 183 tisíc řeckých Kypřanů muselo opustit své domovy. Turecko ovládlo asi 37 procent území a 20 tisíc řeckých Kypřanů zůstalo na území ovládaném Tureckem. „Uprchlíci z řad řeckých Kypřanů zažili v daleko větším měřítku to, co zažívali turečtí Kypřané během interetnického násilí v polovině 60. let“ (Hadjipavlou 2010, s. 87).

Main parties involved in the process

Graf č. 8 – Aktéři konfliktu na Kypru k roku 2015 (Fisas ed. 2016, s. 224)

Následovala složitá jednání vedená ze strany OSN, v rámci kterých docházelo k mírným posunům, v určitých chvílích se zdálo, že je mírové řešení na obzoru, nikdy se ale neuskutečnilo.

Mezinárodní společenství dlouho vinilo za neúspěch rozhovorů turecké Kypřany, zejména dlouholetého prezidenta Raufa Denktäše. V dubnu 2004, kdy byl Kypr nejblíže sjednocení, se ovšem řečtí Kypřané vyslovili proti sjednocení (76 procent), zatímco turečtí Kypřané pro (67 procent) (Michael 2009, p. 148-187; Christou 2013, s. 122-123; Hadjipavlou 2007, s. 351).

Na ostrově byl nastolen nový status quo. „I přes příměří a dlouhodobý konflikt je Kypr bezpečným místem. Ačkoli je patrná denní frustrace z konfliktu a z ekonomických a

společenských negativních dopadů, je těžké popřít, že situace je ‚komfortní‘ a ‚normalizovaná‘ (Dağlı 2017).

Konflikt na Kypru je založený ve velké míře na identitě, což „zahrnuje mnoho stran, zarputilost [...], existenciální strach, ztrátu naděje na konstruktivní řešení, etnickou viktimizaci, nevyřešené historické křivdy a traumata, ekonomickou asymetrii, nerovné rozdělení zdrojů a strukturální nerovnosti (Hadjipavlou 2007, s. 350).

Velice výstižné jsou v tomto ohledu slova řeckého Kypřana, kterého cituje Rothman (1991, s. 104): „Nerespektují naši odlišnou identitu tureckých Kypřanů a nerozumí našim legitimním bezpečnostním potřebám, které proti početnější a agresivnější řecké většině chrání Turecko.“ „Nejde jenom o truchlení nad tím, co jsme ztratili: my všichni [řečtí Kypřané] se cítíme v nebezpečí s vojenským obrem přichystaným uchvátit ještě více. Kypr je skvělá země, ale nyní pláče a my se cítíme jako minorita v naší vlastní zemi.“

Určující je také strategický faktor a země v regionu: Turecko a Řecko. Řešení konfliktu tak do velké míry záleží na stabilitě a ochotě mezinárodního společenství, ale i dalších hráčích jako je Evropská unie, NATO, Velká Británie a Rusko. Důležitý je také subjektivní vnímání bezpečnosti. Například vstup do EU v roce 2004 vnímali řečtí Kypřané jako bezpečnostní záruky proti turecké agresi (Richmond 1999, s. 245-250; Yakinthou 2009, s. 313).

6.2 Střet trpících národů

Obdobně jako Kypr, také konflikt o Náhorní Karabach obsahuje silný strategický element. „Náhorní Karabach se stal políčkem v geopolitickém soupeření o energetické zdroje a prostorovou projekci národních zájmů, pro nějž byla vzkříšena k životu dávno zapomenutá metafora - *velká hra* (ostatně, velmi podobně se na světlo světa znovu probralo prachem staletí zanesené pojmenování *hedvábná stezka*) (Ditrych 2006, s. 3).

Pro země, které si na tuto oblast kladou nároky – Ázerbájdžán a Arménii, ovšem představuje součást vlastní identity, historické nejistoty a nevyřešených křivd. Pokud je Kypr do určité míry výsledkem hledání vlastní identity na omezeném prostoru, který se stal předmětem nadvlády, Náhorní Karabach slouží jako projekce dvou národů s historickými křivdami. Jak Arménie, tak Ázerbájdžán definují svou identitu do velké míry na základě historických křivd. Pro Arménce se jedná o připomínku genocidy ze strany Turecka, hledání prostoru pro vlastní stát a vnímání Ázerbájdžánu jako de facto Turecka, pro Ázerbájdžán jde zase o pocit zranitelnosti a otázku vlastní identity (Waal 2003, s. 18, 78, 97).

Soupeření obou národů a vztah k Náhornímu Karabachu se promítá také do historie, která v dualistickém pojetí soupeří o historický primát. Ať už jde o ‚vyvolený‘ a ‚první křesťanský‘ národ na straně Arménie, nebo o historické odůvodnění Kavkazskou Albánií na straně Ázerbájdžánu (Ditrych 2006, s. 17-18, 21): „Náhorní Karabach zde sehrává zcela klíčovou úlohu, neboť je v obou případech historickou teritorializací národní paměti, „posvátnou zemí“ obsahující paměť společného počátku „státnosti“ a zlatého věku obou společenství.“

Historicky bylo Zakavkazsko obydleno mozaikou národů obývajících etnicky definované vesnice, nikoli země, které šlo oddělit národností hranicemi. Etnické pnutí mezi Ázerbájdžánci a Armény se zvýraznilo ke konci 19. století v důsledku nerovné distribuce bohatství z ropného boomu v Baku. Velkou rolí se na tom podílela také carská politika ‚rozděl a panuj‘, která odměňovala křesťanské Arménce, což bylo trnem v oku muslimské populaci Ázerbájdžánců (Cornell 2017a, s. 4-5; Fraser 1990, s. 655-656).

Už v roce 1905 dochází ke vzniku velkých historických křivd a příběhům o vlastním utrpení, když oslabení ruské moci vedlo k vzájemnému násilí, které za sebou zanechalo desetitisíce mrtvých (Cornell 2017a, s. 6). K obdobnému vzepětí došlo opět v chaotických letech 1917-1920. Opět umírají desetitisíce lidí, soupeří se též o oblast Náhorního Karabachu a nezávislé státy v Zakavkazsku mají jen krátkou životnost, než je obsadí nový bolševický režim (Ditrych 2006, s. 23-25).

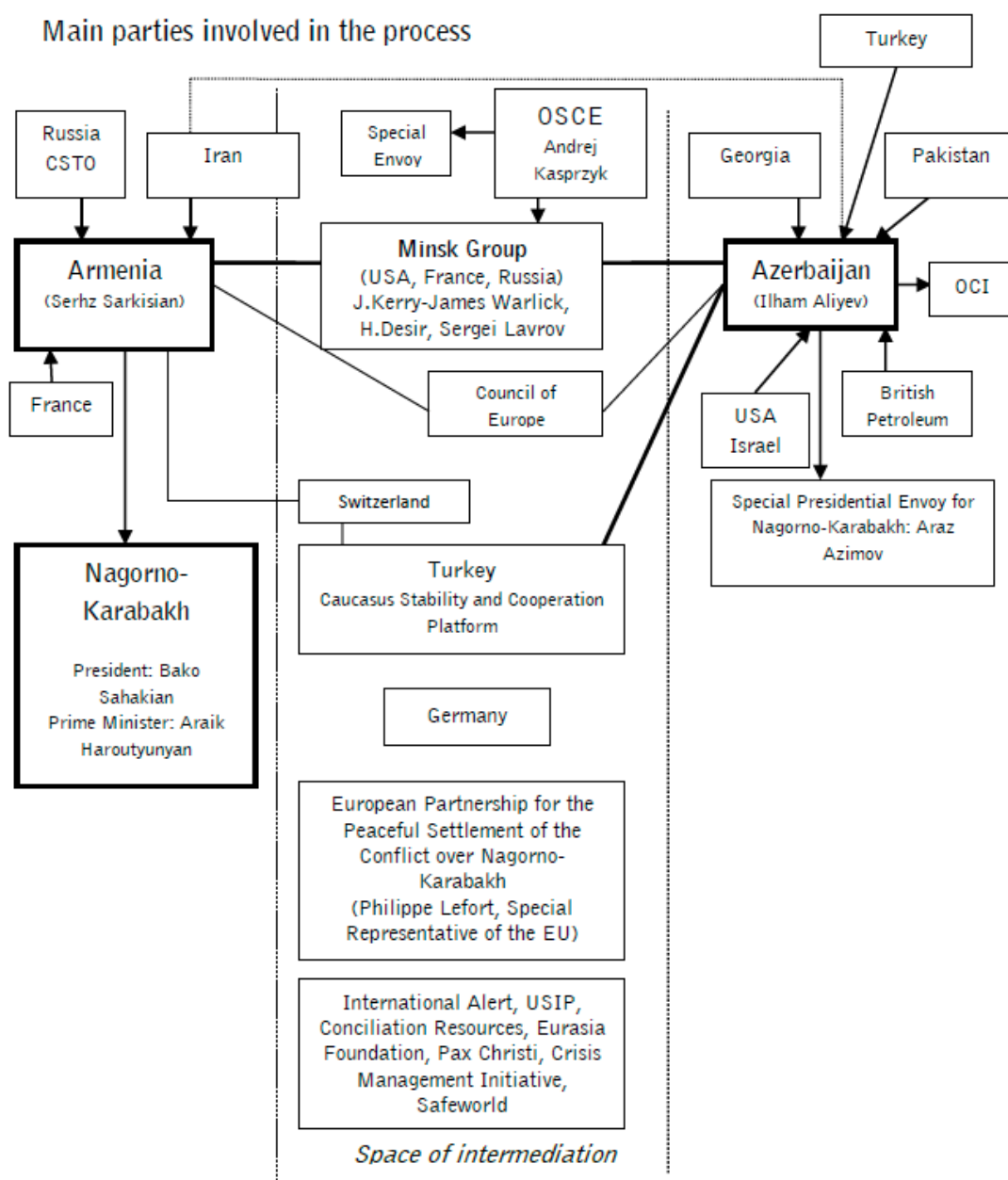
Zároveň s tím ale došlo k několika přehodnocením statusu Náhorního Karabachu, který byl nejprve slíben a přiřazen Arménii, posléze ale připadl Ázerbájdžánu jako autonomní oblast. Pro Arménce to představovalo zradu a v okamžicích, kdy docházelo k uvolnění sovětského sevření, dožadovali se teritoriální změny, ať už to bylo v 60. a 70. letech, nebo s glasností na pozadí rozpadu Sovětského svazu (Fraser 1990, s. 656-657).

Není zde prostor pro podrobnou analýzu událostí, které vedly k otevřené válce na konci 80. a počátku 90. let. Do určité míry se na vzepětí konfliktu podílely historické křivdy, vnější vlivy, tedy zejména rozpad Sovětského svazu a jeho nečinnost v zabránění eskalace, ale také jednotlivé události, které na každé straně v prvních měsících roku 1988 fungovaly jako spouštěče násilí – ať už se jedná o smrt dvou Ázerbájdžánců, nebo o Sumgaitský pogrom (Altstadt 1998, s. 231; Fraser 1990; 658-659).

Následovala otevřená válka, etnické čistky, vlna uprchlíků na obou stranách a asi 30 tisíc mrtvých. V roce 1994 sice bylo dosaženo příměří, ale nikoli míru, ať už pozitivního či negativního. Vznikl nový status quo: patová situace s tendencí eskalovat (Cornell 2017a, s. 1, 20). Mírové rozhovory vedené v rámci OBSE formátu Minsk Group nevedly k vyřešení

situace, konflikt naopak nejméně od roku 2008 vykazoval lineární cestu eskalace vedoucí až ke čtyřdenní válce v roce 2016 (Cornell 2017b, s. 195-198).

Konflikt se také stal symbolem otázky národního sebeurčení Náhorního Karabachu s většinovým arménským obyvatelstvem a zachování teritoriální integrity Ázerbájdžánu (viz Zargarian 1999; Güleç 2015). Nutno ovšem zmínit, že dominance arménského obyvatelstva v Náhorním Karabachu začala jako proces v 19. století se stěhováním Arménů z Persie a Turecka (Ditrych 2006, s. 20-21).

Graf č. 9 – Aktéři konfliktu o Náhorní Karabach k roku 2015 (Fisas ed. 2016, s. 268)

7 Analýza mediálního zpravodajství

Analýza mediální obsahu se zaměřila na tyto tituly: Hospodářské noviny; Lidové noviny; Mladá fronta DNES; Blesk; Aha!; E15; Haló noviny; Právo; Deník N; Respekt; Reportér, Týdeník Echo; dále pak televizní stanice ČT 1; ČT 24; Prima; TV Nova; Seznam.cz TV; internetové televizní stanice DVTV; iDNES TV; a rádiové stanice ČRo Plus; a ČRo Radiožurnál. Pokud má výše zmíněné médium internetový server, byl také zahrnut do analýzy. K tomu byly doplněny servery info.cz a denikreferendum.cz.

Všechna tato média jsou distribuována v celé republice a nejsou lokalizovaná. Úroveň zkoumání je *národní* média.

Vzhledem k teoretickému základu v teorii transformace konfliktu bude zkoumán plošně celý mediální systém nejvýznamnějších periodik. Aby to bylo proveditelné, autor definoval tři specifická a tematicky rozdílná období pro každý konflikt v rozmezí let 1993-2018.

Analýza obsahu byla provedena na textovém záznamu prostřednictvím databáze Newton. Zaznamenáno bylo, médium, datum, titulek, původní zdroj a počet pozitivních shod s vybranými kategoriemi a ukazateli, které odráží koncept mírové novinářiny. Těchto kategorií je celkem pět – *komplexita* konfliktu, *historické důvody* konfliktu, *skryté struktury* konfliktu, *diverzita* konfliktu a *nenásilné řešení* konfliktu.

V každé kategorii byly zvoleny tři ukazatele, které daný článek mohl splnit. Pokud splnil alespoň dva ukazatele, byla přiřazena pozitivní shoda s kategorií:

- *Komplexita* konfliktu: postoje; viditelné chování; rozpor protichůdných cílů
- *Minulost* konfliktu: nadvláda; traumata/obavy; neohraničený čas
- *Skryté struktury* konfliktu: asymetrie moci; strukturální a kulturní násilí; identita
- *Diverzita* konfliktu: diferenciací aktérů; gender; rozmanitost hlasů (alespoň dva z podkategorie: politika + armáda; civilisté + společenští zástupci; odborníci + neziskové organizace)
- *Nenasilné řešení* konfliktu: mírové iniciativy; kreativní nenásilné společenské odpovědi; humanitární/rozvojová či jiná pomoc/diplomatická iniciativa

Pozitivní shoda byla definována tak, že musí být artikulován daný ukazatel (nestačí tedy pouze skrytý význam např. skrze mluvčího) a že musí být viditelný. Tato viditelnost je

ale relativní – u krátkého článku se může jednat o jednu větu, u dlouhého o odstavec. Jinými slovy autor nezkoumal pouze přítomnost klíčových slov, což je metoda na pomezí kvantitativního výzkumu, ale jednotlivé prvky v kontextu celého sdělení. Zároveň ale tato hranice byla nastavena spíše benevolentněji. Jako příklad může sloužit *nadvláda* u Kypru – pokud bylo v textu zmíněno koloniální období v souvislosti s konfliktem, byla definována pozitivní shoda. Stejně jak např. u traumata/obavy nešlo o vyjmenování všech, ale alespoň jedné.

Ačkoli je většina ukazatelů jasná, některé z nich je potřeba detailněji popsat. *Pomoc* byla definována jako humanitární, rozvojová, ekonomická, společenská, právní aj., která má potenciál zmírnit následky či průběh konfliktu. Dodání zbraní či ekonomických prostředků k pokračování války nebylo definováno jako pozitivní shoda s ukazatelem pomoci. Zadruhé je potřeba zmínit rozdíl mezi *nenásilnými odpověďmi* a *mírovými iniciativami*. Prvně zmíněný ukazatel je definován jako společenské nenásilné odpovědi (manifestace za konec konfliktu, letákové kampaně, kontakty mezi společnostmi, společné iniciativy apod.), zatímco druhý jako oficiální diplomatické a politické snahy vedoucí k ukončení/transformaci konfliktu

Traumata/obavy a *postoje* jsou úzce provázané kategorie, neboť postoje jsou do určité míry ovlivněné právě traumaty (minulost) a obavami (budoucnost). Zároveň se ale v textech objevovaly prvky, které popisovaly pouze postoje, aniž by poukázaly na traumata/obavy. Jinými slovy zde funguje princip *proč?* Pokud se text věnoval viditelnému chování ve vztahu ke konfliktu, otázkou je, jak vysvětloval toto chování. Pokud vysvětloval, byla povětšinou nalezena pozitivní korelace u ukazatelů doprovodných (*postoje* a *rozpor*). Platí to ale z každé strany trojúhelníku ABC – pokud popisoval *rozpor*, ptal se dále text, proč je tento rozpor? Tedy jaké je chování a jaké jsou postoje? Pokud ano, ptal se, z čeho postoje plynou? Zde se mohl odkázat na *minulost* či *skryté struktury* konfliktu. Opět to ale neznamená, že pokud text artikuloval např. *asymetrii moci*, tak ji zároveň dokázal navázat na samotnou *komplexitu* konfliktu.

Jako dobrý příklad slouží text z místa uveřejněný 10. května 2004 v Mladé frontě DNES na straně 10 s titulkem *Kypřané chtějí jeden ostrov, ale jak na to?* V něm nechává mluvit občany (civilisty):

„Jsem z toho smutný. Chceme žít společně, jenže jsou to oni, kdo to nechtějí,“ povzdechl si Mustafa. Když v létě 1974 Turecko poslalo na Kypr vojáky po řeckém pokusu o převrat, bylo mu sedmnáct. „Od té doby už uplynulo třicet let, i oni předtím zabili naše lidi, měli bychom zapomenout,“ miní Mustafa.

Ale kyperští Řekové cítí stále ke svým severním sousedům hlubokou nedůvěru. „Mám z nich strach. Prostě nevěřím, že nám sem zase nepošlou armádu. Proto jsem hlasoval proti,“ říká Nicos Kontemenos Mustafův kolega z řecké části. Patří ke dvěma stům tisícům uprchlíků, kteří po turecké invazi museli opustit své domovy. V rodné vesnici Pambos se už byl podívat. Je zničená, a tak sotva uvažuje o tom, že by se do ní po tolika letech vrátil. Ale chce mít pocit, že by se někdy mohl svobodně rozhodnout a třeba svůj původní dům znovu vybudovat.

V této části je pozitivní shoda s *neohraničeným časem* (i když zmíněn rok 1974, hned následuje věta „oni předtím zabili naše lidi“), dále pak s *traumaty/obavami*, *rozporem*, *chováním* i s *postoji*.

Poslední kategorií je *diferenciace* aktérů. Pozitivní shoda byla zaznamenána v okamžiku, kdy jednotliví aktéři konfliktu nebyli sdružení de facto ve dvou táborech, ale kdy byli ať už externě či interně diferenciováni. Mohlo se např. jednat o rozdílnou pozici Turecka a severního Kypru, nebo o rozdílnou pozici uvnitř severokyperské republiky.

Zároveň je potřeba upozornit, že nebylo zkoumáno, nakolik jsou články věcně správně. Ve článku Kypr má naději na sjednocení, turečtina může být oficiálním jazykem na iDNES.cz z 21.1.2016 se například uvádí:

Spory znesvářených částí Kypru se táhnou již několik desítek let. Krize na kyperských ostrovech vypukla v roce 1974 povstáním místní řecké populace. Ta si vytkla za cíl připojení ostrova k Řecku. Turecká strana reagovala invazí motivovanou údajnou ochranou turecké části obyvatelstva.

V první řadě jde o ohraničení času, v druhé řadě je tento výklad fakticky špatně, jelikož nešlo o povstání ale o puč, a jelikož „krize“ nevypukla v roce 1974, ale byla vyústěním dlouholetých sporů. Zároveň slovo „údajnou“ poukazuje na vinu Turecka, které provedlo arbitrární invazi a dodnes okupuje ostrov. Je možné argumentovat, že taková volba slov zapadá do českého konstruktů ohledně invaze (zejména srpen 1968) a následné okupace, což vede k tomu, že Turecko je vnímáno jako agresor. Právě *vina* jednotlivých aktérů byla také zaznamenána v analýze společně s mluvčími (přímá či nepřímá řeč), kteří se v textu vyskytovali.

Z předchozích kapitol byly postulovány tyto hypotézy:

H1: Velká většina zpráv nebude pocházet od reportérů z místa konfliktu

Z toho plyne, že:

H2: Zprávy budou epizodické s minimálním historickým pozadím a bez zmínění strukturálních důvodů konfliktu

Vzhledem k novinářským hodnotám bude:

H3: Upozaděno nenásilné řešení konfliktu i diverzita konfliktu

Obecně pak zpravodajství bude:

H4: Nabízet velice zúžený a až příliš zjednodušený pohled na oba konflikty

Čímž:

H5: Bude kladen důraz hlavně na viditelné chování aktérů, nikoli na jejich hlubší motivace, postoje, obavy, strachy, křivdy

7.1 Analýza zpravodajství – Kypr

Grafy č. 9-17 znázorňují výsledky analýzy jednotlivých článků či příspěvků. Celkově šlo o 176 příspěvků (54 příspěvků v srpnu 1996, lednu, červenci a srpnu 1997; 58 v období březen-květen 2004 a 64 v období leden 2014 až leden 2017). Od 1. ledna 1996 do 1. ledna 2019 přitom bylo dle databáze Newton publikováno 2383 textů, které se do určité míry věnovaly konfliktu na Kypru. Je ale potřeba zmínit, že ne vždy šlo primárně o texty, které by rozebíraly konflikt, ale mnohokrát se aktuální téma týkalo Kypru, přičemž konflikt byl zmíněn pouze velmi okrajově. Obecně se tak dá říct, že zkoumané články tvořily asi 10 procent všech článků zaznamenaných v databázi.

Výsledky pro Kypr jasně potvrzují *hypotézu H1*. Příspěvky, které pocházely přímo z místa konfliktu netvořily ani pět procent (dva v prvním a třetím období, čtyři ve druhém). Absolutní většina článků pocházela z jiných zdrojů. Nejčastěji se jednalo o agenturu (43 procent). Toto číslo přitom zahrnuje pouze ty články, u kterých byla agentura přímo podepsaná a nebyly ve větší míře doplněny informacemi z jiných zdrojů/médií. U 44 procent článků nešlo jednoznačně určit, jaký je zdroj, dle stavby lze ale usuzovat, že buď jiná média nebo spíše agentury. Zároveň se ale nejednalo o úplně totožné články, některé byly kráceny, popř. rozšířeny. Agentury ale tvořily dominantní zdroj pro novináře.

Hypotézu H2 potvrzuje konflikt na Kypru částečně. Zprávy jsou vsutku epizodické a do národních médií pronikají v okamžiku, kdy splňují určité hodnoty definované dle Galtung a Ruge (1965). V prvním období se jednalo o nákup raketového systému S300 Kyperskou republikou a smrt řeckého Kypřana, kterého zastřelila tureckokyperská policie. Pokud jde o texty přímo spojené s konfliktem, pak druhému období dominuje dubnové referendum na

konci dubna 2004. Kontrolní třetí období mělo větší časové rozpětí. V těchto letech docházelo k intenzivním rozhovorům mezi oběma stranami o vyřešení konfliktu, které ovšem nedospěly k finální dohodě. Česká média tuto vnější agendu následovala a věnovala se zejména zahájení a konci rozhovorů.

Je pravdou, že ve všech obdobích byla naprosto minimálně zaznamenána *skrytá struktura* konfliktu. Nebyla, překvapivě, akcentována identita, ačkoli jde o konflikt založený ve velké míře právě na identitě. To lze vysvětlit tím, jakým způsobem média uzavírala čas konfliktu. Jako počátek konfliktu byl totiž téměř výhradně stanoven rok 1974, okrajově pak 1960. Důvodem je to, že média se ve velké míře soustředila na fyzické rozdělení ostrova, resp. na mírové plány na jeho sjednocení. Jako historické pozadí proto vysvětlovala až geografické rozdělení ostrova a vynechávala daleko hlubší psychické rozdělení a hluboké struktury.

Toto zjištění je zásadní. Bylo totiž znatelné, že média používají často ty samé odstavce a konstrukty vysvětlující konflikt. Není totiž nic jednoduššího, než najít v agentuře ČTK poslední zprávu o konfliktu a vykopírovat si historické pozadí, které tvoří pár odstavců na konci. Pokud dojde k uzavření konfliktu k danému roku, určuje to také následné vyznění článku (a často také vinu, která v tomto případě padá na Turecko).

Také *diverzita a nenásilné řešení* byly zaznamenány minimálně, což potvrzuje hypotézu H3. Pokud se ale zaměříme na ukazatele, je zřejmé, že média věnovala velkou pozornost mírovým iniciativám, neakcentovala ale dostatečně pomoc (i přes problémy s nedostatkem vody a velice rozdílnou ekonomickým rozvojem). Taktéž nebyly přítomny společenské nenásilné odpovědi. U diverzity šlo zejména o de facto nulovou pozornost genderové stránce konfliktu, počínaje mužskými politiky i odborníky a konče mužskými respondenty. Obecně pak genderové otázky nebyla věnována žádná pozornost. Je otázkou, zda tato kategorie nebyla definována příliš úzce a nebylo by lepší do ní v budoucnu zahrnout také mezigenerační dělení. Za povšimnutí stojí větší diverzita konfliktu v druhém zkoumaném období – tento nárůst je možné vysvětlit jednak vlivem vnější události, kdy dlouholetý prezident severního Kypru Rauf Denktaş vystupoval proti sjednocení, zatímco se zbytek politické reprezentace i občané vyslovovali pro (model vzájemného působení politiky a médií), a za druhé aktivnější roli médií ve zvaní odborníků či citování civilistů na místě (zprostředkovaně skrze jiná média). Je možné se domnívat, že to souvisí s důležitostí tématu (velká šance na sjednocení), tudíž věnovala média zprávě větší čas.

Jak je patrné z grafů, převládal důraz na viditelné chování aktérů. Je zde ale rozdíl mezi obdobími. Texty v tom druhém věnovaly konfliktu větší pozornost a vysvětlovaly jej

komplexněji. Zároveň častěji zmiňovaly nenásilné řešení, zejména spojení mírových iniciativ a ekonomické pomoci severnímu Kypru ze strany USA a EU. Vzhledem k výraznosti zprávy (velké naděje na sjednocení Kypru, referenda a vstup do Evropské unie) byl konflikt zaznamenán nejkompaktněji v druhém období.

Konflikt byl obecně prezentován s důrazem na fyzické rozdělení ostrova a vina byla často kladena na Tureckou stranu. Obě komunity na Kypru byly často líčeny pouze jako pasivní aktéři na úkor Turecka, popř. Řecka (ačkoli šlo o zprávy, které se přímo týkaly konfliktu, samotnému Kypru nebyla věnována pozornost). Konflikt byl pokřiven k roku 1974 (předchozí násilí často líčeno jako neshody) a konflikt byl často rámcován ekonomicky (ekonomická izolace severního Kypru, výhody plynoucí z členství v Evropské unii, nižší ekonomická úroveň na severu apod.). Pro ilustraci mohou posloužit tyto části textů:

Spory kolem rozděleného Kypru stále více ztěžují cestu zemi Východu do Evropské unie. Toto ohnisko napětí mezi Řeckem a Tureckem se Atény snaží dostat do unie za každou cenu, i přes odpor Ankary. – Rozšíření Evropské unie stále více ohrožuje rozdělený Kypr, Mladá fronta DNES, 25.7. 1997, s. 6

Bývalá britská kolonie, která získala v roce 1960 nezávislost, byla násilně rozdělena v roce 1974, kdy turecké ozbrojené síly podnikly invazi na ostrov a násilně přestěhovaly až dosud v poměrně pokojné symbióze žijící obyvatelé. – Skepse k rozhovorům o Kypru, Hospodářské noviny, 13.8. 1997, s. 11

Tohoto puče, i když nakonec neúspěšného, využilo Turecko a na ostrov vyslalo svá vojska „na pomoc“ ostrovními Turkům a okupovalo severní část ostrova, kterou uzavřelo. Vojáci při tom zabili přes 166 kyperských Řeků, což přiznali až po letech. – Znovusjednocení ostrovního Kypru, zatím nesplněný úkol, Haló noviny, 7.4. 2004, s. 14

Výsledky se daly očekávat. Pro chudé Turky byl vstup do unie přes sjednocení Kypru svůdnou vidinou. Zvláště když slíbila ostrovu dvě miliardy eur a totéž i Spojené státy. Řekové jsou ale daleko bohatší než jejich kyperské sousedy, a tak jejich média, vláda, a dokonce i církve vytáhly proti kladnému výsledku referenda. Turci by toho podle nich dostali moc. – Kypr do EU jednotný nevstoupí, iDNES.cz, 24.4. 2004

Severní a Jižní Kypr se znovu nedokázaly domluvit na podmínkách sjednocení. Oznámila to Organizace spojených národů, která jednání zprostředkovává. Ostrov je rozdělený na řeckou a tureckou část od roku 1974, kdy se řečtí nacionalisté pokusili o převrat a připojení k Řecku. – Severní a Jižní Kypr se znovu nedokázaly domluvit, ČRo Radiožurnál, 22.11. 2016

Z hlediska analýzy měly pouze tři texty pozitivní shodu se všemi kategoriemi (tedy pozitivní shoda s nejméně dvěma ukazateli) a pouze čtyři texty alespoň se čtyřmi. To znamená, že texty, které popisovaly konflikt tak, aby měly pozitivní shodu s alespoň čtyřmi kategoriemi, tvořily necelé čtyři procenta celkového obsahu. Z těchto sedmi textů byly čtyři napsané novináři, kteří byli přímo na Kypru.

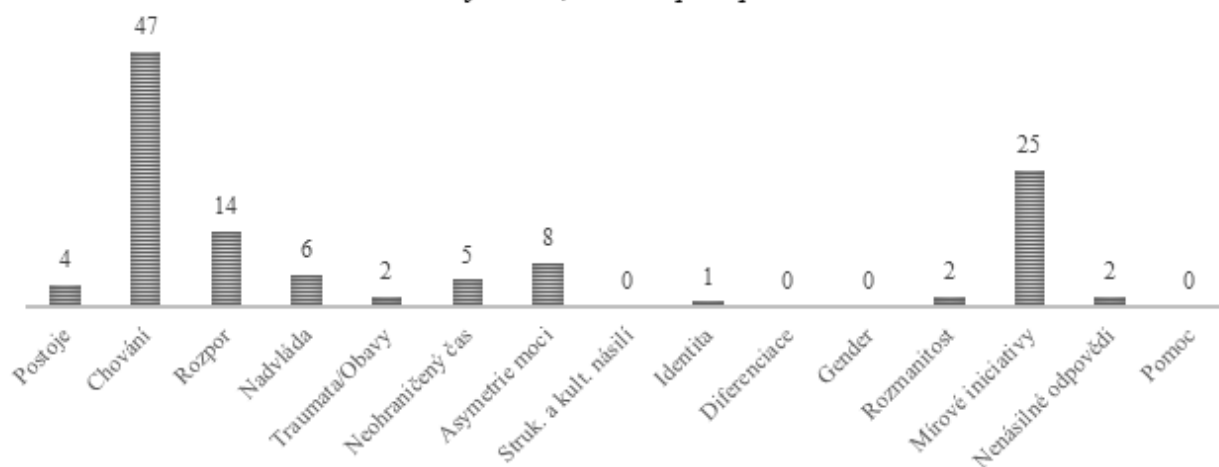
Obecně se dá říct, že pokud chce čtenář získat vhled do konfliktu na Kypru, musí si buď cíleně vyhledat kvalitní materiál, nebo využít jiné zdroje než média. Na to poukazuje také fakt, že jako mluvčí byl výhradně citován politik, naopak odborník pouze výjimečně. Analýza tak potvrzuje také hypotézy *H4* a *H5*.

Ačkoli nebylo nastolování agendy, priming a rámcování předmětem analýzy, lze vyvodit dílčí závěry. Média v tomto případě nenastolila veřejnou agendu, což ani nebylo předpokládáno vzhledem k okrajovosti konfliktu pro českou společnost. Z hlediska rámcování jsou důležité dva rámce: začátek konfliktu v roce 1974; a konflikt na Kypru jako důsledek řecko-tureckého soupeření. Z těchto dvou rámců přitom vychází Turecko povětšinou negativně: Řekové na ostrově byli jako první, Turecko rozdělilo ostrov, turečtí Kypřané blokovali řešení...

Není bez zajímavosti, že podle agentury veřejného mínění STEM (2018) dopadlo Turecko v očích českých občanů nejhůř z 20 zemí: pouze 16 procent respondentů dalo Turecku známku jedna a dva (školní známkování, jednička=nejlepší vztah, pětka=nejhorší vztah), zatímco 48 procent uvedlo známky čtyři a pět. Kladnější vztah měli čeští občané k Číně i Rusku. Řecko ani Kypr nebyly zahrnuty. Agentura CVVM (2019, s. 2) ovšem pravidelně zkoumá vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v Česku. Ačkoli zde nebyli zahrnuti Turci, Řekové skončili na čtvrtém místě hned za Čechy, Slováky a oláky. Osm procent respondentů je označilo za velmi sympatické a 32 procent za spíše sympatické.

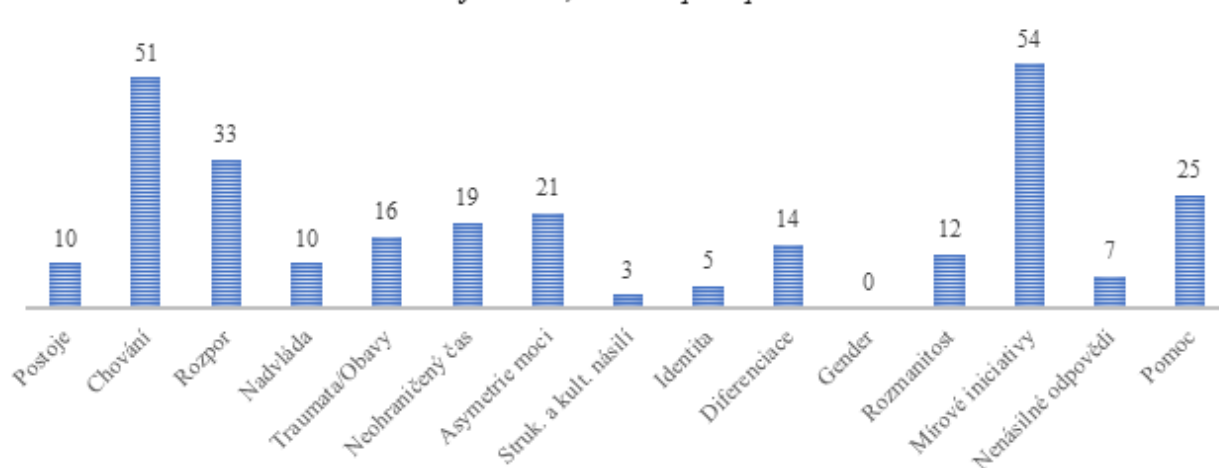
KYPR PRVNÍ OBDOBÍ - UKAZATELE

Graf č. 10; n=54 příspěvků

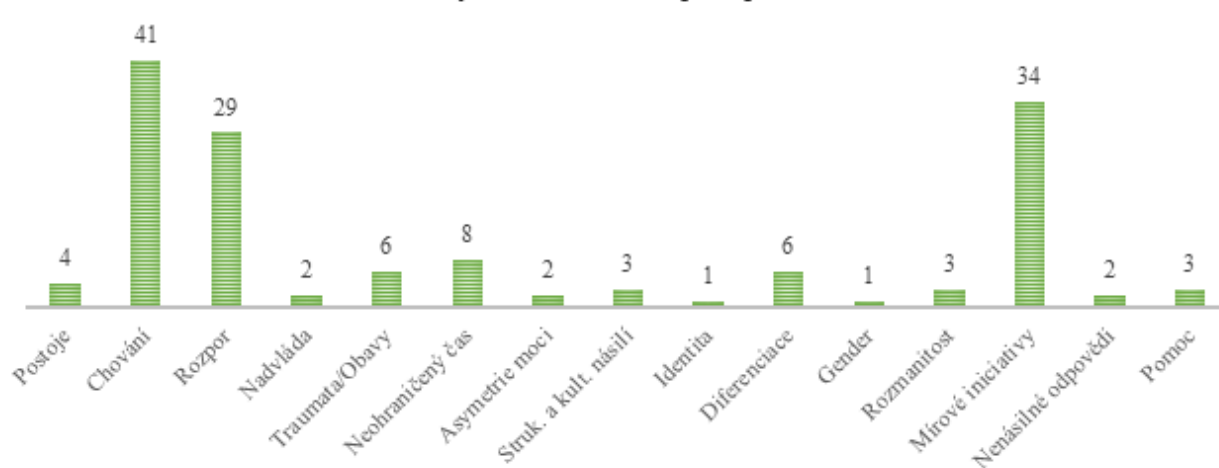
KYPR DRUHÉ OBDOBÍ - UKAZATELE

Graf č. 11; n=58 příspěvků

KYPR TŘETÍ OBDOBÍ - UKAZATELE

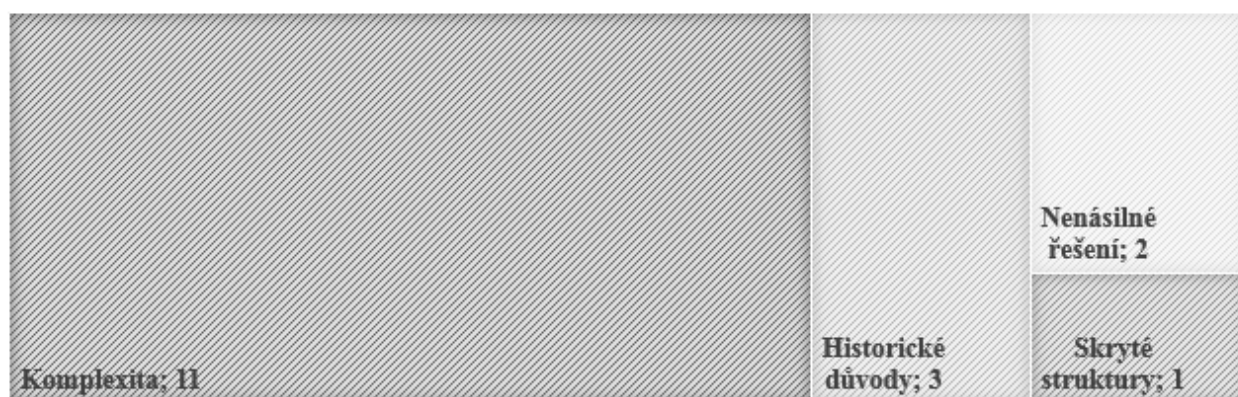
Graf č. 12; n=64 příspěvků

KYPR PRVNÍ OBDOBÍ - KATEGORIE

Graf č. 13; n=54 příspěvků

■ Komplexita ■ Historické důvody ■ Skryté struktury ■ Diverzita ■ Nenásilné řešení

KYPR DRUHÉ OBDOBÍ - KATEGORIE

Graf č. 14; n=58 příspěvků

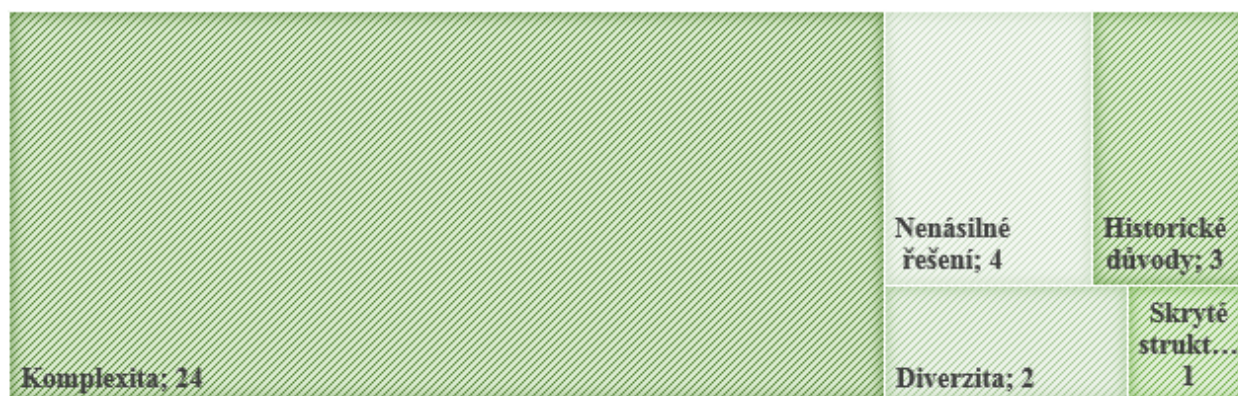
■ Komplexita ■ Historické důvody ■ Skryté struktury ■ Diverzita ■ Nenásilné řešení

KYPR TŘETÍ OBDOBÍ - KATEGORIE

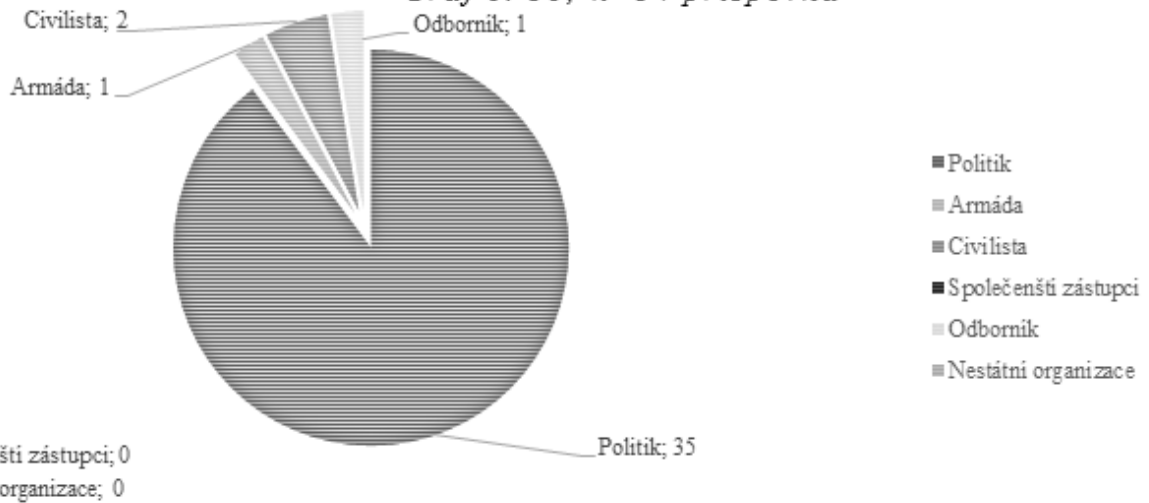
Graf č. 15; n=64 příspěvků

■ Komplexita ■ Historické důvody ■ Skryté struktury ■ Diverzita ■ Nenásilné řešení

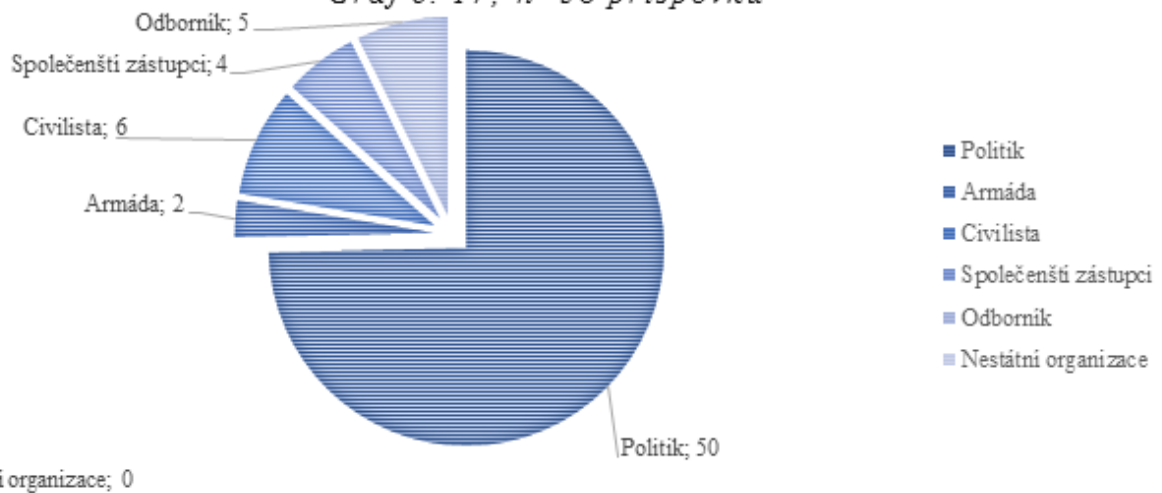
KYPR PRVNÍ OBDOBÍ - MLUVČÍ

Graf č. 16; n=54 příspěvků

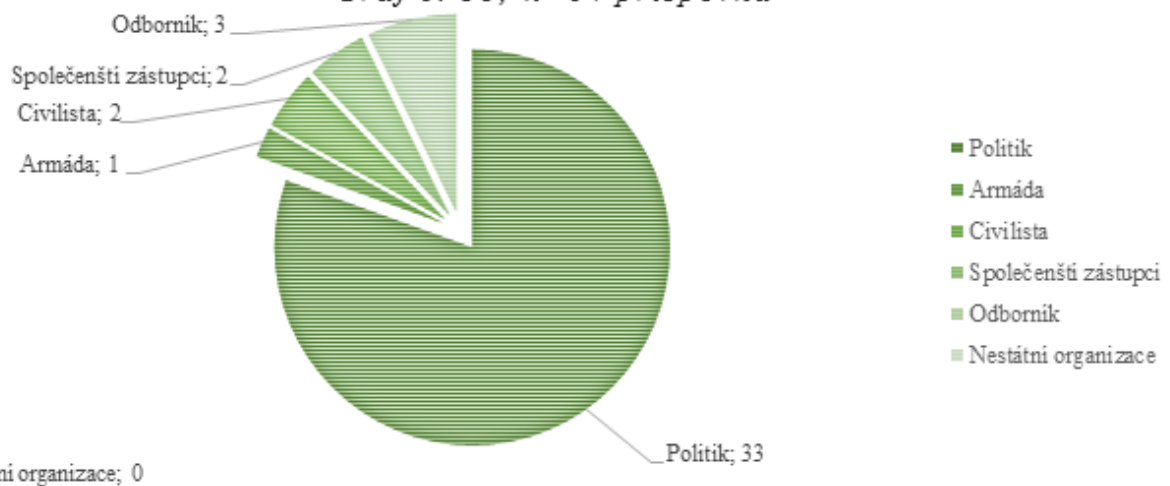
KYPR DRUHÉ OBDOBÍ - MLUVČÍ

Graf č. 17; n=58 příspěvků

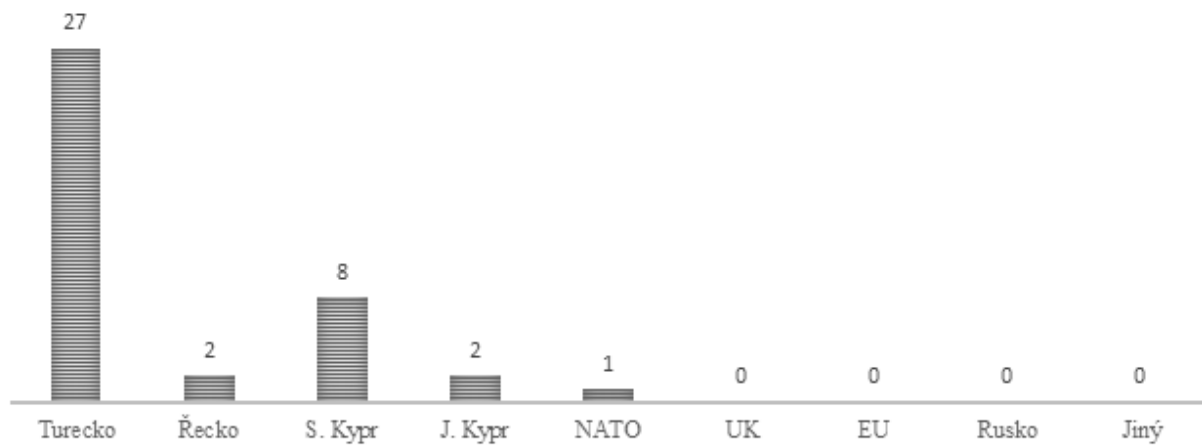
KYPR TŘETÍ OBDOBÍ, MLUVČÍ

Graf č. 18; n=64 příspěvků

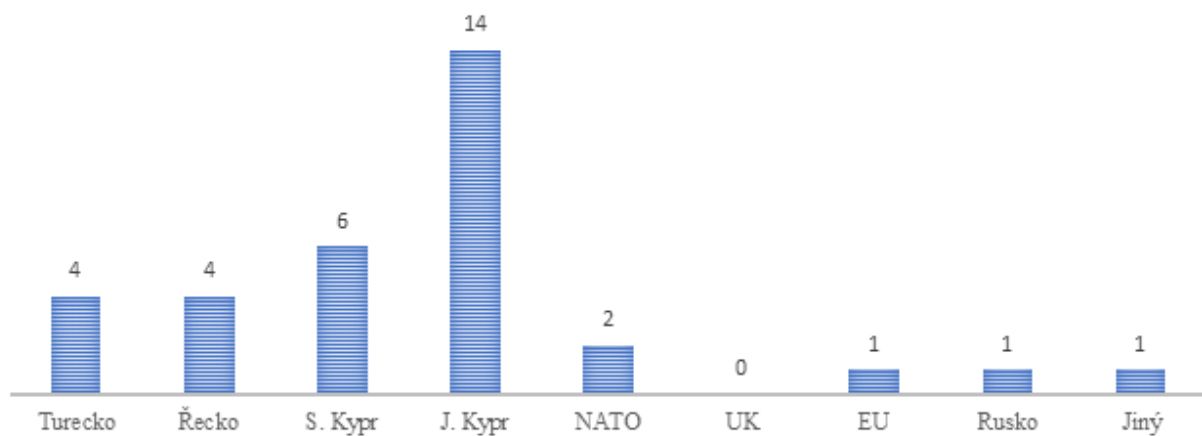
KYPR PRVNÍ OBDOBÍ - VINA

Graf č. 19; n=54 příspěvků

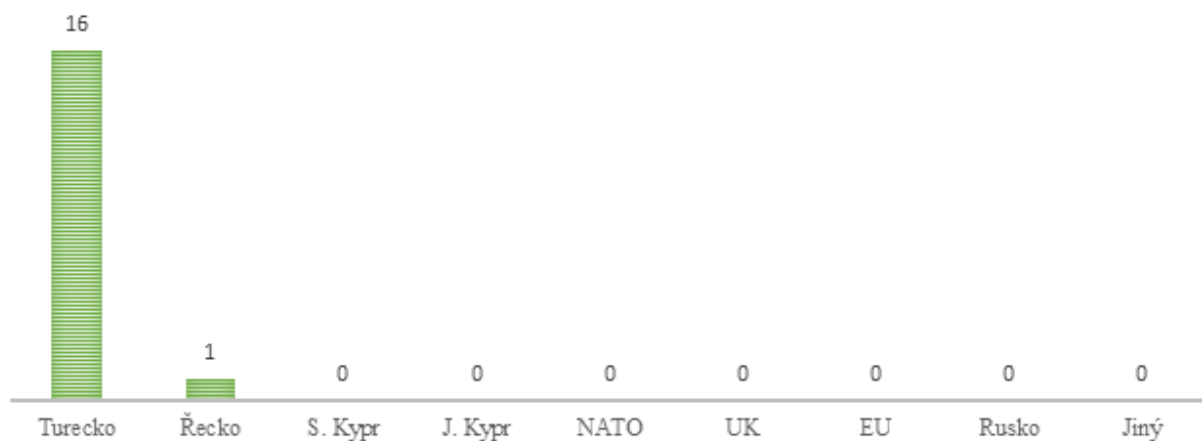
KYPR DRUHÉ OBDOBÍ - VINA

Graf č. 20; n=58 příspěvků

KYPR TŘETÍ OBDOBÍ - VINA

Graf č. 21; n=64 příspěvků

7.2 Analýza zpravodajství – Náhorní Karabach

Grafy č. 22-33 znázorňují výsledky analýzy jednotlivých článků či příspěvků. Celkově šlo o 162 článků (43 článků v období od 1. ledna 1996 do 1. ledna 1998; 51 v období 1. ledna 2008 až 1. ledna 2009; a 68 v období 1. dubna 2016 až 5. dubna 2016). Od 1. ledna 1996 do 1. ledna 2019 přitom bylo dle databáze Newton publikováno 1628 textů, které se do určité míry věnovaly konfliktu o Náhorní Karabach. Ne všechny texty se ovšem věnovaly konfliktu v oblasti Náhorního Karabachu podrobně, mnoho z nich jej pouze zmiňovalo např. v souvislosti s válkou v Jižní Osetii. Zkoumané texty představovaly minimálně 10 procent zpravodajství v tomto období.

Oproti zpravodajství o Kypru byl zaznamenán nárůst příspěvků z místa. To je ale dáno zejména tím, že vstupy zahraničních korespondentů v Moskvě do vysílání Českého rozhlasu nebo České televize byly kódovány jako příspěvky ‚z místa‘. V prvním i druhém období šlo o čtyři příspěvky, ve třetím o deset. Celkově tedy příspěvky z místa konfliktu (resp. z Moskvy) tvořily 11 procent celkového objemu zkoumaných zpráv. Nutno ovšem podotknout, že pouze v prvním a druhém období šlo o novináře, kteří byli skutečně buď v Náhorním Karabachu, nebo Arménii či Ázerbájdžánu. Tak jako u zpravodajství o Kypru dominovaly agentury doplněné o jiná média. Oproti Kypru ale zejména ve třetím období (čtyřdenní válka v dubnu 2016) došlo k nárůstu článků, které se věnovaly konfliktu do větší hloubky a měly ambici ho vysvětlit.

Jak je ovšem možné vidět v grafech, strukturální důvody nebyly často zmiňovány ani v jednom období. V prvním období byla dokonce pozitivní shoda o jednu větší než ve třetím zkoumaném úseku. Důvody pro toto opomíjení reality konfliktu jsou stejné jako u Kypru: důraz na geopolitiku, na velké ‚ryby‘ v okolí (Turecko, Rusko, popř. USA) a viditelný rozměr (násilného) konfliktu a ohraničený čas (počátek ‚sporu‘ na přelomu 80. a 90. let). U Náhorního Karabachu tak šlo zejména o otázku ne/uznání jinými státy a ve třetím období důraz na materiální škody a ztráty na životech. V tomto bodě tak analýza souzní s konceptem mírové novinářiny. Jako příklad lze uvést zprávu na Českém rozhlasu Plus ze 4. dubna 2016 v relaci zpráv v 9:00:

Arménie a Ázerbájdžán se nadále obviňují z rozpoutávání pokračujících přestřelek u oblasti Náhorního Karabachu. O víkendu během nejhorších střetů za posledních víc než 20 let zemřelo na obou stranách nejméně 30 vojáků a 3 civilisté a nepokoje zřejmě pokračují i s dnešním ránem. Arménie podle svého vyjádření pro agenturu Interfax během ranních potyček zničila další 3 ázerbájdžánské tanky. Celkový počet zničených obrněnců nepřítele tím údajně stoupl na 17. Karabašské úřady zase hlásily prudké ranní ostřelování frontové linie

ázerbájdžánskými raketomety, houfnicemi a tanky. Obě strany konfliktu tvrdí, že nepříteli způsobily těžké ztráty, zatímco samy utrpěly jen minimální škody. Spor o Náhorní Karabach spolu vedou Arménie a Ázerbájdžán už desítky let. Oblast obývají převážně Arméni, kteří se od Ázerbájdžánu odtrhli na začátku 90. let minulého století.

Pokud tento příspěvek přepočítáme na slova, věnuje se pozadí konfliktu necelých 22 procent obsahu, zatímco 78 procent vypočítává zejména materiální ztráty. V tento okamžik by mnozí novináři i teoretici korektně oponovali, že nejdůležitější sdělení je to aktuální. Nechme stranou otázku výběru ‚aktuálního‘ dění. Daleko závažnější zjištění jak u zpravodajství ohledně Kypru, tak u Náhorního Karabachu totiž je, že média kontext nevysvětlují. Opět lze vznést oprávněnou námitku, že média hlavně informují. Zároveň ale mají také vysvětlovat. Pokud jde o konflikty, o kterých média nereferují často, nelze předpokládat, že se v nich příjemce vyzná (zejména, pokud se o takových konfliktech drtivá většina lidí nic nedozví během studia).

Ve třetím období, které bylo z hlediska zpravodajství nejintenzivnější, bylo zkoumáno zpravodajství pěti dnů. Během těchto pěti dnů se v médiích objevily pouze dva rozhovory, které vysvětlovaly pozadí konfliktu v celé šíři od geopolitiky po identity a etnické otázky – 2. dubna na ČT 24 ve 12:00 s Emilem Aslanem a rozhovor na serveru iDNES.cz taktéž 2. dubna s Tomášem Šmídem. Článek široce popisující konflikt vyšel také 4. dubna v Lidových novinách s titulkem Náhorní Karabach: spící válka (autorka Petra Procházková).

Ostatní články se soustředily pouze na jeden aspekt konfliktu (nejčastěji geopolitika), popř. se věnovaly pouze aktuálnímu dění. Spolu s tím se potvrdilo tvrzení, že média mají tendenci spoléhat na oficiální mluvčí. Z 68 článků ve třetím období v nich buď skrze přímou či nepřímou řeč nechali novináři mluvit politiky ve 46 případech. Toto číslo by bylo ještě větší, autor ale nekódoval jako shodu případy, kdy bylo prohlášení přisuzováno např. „Jerevanu“, aniž by bylo jasné, kdo tuto informaci uvedl. Jako druhý nejpočetnější byla zastoupena kategorie ‚nestátní organizace‘ a to z toho důvodu, že ČTK ve svém článku do backgroundu citovala Stratfor.

Média měla také, tak jako u Kypru, věnovat pozornost místním volbám, aniž by ovšem vysvětlila, proč jsou vlastně důležité. Lze tak zopakovat předchozí tvrzení: pokud má příjemce pouze omezené znalosti o konfliktu v oblasti Náhorního Karabachu, musí si buď cíleně vyhledat malé množství kvalitního materiálu, nebo využít jiné zdroje než média.

Toto tvrzení dobře ilustruje prepis pořadu Události, komentáře na ČT 24 ze 4. dubna. Moderátor David Borek se ptá respondentky Petrušky Šustrové: „Proč vlastní konflikt teď po 20 letech rozmrzá?“ Ta odpovídá:

Jo, to by mě taky zajímalo. Já se domnívám, samozřejmě se tam dají, a určitě se toho dočkáme, už jsme se toho dočkali, vést dalekosáhlé úvahy, dejme tomu, geopolitické, protože Ázerbájdžánci mají velkého spojence Turecko, zatímco Arménie má velkého spojence Rusko. Jak by tihle dva tam na té linii bojů, ty dvě velmoci, jak by tam válčily, to je dost nepředstavitelné, to zní absurdně. Takže takovej nejpřízemnější motiv podle mého soudu je, že prezident Alijev, ázerbájdžánský prezident, chce svému lidu poskytnout nějaké jiné starosti, než je nezaměstnanost a korupce a to, že jeho klan ovládá v zemi prakticky všechno v tom Ázerbájdžánu, no a že se tedy ta malá vítězná válka hodí.

Jiným příkladem je rozhovor s fotografem Petrem Hejzmanem z 28. listopadu 2008 v Mladé frontě DNES na straně čtyři. Text je uveden informací, že fotograf vystavuje snímky z Náhorního Karabachu, kde pobýval. Otázky ovšem směřují na výběr fotografií pro výstavu, nikoli na otázky týkající se života či reálií v Karabachu samotném. S tím přichází druhé tvrzení: média nejsou schopna zprostředkovat realitu v Náhorním Karabachu. Dostává tak zprávy o vojenských manévrech či volbách v zemi, ve které nebyl, o které málokdy slyšel, o které nic neví a jejíž konflikt nemůže pochopit.

Zároveň je možné se ptát, nakolik konfliktu rozumí samotní novináři. Jako příklad je možné uvést tyto citace:

Konflikt v Náhorním Karabachu vypukl v roce 1988, kdy se tato tradičně arménská enkláva rozhodla odtrhnout se od Ázerbájdžánu. – USA se začaly zajímat o Kavkaz, Karabach má novou šanci, Mladá fronta DNES, 8.8. 1997

Spory mezi dvěma kavkazskými zeměmi v devadesátých letech vyvrcholily válkou, která zapříčinila smrt 30 až 40 tisíc lidí. Nyní je oblast pod kontrolou Arménů, kteří požadují uznání nezávislosti Náhorního Karabachu. – Ázerbájdžán volí prezidenta. Alijev už vyhlásil triumf, Aktuálně.cz, 15.10. 2008

Spor o enklávu, která je oficiálně stále součástí území Ázerbájdžánu se vleče od počátku devadesátých let. – Prezidenti Arménie a Ázerbájdžánu pracují na urovnání konfliktů, Český rozhlas Radiožurnál, 2. 11. 2008

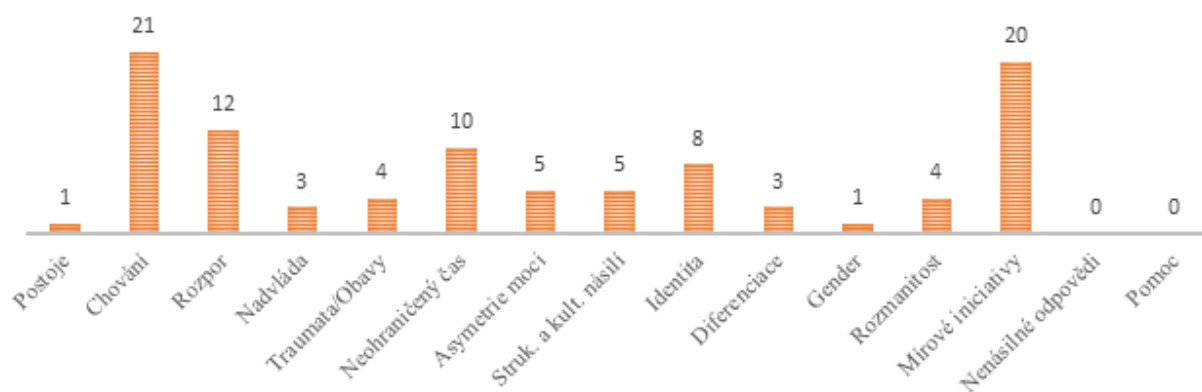
O oblast velikosti Pardubického kraje se vedou spory od konce 80. let. – Boje o Náhorní Karabach, ČT 1, 3. 4. 2016

Analýza zpravodajství o Náhorním Karabachu potvrdila také předchozí zjištění, že je často věnována pozornost dalším aktérům, přičemž Náhorní Karabach je často vykreslován jako pasivní aktér. Kromě toho měl pouze jeden text ve všech obdobích pozitivní shodu se čtyřmi kategoriemi (tedy pozitivní shoda s nejméně dvěma ukazateli) a žádný se všemi.

Analýza zpravodajství o konfliktu v oblasti Náhorního Karabachu potvrzuje všechny hypotézy. Jedinou výjimkou je hypotéza *H3*. V grafech je jasně znázorněné, že média neopomíjí mírová řešení, a naopak je zdůrazňují i v případech, kdy jde o kratší zprávu. Samotný důraz na mírové iniciativy ovšem nestačí.

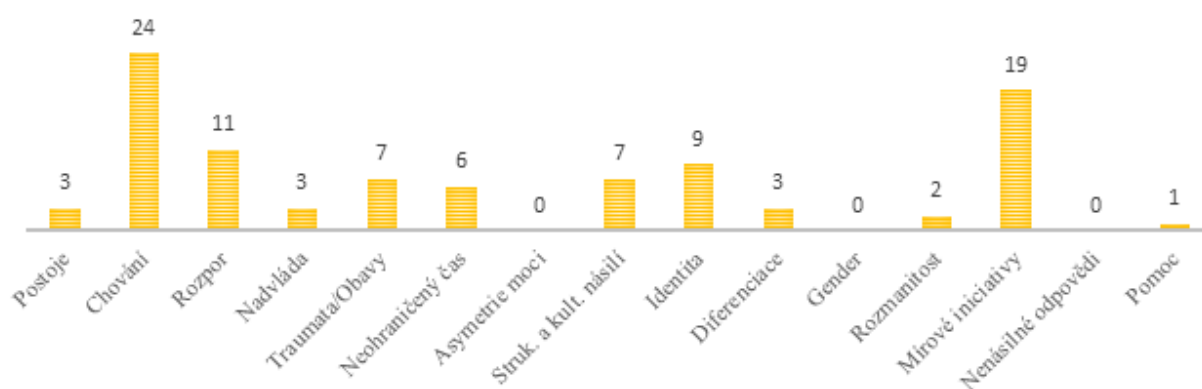
KARABACH PRVNÍ OBDOBÍ - UKAZATELE

Graf č. 22; n=43 příspěvků

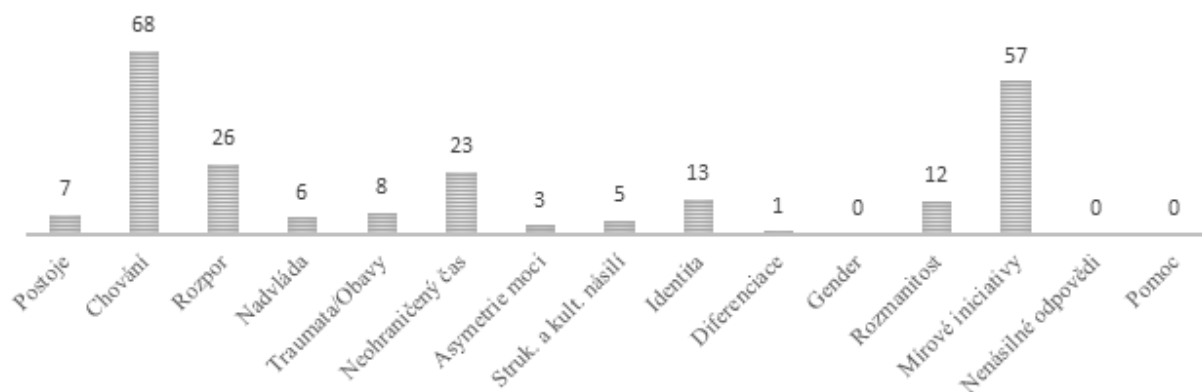
KARABACH DRUHÉ OBDOBÍ - UKAZATELE

Graf č. 23; n=51 příspěvků

KARABACH DRUHÉ OBDOBÍ - UKAZATELE

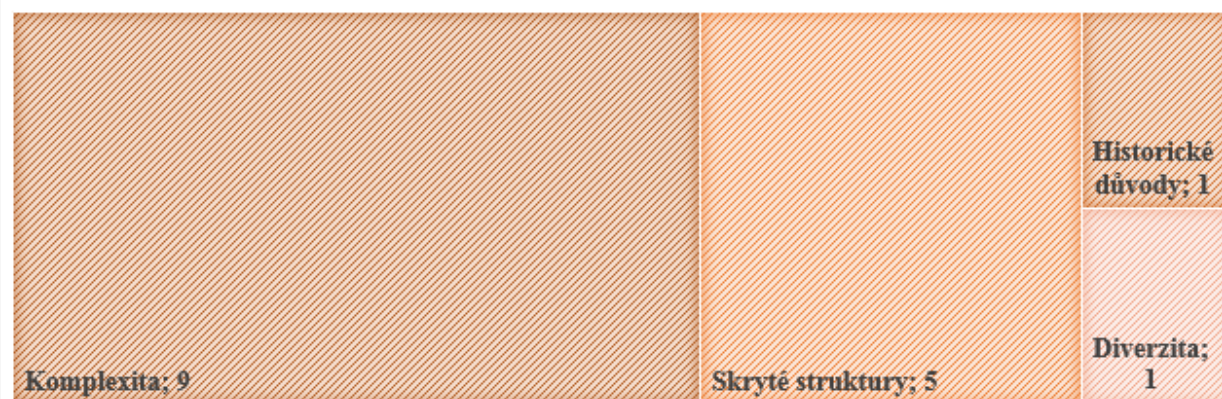
Graf č. 24; n=68 příspěvků

KARABACH PRVNÍ OBDOBÍ - KATEGORIE

Graf č. 25; n=43 příspěvků

■ Komplexita ■ Historické důvody ■ Skryté struktury ■ Diverzita ■ Nenásilné řešení

KARABACH DRUHÉ OBDOBÍ - KATEGORIE

Graf č. 26; n=51 příspěvků

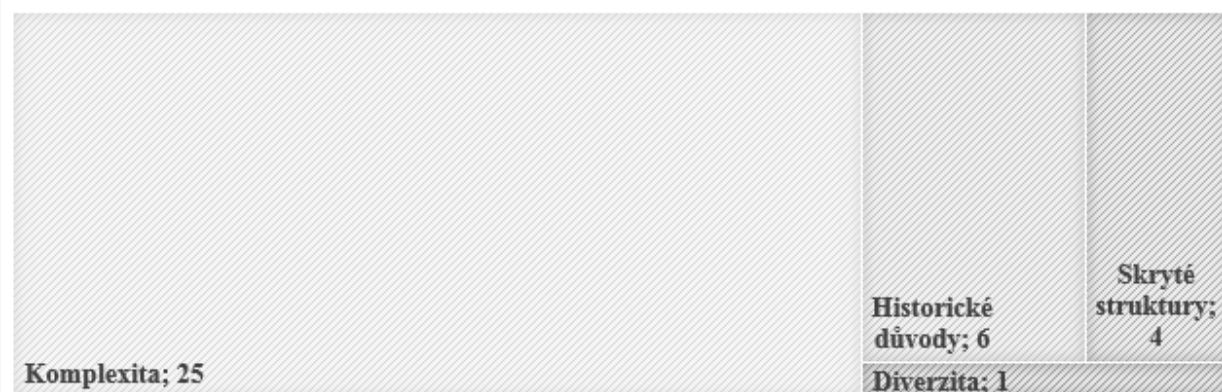
■ Komplexita ■ Historické důvody ■ Skryté struktury ■ Diverzita ■ Nenásilné řešení

KARABACH TŘETÍ OBDOBÍ - KATEGORIE

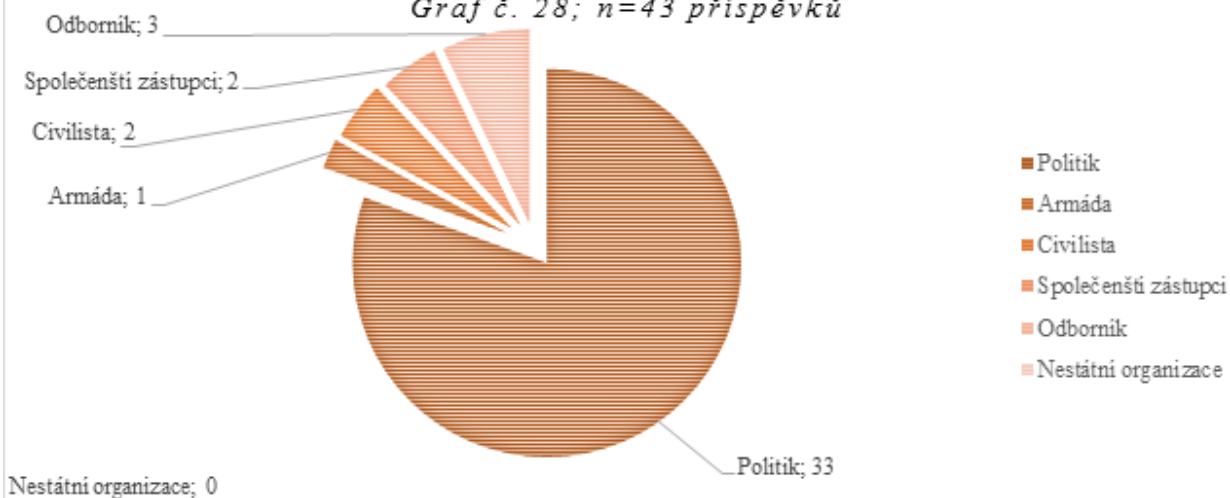
Graf č. 27; n= 68 příspěvků

■ Komplexita ■ Historické důvody ■ Skryté struktury ■ Diverzita ■ Nenásilné řešení

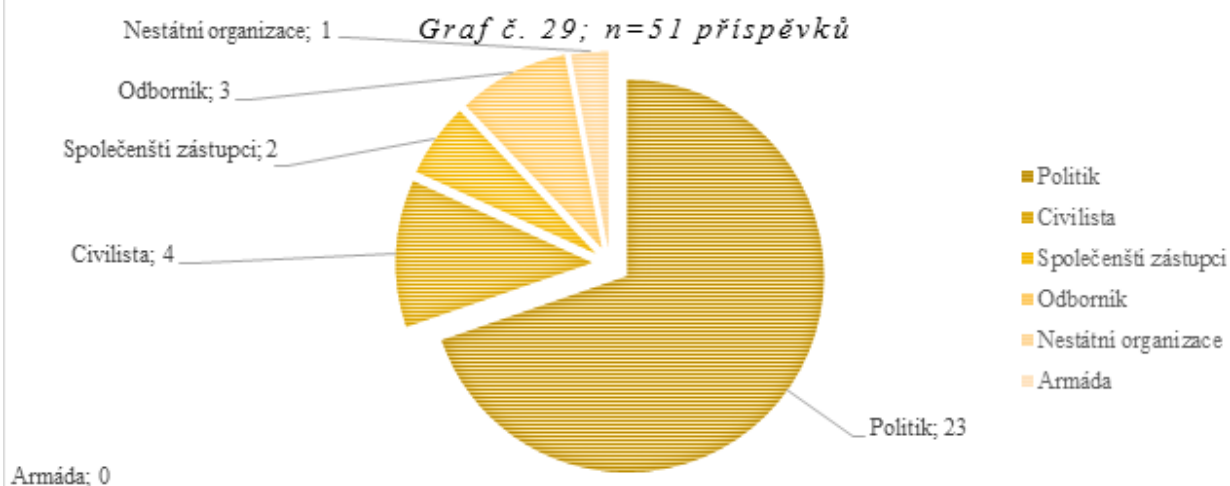
KARABACH PRVNÍ OBDOBÍ - MLUVČÍ

Graf č. 28; n=43 příspěvků

KARABACH DRUHÉ OBDOBÍ - MLUVČÍ

Graf č. 29; n=51 příspěvků

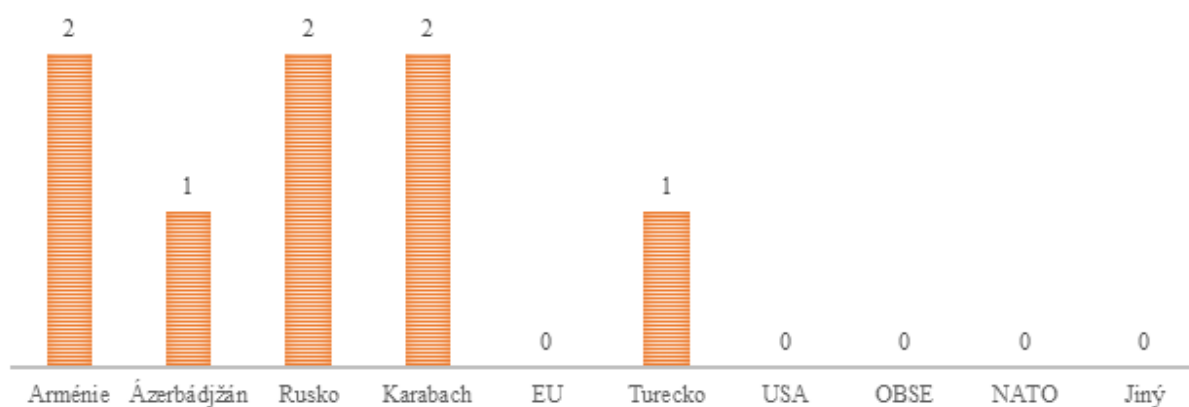
KARABACH TŘETÍ OBDOBÍ - MLUVČÍ

Graf č. 30; n=68 příspěvků

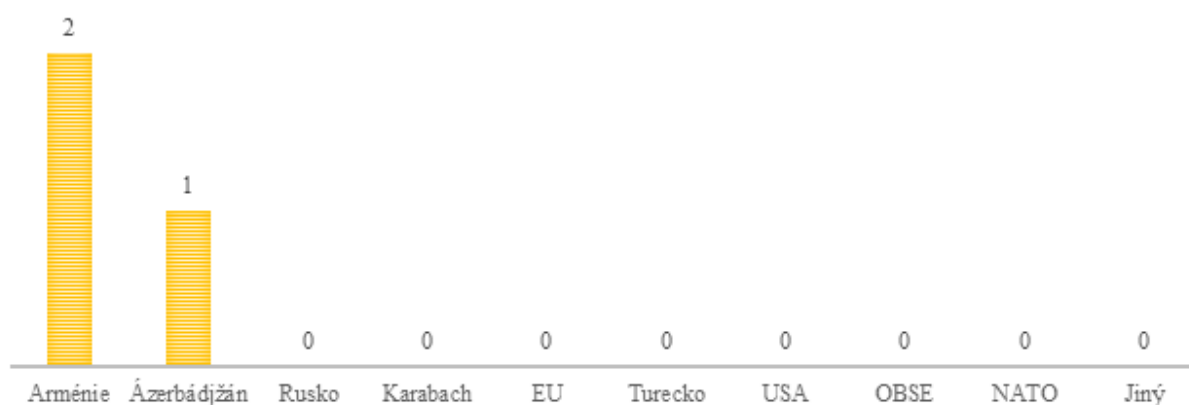
KARABACH PRVNÍ OBDOBÍ - VINA

Graf č. 31; n=43 příspěvků

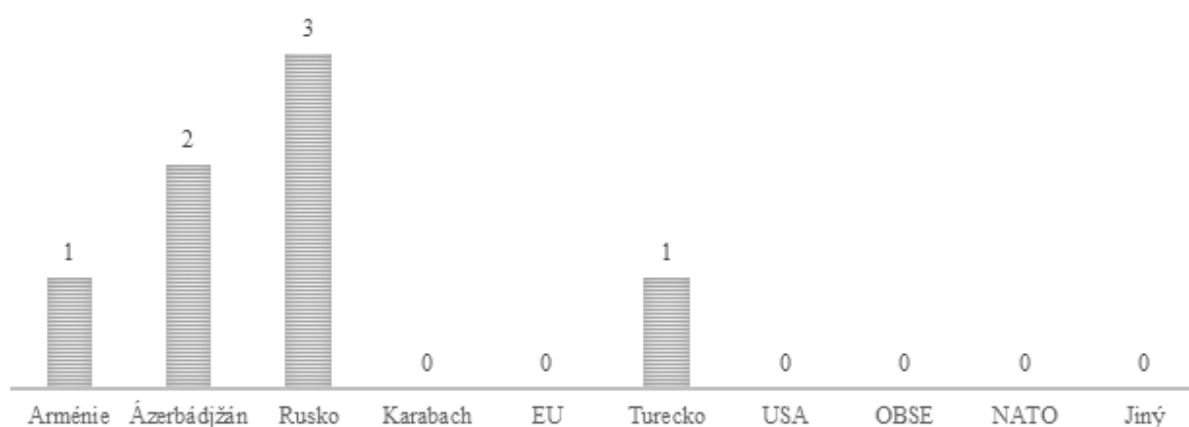
KARABACH DRUHÉ OBDOBÍ - VINA

Graf č. 32; n=51 příspěvků

KARABACH TŘETÍ OBDOBÍ - VINA

Graf č. 33; n=68 příspěvků

7.3 Komparace

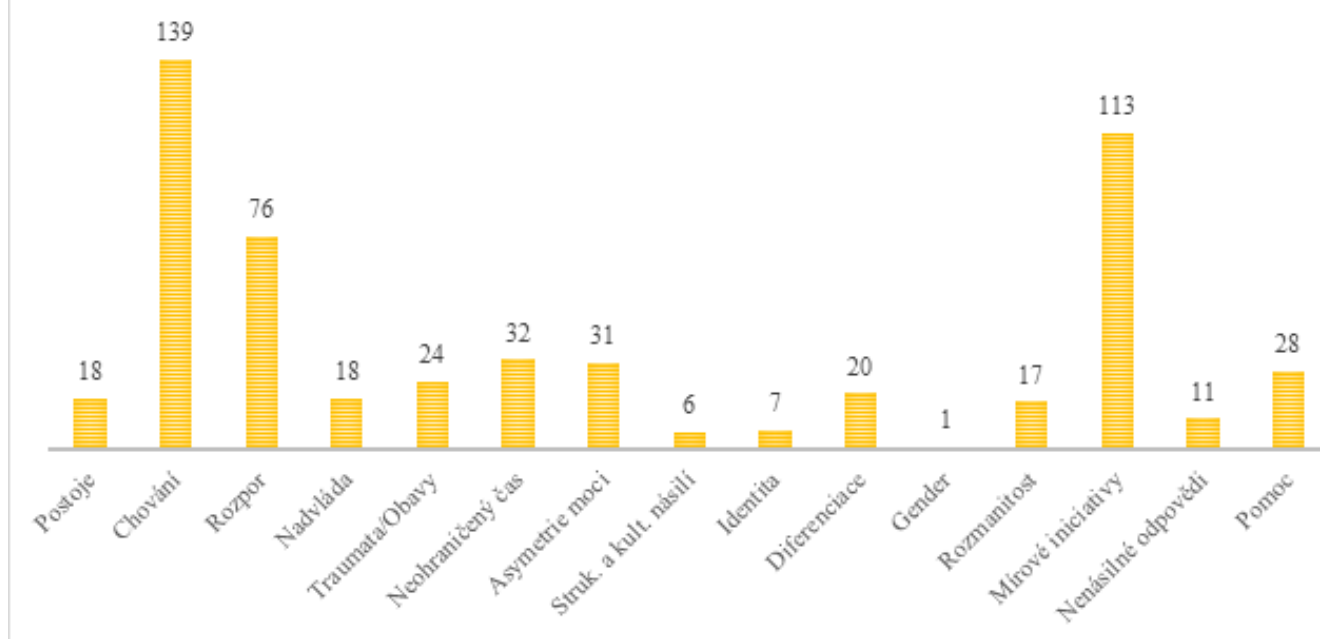
Ačkoli byl původní záměr práce, tedy komparativní analýze, opuštěn ve prospěch případových studií, lze vyvodit dílčí závěry z komparace zpravodajství o dvou konfliktech.

- Zpravodajství se v zásadě příliš nelišilo. Média operovala s velmi podobnými rámci, jednotlivé kategorie se lišily podle témat, resp. popř. odrážely dissent na úrovni politických elit.
- V případě Kypru se ve druhém období média soustředila na protichůdná vyjádření severokyperského prezidenta Raufa Denktaşe, jenž vystupoval proti sjednocení, a ostatních elit, resp. občanů, kteří se vyslovili pro sjednocení. U Karabachu se v zásadě nevyskytla vnitřní diferenciací aktérů, vyskytovala se ale v omezené míře (stejně jako u Kypru) diferenciací bloků aktérů (př. Turecko-Severní Kypr; Arménie-Rusko). Rozdíl tak neplyne z aktivního hledání diferenciací, ale z reflektování prohlášení politiků.
- Jak v případě Kypru, tak u Náhorního Karabachu média ohraničovala čas k nejbližšímu možnému datu epizody konfliktu, nerefletovala, v Lederachově pojetí, epicentrum.
- Převážil důraz na geopolitiku, média nerefletovala socio-psychologický původ konfliktu, rozdílné identity a kultury, pouze v omezené míře asymetrii moci či strukturální násilí.
- Média se soustředila na viditelné destruktivní chování. Nejčastěji poté předkládala kontext (rozpor) konfliktu. Avšak zřídka se tento kontext věnoval hlubším příčinám, většinou pouze viditelným problémům při vyjednávání, nikoli skrytým problémům (př. nedůvěra). Média také ignorovala postoje aktérů. Lze tak říct, že příjemce sice získal přehled o aktuální situaci, nedostal ale odpověď na otázku proč? k dané situaci dochází a co? znamená. A pokud ano, vysvětlení bylo pouze geopolitické a vyplývalo zejména z neorealistickeho pojetí konfliktů a racionální národního zájmů silných hráčů v okolí.
- U Kypru byla na druhém místě kategorie nenásilná řešení, což souvisí s plánem Evropské unie a Spojených států na uvolnění ekonomických prostředků severnímu Kypru po referendu v roce 2004; zatímco u Náhorního Karabachu média nereferovala o možné ekonomické pomoci či nenásilných odpovědích.

- Média často zmiňovala mírové iniciativy, tedy zejména diplomatické a oficiální, často také docházelo k jejich poměrně detailnímu rozboru. Zároveň se ale soustředila pouze na politické iniciativy a politické řečníky. Zatímco u Kypru lehce převážila kategorie civilistů (důvodem jsou jednotky reportáží přímo z ostrova), u Karabachu zase lehce odborníci (vysvětlení eskalace násilí v roce 2016). U Karabachu také během období vycházely kratší zprávy, které pouze informovaly o současném vývoji (př. volby či vojenské ztráty), aniž by přímo či nepřímo citovaly nějakého mluvčího.
- V případě Karabachu média nekladla vinu za konflikt téměř žádné straně, častěji se objevovaly úvahy o geopolitické hře Turecka a Ruska, avšak většinou byly vyvážené natolik, že tyto zprávy nešlo klasifikovat jako kladení viny. I v případě Náhorního Karabachu se média omezovala na věty „vyhlásil nezávislost“, aniž by této enklávě přisuzovaly vinu. Naopak u Kypru došlo ke zkreslení konfliktu k roku 1974 a invazi Turecka. Média se tak soustředila na fyzické rozdělení ostrova a často zmiňovala Turecko jako viníka konfliktu, který „pod záminkou ochrany“ okupuje severní část ostrova. Tento konstrukt se v menší míře objevoval také u Arménie jako okupanta Náhorního Karabachu. Otázkou je, nakolik tento narativ staví na české historické zkušenosti, čímž samotní novináři nevědomě rámcují Turecko jako okupanta negativně. To by potvrdzoval také fakt, že u Náhorního Karabachu bylo Turecko často zmiňováno, nebylo ovšem přítomné propojení rámců ‚Turecko‘ a ‚okupant‘, čímž nedošlo ke kladení viny. Tento aspekt může souviset s nevědomými rámci novinářů, na které by se měl koncept mírové novinářiny ve větší míře zaměřit, místo aby se zabýval dualistickým pojetím válečné vs. mírové novinářiny.

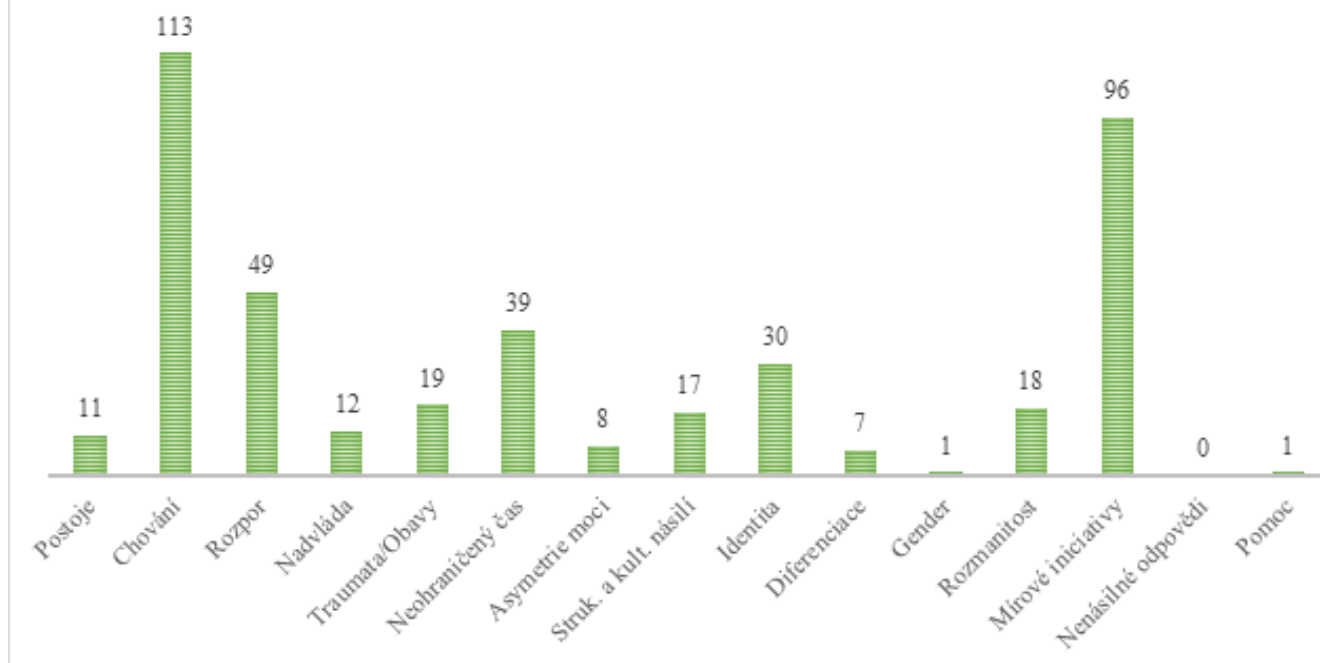
KYPR CELKEM - UKAZATELE

Graf č. 34; n=176 příspěvků

KARABACH CELKEM - UKAZATELE

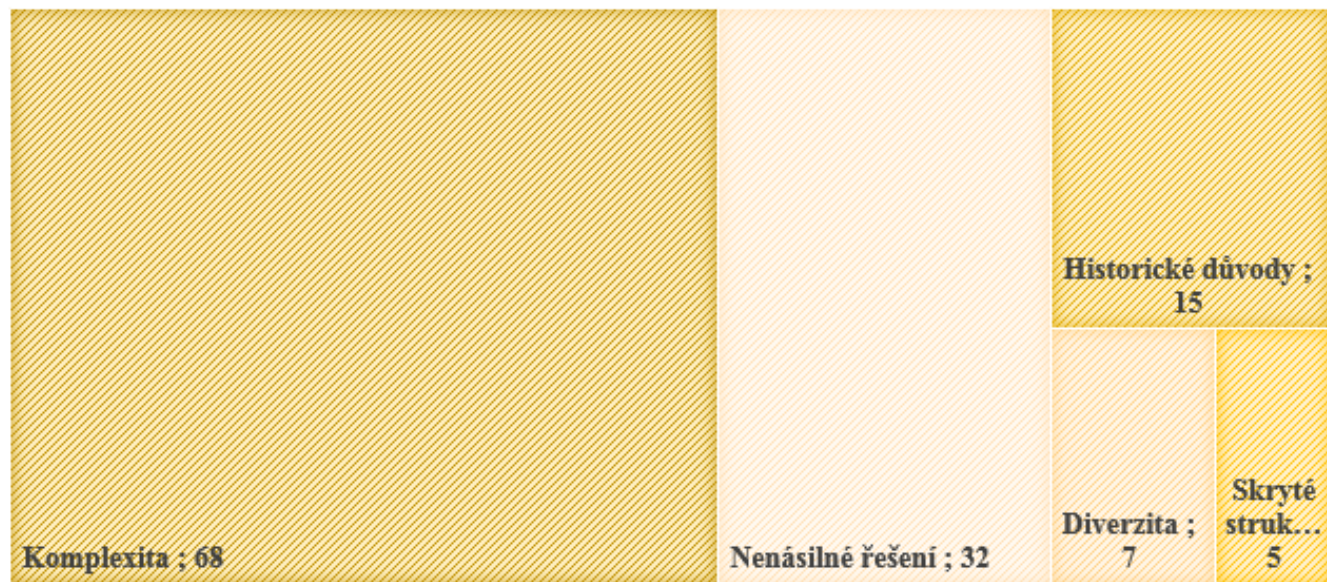
Graf č. 35; n=162 příspěvků

KYPR CELKEM - KATEGORIE

Graf č. 36; n=176 příspěvků

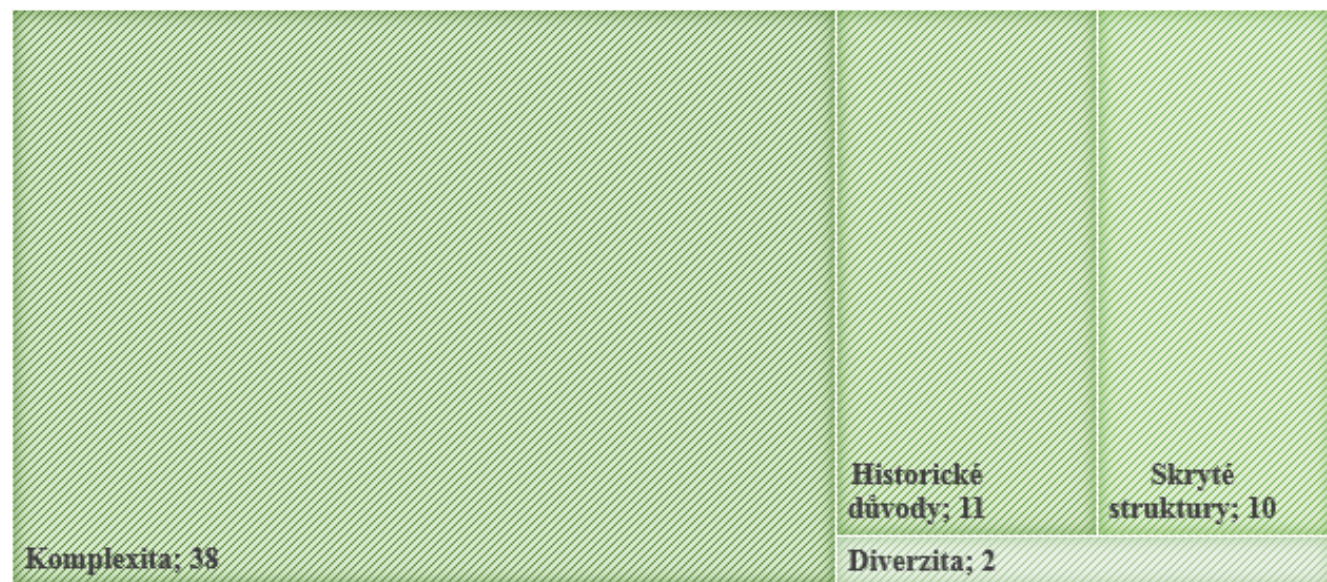
■ Komplexita ■ Historické důvody ■ Skryté struktury ■ Diverzita ■ Nenásilné řešení

KARABACH CELKEM - KATEGORIE

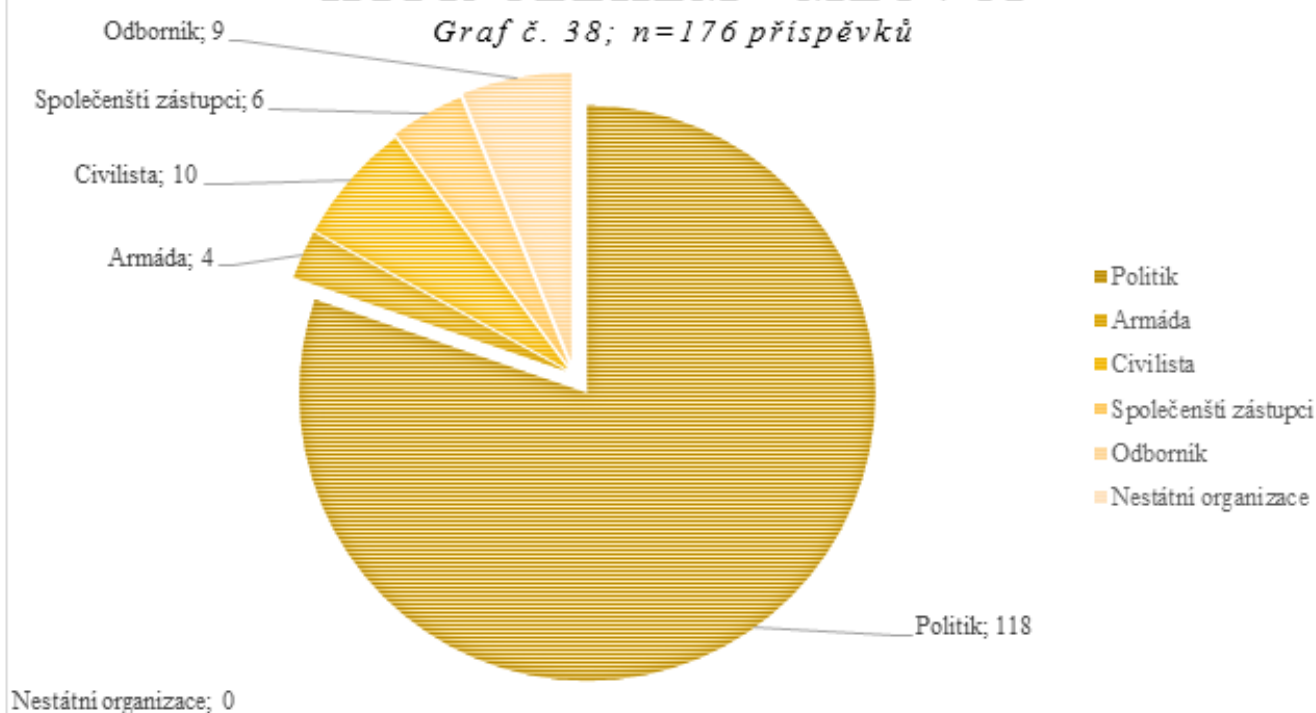
Graf č. 37; n=162 příspěvků

■ Komplexita ■ Historické důvody ■ Skryté struktury ■ Diverzita ■ Nenásilné řešení

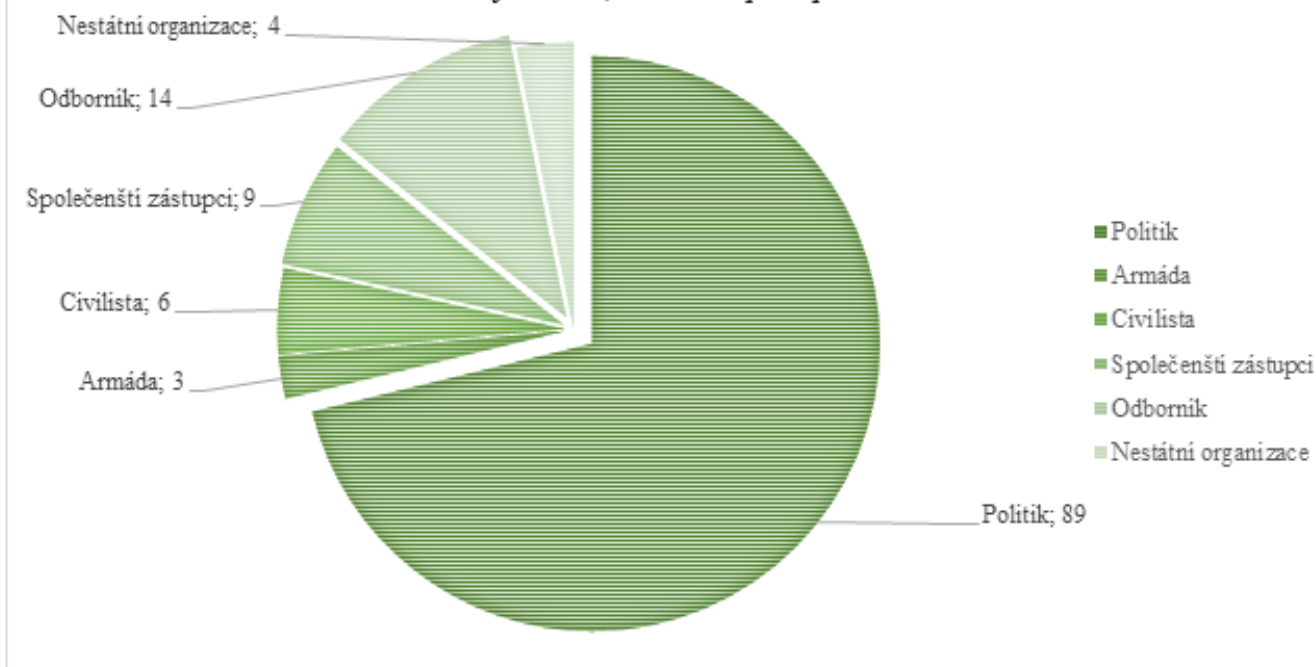
KYPR CELKEM - MLUVČÍ

Graf č. 38; n=176 příspěvků

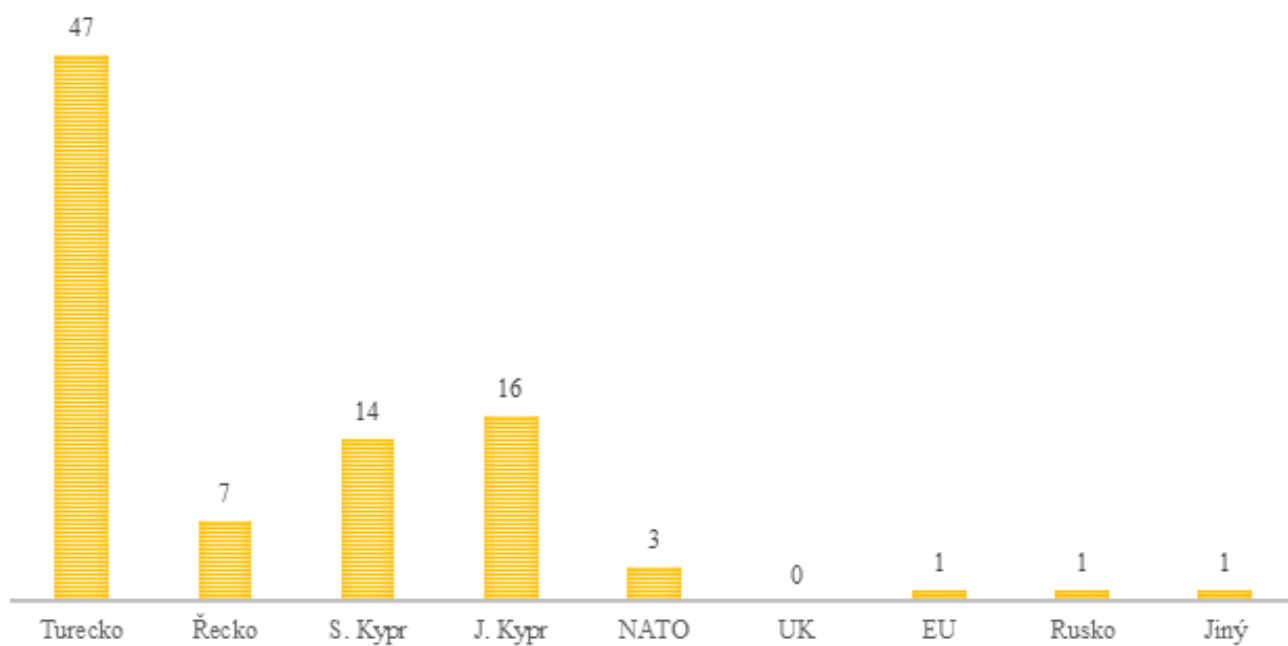
KARABACH CELKEM - MLUVČÍ

Graf č. 39; n=162 příspěvků

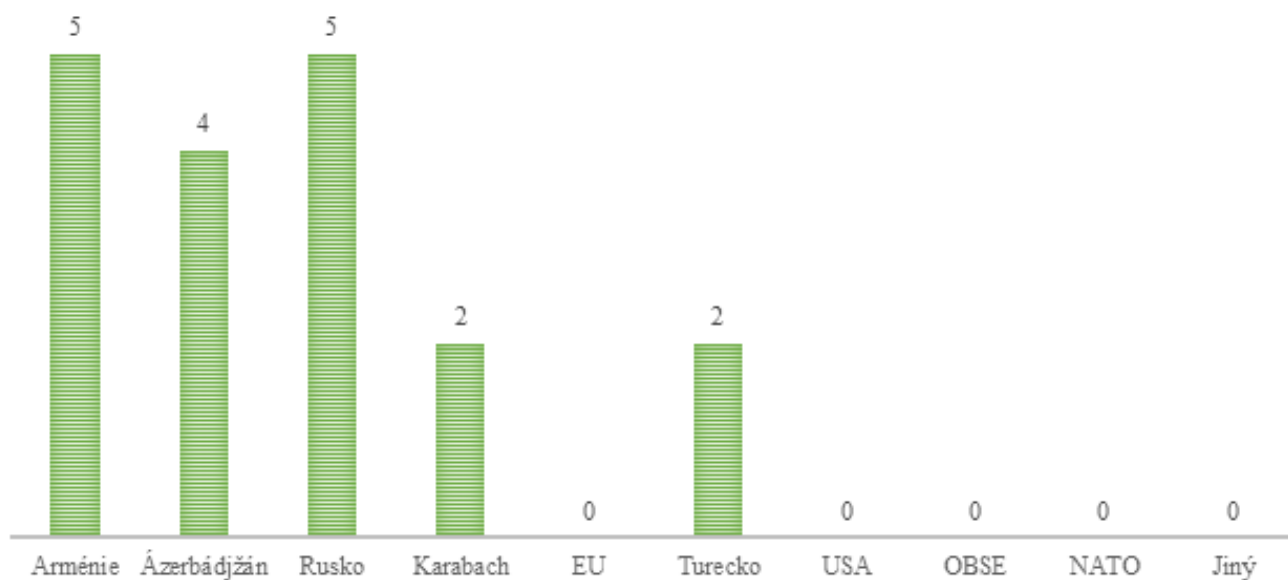
KYPR CELKEM - VINA

Graf č. 40; n=176 příspěvků

KARABACH CELKEM - VINA

Graf č. 41; n=162 příspěvků

7.4 Diskuze

Analýza mediálního zpravodajství poukázala na to, jak může být užitečná redefinice konceptu mírové novinářiny a její vymanění se ze zajetí ve zlaté kleci válečné novinářiny. Pokud by taková analýza proběhla v duchu dualistického pojetí, na kterém stále ještě koncept mírové novinářiny stojí, nedokázala by identifikovat problematické jevy. Těmi totiž není důraz na ‚ted‘ a ‚tady‘ na úkor historických a strukturálních determinantů konfliktu.

Problém leží jinde. Novináři mají málo času a alespoň dle analyzovaných článků, nemají detailní informace o těchto dvou konfliktech. Nelze ani předpokládat, že by je měli vzhledem k okrajovosti konfliktu. Není tak realistické na ně klást tyto podmínky. Zároveň nelze očekávat, že média vyšlou své novináře do těchto konfliktů vzhledem k omezeným finančním možnostem.

Řešení se ovšem nabízí. Za prvé: posílení výuky, které bude zohledňovat přístup citlivosti ke konfliktu a mírové novinářiny na univerzitách tak, aby dokázal novinář odfiltrovat nepodstatné informace, a naopak dokázal konflikt vysvětlit. Velice úzce s tím souvisí otázka, kolik prostoru dát stranám v konfliktu. Zejména ve třetím období u mediálního zpravodajství o Náhorním Karabachu to bylo zřetelné: média měla celé články o prohlášeních jednotlivých stran, aniž by bylo jasné, co se tím vlastně myslí. Tato prohlášení navíc byla protichůdná, takže se příjemce musí rozhodovat na základě emocí či předchozích rámců. Pokud je tak Turecko vnímáno negativně a Ázerbájdžán připomínán jako země ne tolik odlišná od Turecka, může dojít ke spuštění kognitivního schématu, který přiřadí Ázerbájdžánu negativní pocit a příjemce bude více věřit prohlášení druhé strany.

Druhým bodem je vliv národní agentury. ČTK vydává zprávu ze zahraničního konfliktu ve většině případů jako první. Poskytuje zároveň určité historické determinanty ke konfliktu. ČTK má prestiž a důvěru, což je mimo jiné důvod, proč si od ní novináři berou doplňující informace. Pokud tak ČTK dokáže poskytnout adekvátnější vzhled do konfliktu, který nebude časově ohraničen, nebude se soustředit pouze na viditelné ztráty a vezme v potaz strukturální a skryté příčiny, může to zpravodajství ve velké míře ovlivnit.

Třetí oblastí je vztah odborné a novinářské obce. Na jednu stranu větší dostupnost odborníků, na druhé větší zájem novinářů o tuto odbornost. Zároveň je ke zvážení, zda by neměly probíhat stručné semináře věnované konfliktům ze strany akademiků, které by dokázaly shrnout tyto konflikty a nabídnout praktické a faktické informace jako časová osa konfliktu, aktéři, viditelné i skryté problémy aj.

7.5 Omezení

Analýza má několik omezení, které je třeba brát v potaz. První zohledňuje zvolené kategorie a ukazatele. Ty byly definovány tak, aby odpovídaly teorii transformace konfliktu. Bylo by ale například žádoucí rozšířit ukazatel ‚gender‘ o mezigenerační rozdělení tak, aby více vystihoval rozdílné pohledy na konflikt. Zároveň je potřeba dodat, že ani toto rozšíření by výrazně neovlivnilo výsledky analýzy. Vzhledem k faktu, že se jedná o první podobné zkoumání mediálního zpravodajství, je do budoucna žádoucí, aby byly kategorie a ukazatele podrobeny dalšímu zkoumání, na které nebylo v této práci místo.

Vzhledem k tomu, že autor analyzoval obsah zpravodajství ne na základě klíčových slov, ale na základě celistvého obrazu zprávy i jednotlivých období, nebylo možné zkoumat širší časové období. I tento aspekt je třeba brát v potaz.

Další nevyřešenou otázkou je rámcování zpráv a jejich možný vliv na příjemce či politické procesy. Ačkoli u méně exponovaných konfliktů nelze očekávat zásadní vliv na politické procesy, je důležité se ptát, nakolik takové zpravodajství odráží či podporuje diskurz panující okolo konfliktu a zda tím nepodporuje stereotypní vnímání jiných společností (např. Turecka). Bylo by žádoucí využít metodu kritické diskurzivní analýzy, která by na tento problém mohla poukázat.

Stejné omezení panuje ve vztahu k případovým studiím, kterým nemohl být věnován větší prostor. Další práce by tak mohly poukázat na specifické rámce, kterými média operují a zpětně tak posílit teoretické základy konceptu mírové novinářiny.

Závěr

Nalézáme je všude. V hymnách, na pomnicích, ve znacích, slyšíme je v pohřebních řečech, v politických projevech, čteme je na pentlích na věncích, na pamětních mincích, v památnících, na metálech, v novinách, v ústavech, v rozsudcích, v posudcích, linou se z televize, z rádia, z písní, z vyznání lásek. Kliše nenamáhá mozek, pěkně se říká, pěkně se poslouchá, je pohodlné, praktické.

Jan Werich (1997), Úsměv klauna, s. 62

Tato diplomová práce si vytkla nelehký úkol: pokusit se najít místo pro novináře v oblasti studií konfliktů a míru. Jedinečnou příležitostí v tomto ohledu představuje koncept mírové novinářiny, který je stále výrazně ukotven v původním dualistickém vymezení se válečné novinářině. Takové pojetí mívá podstatu problému. Novináři jako intervenující síla v konfliktu a zároveň vysvětlující faktor tohoto konfliktu veřejnosti nejsou obvykle zahrnuti ve studiích konfliktu, čímž je opomíjen velmi důležitý faktor, ať už jde o vliv na jedince, na politické procesy, nebo o obecné pochopení dynamiky konfliktu.

Koncept mírové novinářiny bylo proto nutné do jisté míry dekonstruovat a redefinovat s ohledem na jeho hlubší teoretické základy. Autor se vymezil tradici zkoumání zpravodajství v dualistickém duchu a nabídl možnost dívat se na toto zpravodajství jinak: zejména skrze teorii transformaci konfliktu, která je klíčovým východiskem konceptu mírové novinářiny.

Na základě dvou případových studií pak ukázal sílu této redefinice. Koncept mírové novinářiny je díky tomu posílen o synergický účinek jak normativní, tak analytické složky. Jak bylo dokázáno na analýze zpravodajství o konfliktech na Kypru a o Náhorní Karabach, média zplošťují *realitu* konfliktu. Výsledkem je zpravodajství, které příjemci nezodpoví klíčové otázky: o čem konflikt je, jaké jsou jeho důvody, proč vznikl a proč je obtížné ho vyřešit. Média kladou důraz na viditelné aspekty konfliktu, aniž by pojmenovávala hlubší strukturální problémy, otázky identity a historie. Dochází k uzavření konfliktu v časovém horizontu, což může vést k implicitnímu či explicitnímu kladení viny za vznik konfliktu na jednu stranu.

Díky diferenciaci fungování mediálního cyklu je zjevné, že problémem jsou ritualizované postupy, které se ale dají relativně jednoduše změnit. Právě jim je potřeba věnovat větší pozornost jak s ohledem na studium konfliktů a mírů, tak na studium novinářské profese.

Tato práce by neměla vést k povzdechu či snad odmítnutí novinářské práce. Novinářská profese čelí tlakům, mimo jiné finančním, které neumožňují její plný potenciál. Autor, sám novinář, se s těmito strukturálními deficity setkává a má pro ně pochopení. O to důležitější je proto nacházet cesty, které mohou nabízet efektivní, časově nenáročná řešení tak, aby bylo zpravodajství o konfliktech kvalitnější. Taková analýza zároveň zpětně obohacuje teorie konfliktů a míru.

Závěr ovšem nehodlá reflektovat analytická zjištění a teoretické slabiny a východiska konceptu mírové novinářiny. Oboje je vetknuto přímo v jednotlivých podkapitolách diplomové práce a šlo by tak o pouhou reprodukci již zjištěných závěrů.

Naopak by měl sloužit k jistému zamyšlení. V moderní vědě je často oceňováno propojení jednotlivých oborů a nacházení nových souvislostí. Koncept mírové novinářiny k tomu může vést skrze svůj normativní apel i analytickou složku. Transformace konfliktu pak nabízí jiný pohled na konflikt, který není pouze ničivou viditelnou silou, ale naopak vychází z vnímání konfliktu jako tvořivé síly. Síly, jež se může projevit jako destruktivní násilné chování a je za potřebí komplexního a kreativního přístupu tak, aby byla tato síla transformována zpět na její tvořivý potenciál.

Násilí. Dehumanizace Druhého. Stereotypizace. Strukturální násilí. Tyto a jiné kategorie doprovází konflikt. Jejich pojmenováním a odmítnutím lze vytvořit prostředí, které bude konflikty řešit nenásilnou a kreativní cestou. K tomu je ovšem potřeba zahrnout novinářinu do zkoumání konfliktů a míru, teoreticky posílit koncept mírové novinářiny a provázat novinářskou i odbornou obec.

Summary

The concept of Peace Journalism gained more attention in recent years functioning as a powerful tool in a very neglected area: the role of media studies and journalism in conflict and peace studies. Journalists have intervening power: talking to victims, shedding light on military actions, interviewing politicians. Media also communicates a conflict to the outside world. For this audience, the conflict is mere fiction, a picture of the reality. Neglecting this area of research means that the link between a conflict and public is undertheorized. Peace Journalism can have power to analyse this area of research. However, Peace Journalism itself faces theoretical problems. This thesis dealt with some of them arguing that Peace Journalism has to leave its dualistic underpinning *vis-à-vis* War Journalism. With an emphasis on Conflict Transformation theory and media influence theories, the thesis differentiates media systems according to their involvement in a given conflict. Consequently, two case studies validate this approach and exposing media coverage of Cyprus and Nagorno-Karabakh conflicts. This coverage was flat, distorts a reality of the conflict, pays attention to visual and physical aspects of the conflict and closes the conflicts in arbitrary time boundaries.

Seznam literatury

Knihy

- BALABANOVA, Ekaterina, 2007. *Media, Wars and Politics: Comparing the Incomparable in Western and Eastern Europe*. Hampshire: Ashgate. ISBN 978-0-7546-7069-8.
- DODD, Clement, 2010. *The History and Politics of the Cyprus Conflict*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN-13: 978-0-230-24211-1.
- FROMM, Erich, 1993. *Strach ze svobody*. Praha: Naše vojsko. ISSN: 80-206-0290-9.
- HADJIPAVLOU, Maria. 2010. *Women and Change in Cyprus: Feminisms and Gender in Conflict*. London and New York: I. B. Tauris Publishers. ISBN: 978 1 84511 934 8.
- IGGERS, Jeremy, 1999. *Good News, Bad News: Journalism Ethics and the Public Interest*. Colorado a Oxford: Westview Press. ISBN: 0-8133-2952-3.
- KALVAS, František, 2009. *Nastolování agendy*. Plzeň: Západočeská univerzita. ISBN 978-80-7043-805-3.
- LEDERACH, John Paul, 2014. *The Little Book of Conflict Transformation*. New York: Good Books. ISBN: 978-1-68099-042-3.
- LIPPMANN, Walter, 1998. *Public Opinion*. New Jersey: Transaction Publishers (originál 1922; New York: Macmillan). ISBN: 1-56000-999-3.
- MCCOMBS, Maxwell, 2009. *Agenda setting : nastolování agendy - masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-591-2.
- MICHAEL, Michális Stavrou. 2009. *Resolving the Cyprus Conflict: Negotiating History*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN: 978-0-230-62002-5.
- MILLER, Derek B., 2007. *Media Pressure on Foreign Policy: The Evolving Theoretical Framework*. New York a Basingstoke: Palgrave Macmillan. ISBN: 10: 1-4039-7970-7.
- ROBINSON, Piers, 2002. *The CNN Effect: The myth of news, foreign policy and intervention*. Londýn: Routledge. ISBN: 0-203-99503-1.
- VOLKAN, D. Vamik, 1979. *Cyprus – War and Adaptation. A Psychoanalytic History of Two Ethnic Groups in Conflict*. Charlottesville: University Press of Virginia. ISBN 0-8139-0775-6.
- WAAL, Thomas De, 2003. *Black garden : Armenia and Azerbaijan through peace and war*. New York a Londýn: New York University Press. ISBN: 0-8147-1944-9.

WAISOVÁ, Šárka, 2011. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN: 978-80-7380-339-1.

Kapitoly

ADAY, Sean, 2017. The US Media, Foreign Policy, and Public Support for War. S. 315-333. In: KENSKI Kate a Kathleen Hall JAMIESON. *The Oxford Handbook of Political Communication*. New York: Oxford University Press. ISBN: 978-0-19-979347-1.

ALTSADT, Audrey L., 1998. Ethnic Conflict in Nagorno-Karabagh. S. 227-254. In: DROBIZHEVA, Leokadia et al. *Ethnic Conflict in the Post-Soviet World: Case Studies and Analysis*. New York a Londýn: ME Sharpe. ISBN: 1-563-24741-0.

BARGH, John A. a Tanya L. CHARTRAND, 2014. The Mind in the Middle: A Practical Guide to Priming and Automaticity Research. S. 311-344. In: REIS, Harry T. a Charles M. JUDD. *Handbook of Research Methods in Social and Personality Psychology*. New York: Cambridge University Press. ISBN 978-1-107-01177-9.

CIBULKOVÁ, Petra, 2012. Státy východní dimenze Evropské politiky sousedství v české zahraniční politice. S. 187-204. In: KOŘAN, Michal a Ondřej DITRYCH eds. *Česká zahraniční politika v roce 2011: Analýza ÚMV*. Praha: Institute of International Relations Prague. ISBN: 978-80-87558-05-8.

CORNELL, Svante E., 2017a. The Armenian-Azerbaijani Conflict and European Security. S. 1-22. In: ISBN: 978-1-137-60006-6.

CORNELL, Svante E., 2017b. Reversing Escalation: The Local and International Politics of the Conflict. S. 195-212. In: CORNELL, Svante E., ed. *The International Politics of the Armenian-Azerbaijani Conflict: The Original "Frozen Conflict" and European Security*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN: 978-1-137-60006-6.

FISHER, Ronald J., 2009. Interactive conflict resolution: Dialogue, conflict analysis, and problemsolving. S. 328-338. In: SANDOLE, Dennis J. D. et al. *Handbook of Conflict Analysis and Resolution*. Abingdon a New York: Routledge. ISBN: 0-203-89316-6.

GALTUNG, Johan, 1996. Conflict Formations. S. 70-81. In: *Peace by Peaceful Means: Peace and Conflict, Development and Civilization*. Londýn: Sage. ISBN: 0-8039-7510-4.

GALTUNG, Johan, 2007. Introduction: Peace by peaceful conflict transformation – the TRANSCEND approach. S. 14-32. In: WEBEL, Charles a Johan GALTUNG, eds.

Handbook of Peace and Conflict Studies. Abingdon a New York: Routledge. ISBN: 0-203-08916-2.

GRAF, Wilfried, Gudrun KRAMER a Augustin NICOLESCOU, 2007. Counselling and training for conflict transformation and peace-building: The TRANSCEND approach. S. 123-142. In: WEBEL, Charles a Johan GALTUNG, eds. *Handbook of Peace and Conflict Studies*. Abingdon a New York: Routledge. ISBN: 0-203-08916-2.

JEONG, Ho-Won, 2008. Part I Concepts and Analysis. S. 1-41. In: *Understanding Conflict and Conflict Analysis*. Londýn: Sage. ISBN: 978-1-4129-0308-0.

KELMAN, Herbert C. a Ronald J. FISHER, 2003. Conflict Analysis a Resolution. S.315-353. In: SEARS, David O., Leonie HUDDY a Robert JERVIS. *Oxford Handbook of Political Psychology*. Oxford: Oxford University Press. ISBN: 978-0195152203.

KELMAN, Herbert C., 2009. A social-psychological approach to conflict analysis and resolution. S. 170-184. In: SANDOLE, Dennis J. D. et al. *Handbook of Conflict Analysis and Resolution*. Abingdon a New York: Routledge. ISBN: 0-203-89316-6.

KRATOCHVÍL, Petr, 2008. Země východní dimenze Evropské politiky sousedství v české zahraniční politice. S. 232-244. In: KOŘAN, Michal, et al. *Česká zahraniční politika v roce 2007: Analýza ÚMV*. Praha: Institute of International Relations Prague. ISBN: 978-80-86506-66-1.

KRIESBER, Louis, 2011. The State of the Art in Conflict Transformation. S. 50-73. In: AUSTIN, Beatrix, Martina FISCHER a Hans J. GIESSMANN, eds. *Advancing Conflict Transformation: The Berghof Handbook II*. Opladen a Framington Hills: Barbara Budrich Publishers. ISBN: 978-3-86649-327-8.

MCGOLDRICK, Annabel, 2011. Empathy and ethics: journalistic representation and its consequences. S. 122-144. In: SHAW, Seaga, Jake LYNCH a Robert A. HACKETT. *Expanding peace journalism: comparative and critical approaches*. Sydney: Sydney University Press. ISBN: 9781920899707.

MIALL, Hugh, 2004. Conflict Transformation: A Multi-Dimensional Task. S. 68-90. In: AUSTIN, Alex, Martina FISCHER a Norbert ROPERS, eds. *Transforming Ethnopolitical Conflict*. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften. ISBN: 978-3810039408.

MITCHELL, Christopher R., 1981. Part I: The Structure Of Conflict. S. 15-68. In: *The Structure of International Conflict*. Houndmills a Londýn: Palgrave Macmillan. ISBN: 978-1-349-04886-1.

- MOGEKWU, Matt, 2011. Conflict reporting and peace journalism: in search of a new model: lessons from the Nigerian Niger-Delta crisis. S. 239-260. In: SHAW, Seaga, Jake LYNCH a Robert A. HACKETT. *Expanding peace journalism: comparative and critical approaches*. Sydney: Sydney University Press. ISBN: 9781920899707.
- PAPADAKIS, Yiannis, Nicos PERISTIANIS a Gisela WELZ, 2006. Modernity, History, and Conflict in Divided Cyprus: An Overview. S. 1-29. In: *Divided Cyprus: Modernity, History, and an Island in Conflict*. Bloomington a Indianapolis: Indiana University Press. ISBN 0-253-34751-3.
- PRICE, Vincent a David TEWKSBURY, 1997. News values and public opinion: A theoretical account of media priming and framing. S. 173-212. In BARNETT, George a Franklin J. BOSTER. *Progress in Communication Sciences: Advances in Persuasion v. 13*. New York: Ablex. ISBN-13: 978-1567502770.
- RICHMOND, Oliver, 1999. The Cyprus conflict, changing norms of international society, and regional disjunctures. *Cambridge Review of International Affairs*. Vol. 13, no. 1, s. 239-253. ISSN: 1474-449X.
- ROBERS, Norbert, 2004. From Resolution to Transformation: The Role of Dialogue Projects. S. 255-269. In: AUSTIN, Alex, Martina FISCHER a Norbert ROPERS, eds. *Transforming Ethnopolitical Conflict*. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften. ISBN: 978-3810039408.
- ROTHBART, Daneli a Rose CHERUBIN, 2009. Causation as a core concept in conflict analysis. S. 59-71. In: SANDOLE, Dennis J. D. et al. *Handbook of Conflict Analysis and Resolution*. Abingdon a New York: Routledge. ISBN: 0-203-89316-6.
- ROTHMAN, Jay, 1991. Conflict Research and Resolution: Cyprus. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. Vol. 518, no. 1, s. 95-108. ISSN: 1552-3349.
- RYAN, Stephen, 2009. Conflict transformation: Reasons to be modest. S. 303-314. In: SANDOLE, Dennis J. D. et al. *Handbook of Conflict Analysis and Resolution*. Abingdon a New York: Routledge. ISBN: 0-203-89316-6.
- SHAW, Seaga, Jake LYNCH a Robert A. HACKETT, 2011. Introduction S. 7-28. In: SHAW, Seaga, Jake LYNCH a Robert A. HACKETT. *Expanding peace journalism: comparative and critical approaches*. Sydney: Sydney University Press. ISBN: 9781920899707.

SVOBODA, Karel, 2018. The Eastern Partnership States in the Czech Foreign Policy: The Year of Diminishing Interest. S. 139-149. In: KIZEKOVÁ, Alica et al. *Czech Foreign Policy in 2017: Analysis*. Praha: Institute of International Relations Prague. ISBN: 978-80-87558-32-4.

WALTZ, Kenneth N., 1979. Laws and Theories. S. 1-18. In: *Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley Publishing Company. ISBN: 0-201-08349-3.

WEAVER, David H. a Jihyang CHOI, 2017 The Media Agenda: Who (or What) Sets It? S. 359-376. In: KENSKI Kate a Kathleen Hall JAMIESON. *The Oxford Handbook of Political Communication*. New York: Oxford University Press. ISBN: 978-0-19-979347-1.

WINKLER, Carol, 2017. Media Responsiveness in Times of Crisis. S. 301-313. In: KENSKI Kate a Kathleen Hall JAMIESON. *The Oxford Handbook of Political Communication*. New York: Oxford University Press. ISBN: 978-0-19-979347-1.

YAKINTHOU, Christalla, 2009. The EU's Role in the Cyprus Conflict: System Failure or Structural Metamorphosis? *Ethnopolitics*. Vol. 8, no. 3-4, s. 307-323. ISSN: 1744-9065.

Akademické články

ABDUL-NABI, Zainab, 2015. Based on the peace journalism model: Analysis of Al-Jazeera's coverage of Bahrain's uprising and Syria's chemical attack. *Global Media and Communication*. Vol. 11, no. 3, s. 271-302. ISSN: 1742-7673.

ABDUL-NABI, Zainab, 2017. Can Media Routines Hinder or Facilitate Peace Journalism? *Peace Review*. Vol. 29, no. 4, s. 427-433. ISSN: 1469-9982.

ADEBAYO, Joseph Olusegun, 2016. The Impact of Peace Journalism Training on Journalists' Reportage of the 2015 Elections in Nigeria: An Action Research Case Study. *Communicatio: South African Journal for Communication Theory and Research*. Vol. 42, no. 3, s. 361-377. ISSN: 1753-5379.

ANDERSON, Leticia, 2015. Countering Islamophobic media representations: The potential role of peace journalism. *Global Media and Communication*. Vol. 11, no. 3, s. 255-270. ISSN: 1742-7673.

BELKNAP, Margaret H., 2002. The CNN Effect: Strategic Enabler or Operational Risk? *Parameters*. Vol. 32, Autumn, s. 100-114. ISSN: 0031-1723.

- BENNETT, Lance W., 1990. Toward a Theory of Press-State Relations in the United States. *Journal of Communication*. Vol. 40, no. 2, s. 103-127. ISSN:1460-2466.
- BESOVA Asya A. a Skye Chance COOLEY, 2009. Foreign News and Public Opinion: Attribute Agenda-Setting Theory Revisited. *Ecquid Novi: African Journalism Studies*. Vol 30, no. 2, s. 219-242. ISSN: 1942-0773.
- BLÄSI, Burkhard, 2004. Peace journalism and the news production process. *Conflict & communication online*. Vol. 3, no. 1/2, s. 1-12. ISSN 1618-0747.
- BLIZZARD, Emily, 2017. Peace Journalism in Palestine's BDS Campaign. *Peace Review*. Vol. 29, no. 4, s. 467-474. ISSN: 1469-9982.
- BRATIĆ, Vladimir, 2008. Examining peace-oriented media in areas of violent conflict. *The International Communication Gazette*. Vol. 70, no. 6, s. 487-503. ISSN: 1748-0485.
- CACCIATORE Michael A., Dietram A. SCHEUFELE a Shanto IYENGAR, 2016. The End of Framing as we Know it ... and the Future of Media Effects. *Mass Communication and Society*. Vol. 19, no. 1, s. 7-23. ISSN: 1532-7825.
- COZMA Raluca a Claudia KOZMAN, 2015. The Syrian Crisis in the News. *Journalism Practice*. Vol. 9, no. 5, s. 669-686. ISSN: 1751-2794.
- DITRYCH, Ondřej, 2006. Náhorní Karabach: Etnopolitika a geopolitika konfliktu. *Rigorózní práce*, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/150040997/?lang=cs>
- DOUCET, Ian, 1997. *Conflict transformation. Medicine, Conflict and Survival*. Vol. 13, no. 3, s. 175-194. ISSN: 1743-9396.
- DUNGEN, Peter van den, 2017. Alfred H. Fried, Forgotten Peace Journalism Pioneer. *Peace Review*. Vol. 29, no. 4, s. 475-481. ISSN: 1469-9982.
- ENTMAN, Robert M., 1991. Framing U.S. Coverage of International News: Contrasts in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents. *Journal of Communication*. Vol. 41, no. 4, s. 6-27. ISSN: 1460-2466.
- ENTMAN, Robert M., 1993. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*. Vol. 43, no. 4, s. 51-58. ISSN: 1460-2466.
- ENTMAN, Robert M., 2003. Cascading Activation: Contesting the White House's Frame After 9/11. *Political Communication*. Vol, 20, no. 4, s. 415-432. ISSN: 1091-7675.

- FAHMY, Shahira a Daekyung KIM, 2008. Picturing the Iraq War. *The International Communication Gazette*. Vol. 70, no. 6, s. 443-462. ISSN: 1748-0493.
- FRASER, Niall M. et al., 1990. A Conflict Analysis of the Armenian-Azerbaijani Dispute. *The Journal of Conflict Resolution*. Vol. 34. no. 4, s. 6652-677. ISSN: 1552-8766.
- GALTUNG, Johan a RUGE, Mari Holmboe, 1965. The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research*. Vol. 2, no. 1, s. 64-91. ISSN: 1460-3578.
- GALTUNG, Johan, 2003. Peace Journalism. *Media Asia*. Vol. 30, no. 3, s. 177-180. ISSN: 2377-6277.
- GALTUNG, Johan. 1969. Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research*. Vol. 6, no. 3, s. 167-191. ISSN: 1460-3578.
- GILBOA, Eytan et al., 2016. Moving media and conflict studies beyond the CNN effect. *Review of International Studies*. Vol. 42, no. 4, s. 654-672. ISSN: 1469-9044.
- GILBOA, Eytan, 2001. Diplomacy in the media age: Three models of uses and effects. *Diplomacy and Statecraft*. Vol. 12, no. 2, s. 1-28. ISSN: 1557-301X.
- GILBOA, Eytan, 2002. Global Communication and Foreign Policy. *Journal of Communication*. Vol. 52, no. 4, s. 731-748. ISSN: 1460-2466.
- GILBOA, Eytan, 2005. The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations. *Political Communication*. Vol. 22, no. 1, s. 27-44. ISSN: 1091-7675.
- GREENWOOD, Keith a Joy JENKINS, 2015. Visual Framing of the Syrian Conflict in News and Public Affairs Magazines. *Journalism Studies*. Vol. 16, no. 2, s. 207-227. ISSN: 1469-9699.
- GÜLEÇ, Cansu, 2015. Nagorno-Karabakh Dispute: Why Intractable Conflict for Armenia? *Security Strategies Journal*. Vol. 11, no. 22, s. 1-30. ISSN: 1944-0472.
- GUO, Lei et al., 2015. Coverage of the Iraq War in the United States, Mainland China, Taiwan and Poland. *Journalism Studies*. Vol. 16, no. 3, s. 343-362. ISSN: 1469-9699.
- HADJIPAVLOU, Maria, 2007. The Cyprus Conflict: Root Causes and Implications for Peacebuilding. *Journal of Peace Research*. Vol. 44, no. 3, s. 349-365. ISSN: 1460-3578.
- HADJIPAVLOU-TRIGEORGIS, Maria a Lenos TRIGEORGIS, 1993. Cyprus: An Evolutionary Approach to Conflict Resolution. *The Journal of Conflict Resolution*. Vol. 37, no. 2, s. 340-360. ISSN: 1552-8766.

- HALLAHAN Kirk, 1999. Seven Models of Framing: Implications for Public Relations. *Journal of Public Relations Research*. Vol. 11, no. 3, s. 205-242. ISSN: 1532-754X.
- HANITZSCH, Thomas, 2004. Journalists as peacekeeping force? Peace journalism and mass communication theory. *Journalism Studies*. Vol. 5, no. 4, s. 483-495. ISSN: 1469-9699.
- HANITZSCH, Thomas, 2007. Situating peace journalism in journalism studies: A critical appraisal. *Conflict & communication online*. Vol. 6, no. 2, s. 1-9. ISSN: 1618-0747.
- HARCUP, Tony a Deirdre O'NEILL, 2001. What Is News? Galtung and Ruge revisited. *Journalism Studies*. Vol. 2, no. 2, s. 261-280. ISSN: 1469-9699.
- HAWKINS, Virgil, 2002. The Other Side of the CNN Factor: the media and conflict. *Journalism Studies*. Vol. 3. no. 2, s. 225-240. ISSN: 1469-9699.
- HOGUE, James F. Jr., 1994. Media Pervasiveness. *Foreign Affairs*. Vol. 73, no. 4, s. 136-144. ISSN: 0015-7120.
- CHRISTOU, George, 2013. The European Commission as an Actor in the Cyprus Conflict. *Journal of European Integration*. Vol. 35, no. 2, s. 117-133. ISSN: 1477-2280.
- JAKOBSEN, Peter Viggo, 1996. National Interest, Humanitarianism or CNN: What Triggers UN Peace Enforcement After the Cold War? *Journal of Peace Research*. Vol. 33, no. 2, s. 205-215. ISSN: 1460-3578.
- JAKOBSEN, Peter Viggo, 2000. Focus on the CNN Effect Misses the Point: The Real Media Impact on Conflict Management is Invisible and Indirect. *Journal of Peace Research*. Vol. 37, no. 2, s. 131–143. ISSN: 1460-3578.
- KANOL, Direnç. 2010. Civil Society's Role in Peace-Building: Relevance of the Cypriot Case. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*. Vol. 9, no. 1, s. 26-45. ISSN: 1617-5247.
- KELLING Kimberly a Beverly HORVIT, 2017. The viability of peace journalism in Western media environments. *Conflict & communication online*. Vol. 16, no. 2, s. 1-13. ISSN 1618-0747.
- KEMPF, Wilhelm, 2003. Constructive conflict coverage – A social-psychological research and development program. *Conflict & communication online*. Vol. 2, no. 2, s. 1-13. ISSN 1618-0747.

- KEMPF, Wilhelm. 2016. Dangers of peace journalism. *Conflict & communication online*. Vol. 15, no. 2, s. 1-4. ISSN: 1618-0747.
- KRISTENSEN, Nete NØRGAARD a Mark ØRSTEN, 2007. Danish media at war: The Danish media coverage of the invasion of Iraq in 2003. *Journalism*. Vol. 8, no. 3, s. 323–343. ISSN: 14648849.
- LEE , Seow Ting a Crispin C. MASLOG, 2005. War or Peace Journalism? Asian Newspaper Coverage of Conflicts. *Journal of Communication*. Vol. 55, no. 2, s. 311-329. ISSN: 1460-2466.
- LEE, Seow Ting, 2010. Peace Journalism: Principles and Structural Limitations in the News Coverage of Three Conflicts. *Mass Communication and Society*. Vol. 13, no. 4, s. 361-384. ISSN: 1532-7825.
- LIVINGSTON, Steven a Todd EACHUS, 1995. Humanitarian Crises and U.S. Foreign Policy: Somalia and the CNN Effect Reconsidered. *Political Communication*. Vol. 12, no. 4., s. 413-429. ISSN: 1091-7675.
- LUSK, Adam, 2019. Moving Beyond the CNN Effect or Stuck in the Middle? How Relational Sociology Remaps Media and Security Studies. *International Studies Review*. Vol. 21, no. 1, s. 1-11. ISSN: 1468-2486.
- LYNCH Jake, Annabel MCGOLDRICK a James HEATHERS. 2015. Psychophysiological audience responses to war journalism and peace journalism. *Global Media and Communication*. Vol. 11, no. 3, s. 201-2017. ISSN: 1742-7673.
- LYNCH, Jake, 2015. Peace journalism: Theoretical and methodological developments. *Global Media and Communication*. Vol. 11, no. 3, s. 193–199. ISSN: 1742-7673.
- LYON, David, 2007. Good journalism or peace journalism? *Conflict & communication online*. Vol. 6, no. 2, s. 1-10. ISSN: 1618-0747.
- MASLOG Crispin C., Seow Ting LEE a Hun Shik KIM, 2006. Framing Analysis of a Conflict: How Newspapers in Five Asian Countries Covered the Iraq War. *Asian Journal of Communication*. Vol. 16, no. 1, s. 19-39. ISSN: 1742-0911.
- MATSAGANIS Matthew D. a J. Gregory PAYNE, 2005. Agenda Setting in a Culture of Fear : The Lasting Effects of September 11 on American Politics and Journalism. *American Behavioral Scientist*. Vol. 49, no. 3, s. 379-392. ISSN: 1552-3381.
- MILLER, Derek B., 2010. The Morality Play: Getting to the heart of media influence on foreign policy. *Journalism Studies*. Vol. 11, no. 5, s. 718-733. ISSN: 1469-9699.

- MITRA, Saumava, 2018. Socio-cultural contexts and peace journalism: A case for meso-level comparative sociological investigation of journalistic cultures. *Journalism*. Vol. 19, no. 11, s. 1517-1533. ISSN: 1741-3001.
- NELSON, Thomas E., Rosalee A. CLAWSON a Zoe M. OXLEY, 1997. Media Framing of a Civil Liberties Conflict and Its Effect on Tolerance. *The American Political Science Review*. Vol. 91, no. 3, s. 567-583. ISSN: 1537-5943.
- NICOLAIDES, Demetrios, 2011. Applying Conflict Transformation in Cyprus: A Neo-Functional Approach. *The Cyprus Review*. Vol. 23., no. 1, s. 49-63. ISSN: 2547-8974.
- NOHRSTEDT, Stig Arne a Rune OTTOSEN, 2015. Peace journalism: A proposition for conceptual and methodological improvements. *Global Media and Communication*. Vol. 11, no. 3, s. 219–235. ISSN: 1742-7673.
- NYGREN, Gunnar et al., 2018. Journalism in the Crossfire. *Journalism Studies*. Vol. 19, no. 7, s. 1059-1078. ISSN: 1469-9699.
- PASHAKHANLOU, Arash Heydarian, 2017. Fully Integrated Content Analysis in International Relations. *International Relations*. Vol. 31, no. 4, s. 1-19. ISSN: 1741-2862.
- PETERSON, Sophia, 1981. News Selection by the Elite Press: A Case Study. *The Public Opinion Quarterly*. Vol. 45, no. 2, s. 143-163. ISSN: 1537-5331.
- ROBINSON, Piers, 1999. The CNN Effect: Can the News Media Drive Foreign Policy? *Review of International Studies*. Vol. 25, no. 2, s. 301-309. ISSN: 1469-9044.
- ROBINSON, Piers, 2001. Theorizing the Influence of Media on World Politics: Models of Media Influence on Foreign Policy. *European Journal of Communication*. Vol. 16, no. 4, s. 523-544. ISSN: 1460-3705.
- ROBINSON, Piers, 2005. The CNN Effect Revisited. *Critical Studies in Media Communication*. Vol. 22, no. 4, s. 344-349. ISSN: 1479-5809.
- SADIQ, Najma a Sehar-un-Nisa HASSAN, 2017. Coverage of Pakistani tribal areas conflict: Prospects of peace journalism. *Conflict & communication online*. Vol. 16, no. 2, s. 1-10. ISSN: 1618-0747.
- SHIINAR, Dov, 2007. Epilogue: Peace Journalism – The State of the Art. *Conflict & communication online*. Vol. 6, no. 1, s. 1-9. ISSN 1618-0747.

- SHINAR, Dov, 2009. Can Peace Journalism Make Progress? The Coverage of the 2006 Lebanon War in Canadian and Israeli Media. *The International Communication Gazette*. Vol. 71, no. 6, s. 451-471. ISSN: 1748-0485.
- SCHEUFELE, Dietram A., 1999. Framing as a Theory of Media Effects. *Journal of Communication*. Vol. 49, no. 1, s. 103-122. ISSN: 1460-2466.
- SCHEUFELE, Dietram A., 2000. Agenda-Setting, Priming, and Framing Revisited: Another Look at Cognitive Effects of Political Communication. *Mass Communication & Society*. Vol. 3, no. 2-3, s. 297-316. ISSN: 1532-7825.
- SIRAJ, Syed Abdul, 2010. Framing War and Peace Journalism on the Perspective of Talibanisation in Pakistan. *Media Asia*. Vol. 37, no. 1, s. 13-20. ISSN: 2377-6277.
- VOLEK, Jaromír, 2002. Média v „omezené“ válce: simulovaný konflikt v Perském zálivu. *Revue pro média*. Duben, č. 2, s. 1-10. ISSN: 1211-9938.
- WEAVER, David H., 2007. Thoughts on Agenda Setting, Framing, and Priming. *Journal of Communication*. Vol. 57, no. 1, s. 142-147. ISSN: 0021-9916.
- YOUNGBLOOD, Steven, 2017a. Kenyan Media Test Peace Journalism Principles. *Peace Review*. Vol. 29, no. 4, s. 440-442. ISSN: 1469-9982.
- YOUNGBLOOD, Steven, 2017b. Lessons for Peace Journalism from Cameroon. *Peace Review*. Vol. 29, no. 4, s. 434-439. ISSN: 1469-9982.
- ZARGARIAN, Rouben A., 1999. Principles for conflict resolution in Nagorno Karabakh. *International Peacekeeping*. Vol. 6, no. 3, s. 129-133. ISSN: 1743-906X.

Ostatní články

- BASSIL, Vanessa, 2014. Peace Journalism: A Needed, Desirable and Practicable Reform. *Peace and Conflict Monitor*. Analysis, 2. června 2014. Online: http://www.monitor.upeace.org/printer.cfm?id_article=1052 (navštíveno 18. března 2019).
- GALTUNG, Johan. 1998. High Road, Low Road. *Track Two*. Vol. 7, no. 4, s. 1-5.
- GOWING, Nik, 1994. Real Time Television Coverage of Armed Conflicts and Diplomatic Crises: Does it Pressure or Distort Foreign Policy Decisions. *Working Paper Series, 1*. The Joan Shorenstein Center, Harvard University John F. Kennedy School of Government. S. 1-84. Online: https://shorensteincenter.org/wp-content/uploads/2012/03/1994_01_gowing.pdf (navštíveno 3. června 2019).

HOFFMAN, Julia, 2013. Conceptualizing 'Communication for Peace'. *UPEACE Open Knowledge Network: Occasional Working Papers*. No. 1, s. 1-39. Online:

https://www.academia.edu/3622911/Conceptualizing_Communication_for_Peace_

LIVINGSTON, Steven, 1997. Clarifying the CNN Effect: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. *Research Paper R-18*. The Joan Shorenstein Center, Harvard University John F. Kennedy School of Government. S. 1-18. Online: <http://genocidewatch.info/images/1997ClarifyingtheCNNEffect-Livingston.pdf> (navštíveno 3. června 2019).

LYNCH, Jake, 2002. Using Conflict Analysis in Reporting the Peace Journalism. *Conflict and Peace Forums a Transcend*. 15. února. Online:

<https://www.transcend.org/files/article193.html> (navštíveno 18. května 2019).

MCGOLDRICK Annabel a Jake LYNCH, 2000. Peace journalism. What is it? How to do it? *Reporting the World*. S. 2-50. Dostupné z:

https://www.transcend.org/tri/downloads/McGoldrick_Lynch_Peace-Journalism.pdf

POTTER, Antonia, 2008. Gender sensitivity: nicety or necessity in peace-process management? Background paper, OSLO forum 2008. *Centre for Humanitarian Dialogue*. Online:

<https://pdfs.semanticscholar.org/2602/f71e8a6d26f313bac79f8ed1eeba9e771608.pdf>

TAYEEBWA, William, 2014. Framing Peace, the case of conciliatory radio programming in Burundi and Uganda. CGHR Working Paper no. 8, s. 1-16. *Centre for Governance and Human Rights, University of Cambridge*.

Publikace organizací

AUSTIN Beatrix, Hans J. GIESSMANN a Uli JÄGER, 2012. Berghof Glossary on Conflict Transformation: 20 notions for theory and practice. *Berghof Foundation*. Berlín: Berghof Foundation Operations. ISBN: 978-3-941514-09-6.

BREHM, Yves, Annette HEINRICH a Angelika STÖCKLEIN, 2005. Guidelines Conflict Sensitive Approach. *GOPA Worldwide Consultants*. Bad Homburg, Německo.

BUROMENSKY, Mykhailo et al., 2016. Conflict sensitive journalism: best practices and recommendations. Kyjev: *Organization for Security and Co-operation in Europe*. ISBN 978-966-2310-52-8.

- CVVM, 2019. Vztah české veřejnosti k národnostním skupinám žijícím v ČR – březen 2019. *Centrum pro výzkum veřejného mínění*. Online: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4905/f9/ov190415.pdf
- CYSTAT, 2019. Arrivals Of Tourists by Country of Usual Residence. *Statistical Service of Cyprus*. Online: https://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/history_en/history_en?OpenDocument (navštíveno 10. července 2019).
- ČSÚ, 2018. Hlavní zahraničněobchodní partneři v roce 2017. *Český statistický úřad*. Online: <https://www.czso.cz/documents/10180/61165742/2410151805.pdf/a59e78a8-917a-4771-9036-838e121a3396?version=1.1> (navštíveno 10. července 2019).
- DAĞLI, İlke, 2017. The Cyprus Problem: Why Solve a “Comfortable” Conflict?. *Sustainable Security*, April 5. *Oxford Research Group*. Online: <https://sustainablesecurity.org/2017/04/05/the-cyprus-problem-why-solve-a-comfortable-conflict/>
- FISAS, Vicenç (ed.), 2016. Yearbook of peace processes. *Escola de Cultura de Pau, Barcelona, Spain*. Online: <http://escolapau.uab.es/img/programas/procesos/16anuarii.pdf>
- HERBERT, Siân, 2017. Conflict Analysis: Topic guide. *GSDRC, University of Birmingham*. Online: <https://gsdrc.org/wp-content/uploads/2017/05/ConflictAnalysis.pdf>
- HOWARD, Ross, 2004. Conflict sensitive journalism: A Handbook. *International Media Support a Institute for Media, Policy and Civil Society*. Dánsko: IMS a IMPACS. ISBN: 87-989502-0-7.
- HROCH, Jaroslav, Tomáš KULDA a Petr LANG, 2017. 15 let vysílání českých expertů do civilních misí 2002—2017. *Prague Security Studies Institute a Ministerstvo zahraničních věcí ČR*. Online: http://www.pssi.cz/download/docs/421_fifteen-years-of-czech-presence-in-civilian-missions-brochure.pdf
- INTERPEACE, 2017. Visible peace: 5 Strategies to build peace through journalism. *International Organization for Peaceuilding*. 3. května. Online: <https://www.interpeace.org/2017/05/strategies-through-journalism/>
- MASON, Simon a Sandra RYCHARD, 2005. Conflict Analysis Tools. *Swiss Agency for Development and Cooperation: Conflict Prevention and Transformation Division*. Bern, Švýcarsko. Online: <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/Conflict-Analysis-Tools.pdf>

MUGGAH, Robert et al., 2012. Governance for Peace: Securing the Social Contract. *United Nations Development Programme*. New York: United Nations Publications. ISBN: 978-92-1-126335-0.

OLIVA Fabio a Lorraine CHARBONNIER, 2016. Conflict Analysis Handbook: A field and headquarter guide to conflict assessments. *United Nations System Staff College*. Turin, Italy.

PECHÁČKOVÁ, Štěpánka et al., 2018. Výroční zpráva 2018. *Člověk v tísni*. Online: <https://www.clovekvtsni.cz/media/publications/1227/file/cvt-vz2018-cze-navig-2.pdf>

ROTH, Colin ed., 2015. Conflict Sensitive Approaches to Development, Humanitarian Assistance and Peacebuilding Resource Pack. *Conflict Sensitivity Community Hub*. Online: <http://local.conflictsensitivity.org/wp-content/uploads/2015/05/Conflict-Sensitive-Approaches-to-Development-Humanitarian-Assistance-and-Peacebuilding-Resource-Pack.pdf>

SARDESAI Shonali a Per WAM, 2002. The Conflict Analysis Framework (CAF): Identifying Conflict-related Obstacles to Development. *World Bank: Conflict Prevention and Reconstruction Unit*. Social Development Notes, no. 5. Online: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/11335/multi0page.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

STEM, 2018. Hodnocení vztahu českých občanů k vybraným zemím Evropy a světa. *Ústav empirických výzkumů*. Leden. Online: <https://www.stem.cz/hodnoceni-vztahu-ceskych-obcanu-k-vybrany-m-zemim-evropy-a-sveta/> (navštíveno 9. července 2019).

TEARFUND, 2019. ABC of Conflict Analysis. *Tearfund Learn*. Online: https://learn.tearfund.org/en/resources/publications/footsteps/footsteps_91-100/footsteps_92/abc_of_conflict_analysis/ (navštíveno 1. června 2019).

USAID, 2012. Conflict Assessment Framework: Version 2.0. *United States Agency for International Development*. Washington. Online: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pnady739.pdf

Mediální zdroje

CARRINGTON, Damian, 2019. Why the Guardian is changing the language it uses about the environment. *The Guardian*, 17. května. Online: <https://www.theguardian.com/environment/2019/may/17/why-the-guardian-is-changing-the-language-it-uses-about-the-environment> (navštíveno 1. června 2019).

Ostatní zdroje

PRCHLÍK, Václav, 2017. Mediální rámcování konfliktu na Ukrajině – komparace komunikátů vládních serverů Německa a Ruské federace ve světle teorie mírového žurnalismu. *Diplomová práce*. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120269755/?lang=cs>

Projekt diplomové práce

Úvod do tématu

Konflikt má ze své podstaty dvě podoby. Jednu vnitřní, která obsahuje osoby, skupiny, instituce, které jsou přímo zapojeny do konfliktu. Jedná se o strany konfliktu, sekundární aktéry, mediátory, civilisty zasazené konfliktem, mezinárodní humanitární organizace, mezinárodní mírové jednotky aj. Druhou podobou je prezentace konfliktu navenek, rámování konfliktu aktéry, kteří mohou ale nemusí být přímo zapojeni do konfliktu.

Tyto dvě podoby mohou, ale nemusí být shodné. Konflikt může mít nějaké příčiny, ale zároveň může být „unesen“ k určitému účelu. V poslední době se takto uvažuje zejména o syrské válce, ve které hraje mediální prezentace velmi silnou roli ve snaze získávat na svou stranu vlivné hráče.

Obraz konfliktu v médiích ale nemusí být zkreslen záměrně. Může dojít k ustálení určitého diskursu, narativu, zejména, pokud je konflikt složitý. Hrozí zploštění na dva tábory, ti hodní a ti zlí, aby se mohli čtenáři a diváci v konfliktu jednoduše orientovat. Novinář píšící zprávu o konfliktu také nemusí mít dostatečné vzdělání v mezinárodních vztazích či bezpečnostních studiích a komplexnost konfliktu se mu nemusí zjevit. Místo žádaného zjednodušení konfliktu, avšak přesto ponechání diverzity a komplexnosti, se tak vytváří jiný rámec konfliktu, než jaký je ve skutečnosti.

U exponovaných konfliktů, zmíněná Sýrie nebo Ukrajina, lze poměrně jednoduše vysledovat, kdo prezentuje jak konflikt a s jakým záměrem. Je to ovšem přítomno i u méně exponovaných, leč komplexních konfliktů? Právě na tuto otázku se bude snažit najít odpověď tato diplomová práce.

Na příkladu konfliktu na Kypru (Dodd, 2010; Michael 2009; Papadakis, Peristianis a Welz, 2006) a o Náhorní Karabach (Waal, 2003; Geukjian, 2012) bude zkoumat, jak se odlišuje český mediální narativ od všeobecně přijímané reality konfliktů. Realita konfliktu v tomto případě neznamená jednu „pravdu“, ale akademicky přijímané kořeny konfliktu, pozice a vnímání konfliktu jednotlivých stran, chronologie konfliktu apod. Zkrátka, jeho komplexnost a složitost.

Z obecného hlediska práce staví na myšlenkovém směru peace journalism Johana Galtunga, který usiluje o obohacení novinářské práce z konfliktních oblastí o empirické poznání a komplexnost konfliktů skrze teorie bezpečnostních studií, mezinárodních vztahů, peace and conflict studies aj. (Galtung, 2003; Lyon, 2007). V zásadě se tak jedná o způsob, jak kriticky nahlížet na mediální pokrytí konfliktů. Peace journalism ovšem nemá ucelenou teorii, jedná se

spíše o koncept, který z pohledu IR staví na postmoderní kritické teorii a konstruktivismu. Nejedná se pouze o to, co média uveřejňují, ale současně, co nechávají stranou. Nejde o otázky typu proč, ale jak. Jakým způsobem došlo k zarámování toho konfliktu tím a tím způsobem. Ptá se na významy, které jsou přisouzeny určitým objektům i subjektům, v tomto případě konfliktu, válčícím stranám, míru, válce, násilí, příměří, genderu apod. Tyto významy poté tvoří realitu, která je dostupná široké veřejnosti. Zároveň to dává možnost společenským aktérům možnost rámovat politiku a chovat se určitým způsobem.

Autor tak propojí koncepty a teorie mediální, jako rámování, nastolování agendy, priming, (McCombs, 2009; Tannen, 1993; Scheufele a Tewksbury, 2007) s koncepty a teoriemi mezinárodních vztahů a bezpečnostních studií jako je analýza konfliktu, konstruktivismus (Oliva a Charbonnier, 2016; GOPA, 2005).

Konflikty budou zkoumány od roku 1990 do konce roku 2017. Vzhledem k objemu novinářských zpráv a omezené kapacitě výzkumníka bude vytipováno pět časových úseků pro každý konflikt (ne nutně shodných). Ty budou vybrány tak, aby reflektovaly jak horké fáze, tak fáze vyjednávání, mezinárodního napětí apod.

Jak se ukazuje, mediální prezentací konfliktů se stává zbraní sama o sobě. Mluvíme o hybridní válce a dezinformační kampani, zejména spojované s Ruskou federací. Zároveň ale může docházet k zarámování konfliktu, aniž by to odráželo věrně realitu konfliktu, médii, která jsou de iure nestranná. Takto vytvořená realita konfliktu pak má, nebo může mít, celospolečenské dopady. V povědomí příjemců obsahu vytváří z jedné strany konfliktu viníky, z druhé oběti, čímž nepřispívá k řešení konfliktu (Fawcett, 2002; Lyon, 2007).

Konkrétním případem může být např. řešení katalánské otázky. V okamžiku, kdy bude katalánský separatismus přijímán ve společnosti daného státu jako reakce na agresivní politiku Madridu, je pravděpodobné, že i politická reprezentace onoho státu bude tlačit na uznání autonomního statusu Katalánska. Pokud bude ten samý konflikt zarámován jako snaha o porušení jednoty státu (tedy porušení mezinárodního práva) s minimálním oprávněným požadavkem národu na sebeurčení, nebo jako konflikt vyvolaný katalánskou populistickou politickou reprezentací, bude naopak daný stát podporovat centralistickou politiku Španělska.

Jistě, tento výklad je zjednodušený a klade až příliš velký důraz na sílu médií. To, jaký je mediální obraz konfliktu a jak je přijímán ve společnosti stojí také na již ustálených obrazech, sympatiích, historických vazeb, politické orientaci, světonázoru apod. Nicméně, mediální zpravodajství má velkou sílu nastolovat agendu i úhel společnosti a je tak na rovni dalším jmenovaným složkám (McCombs, 2009; Tannen, 1993).

Z akademického hlediska jde o oblast studia konfliktů, která je poměrně čerstvá, a ne příliš zmapovaná. Zejména s tzv. CNN effect a snahou řídit válečné zpravodajství ze strany

americké armády ve válce proti teroru začalo být zpravodajství o ozbrojených konfliktech podrobováno většímu zkoumání. Druhým důležitým zlomem byla již zmíněná hybridní válka a dezinformační kampaň, která přitáhla pozornost k využití zpravodajství k vlastnímu účelu, včetně zpravodajství o konfliktu (Scheufele a Tewksbury, 2007; Robinson, 1999; Samuelsson a Lundqvist, 2003).

Cíl výzkumu a výzkumná otázka

Výzkumná otázka je vtělena již do názvu diplomové práce. Vzhledem k interpretativnímu charakteru se zaměřuje na otázku: *Jakým způsobem konstruuje mediální pokrytí realitu konfliktu?* Tato výzkumná otázka je doplněna: *Napomáhá mediální pokrytí pochopení konfliktů?* Ačkoli se může zdát normativní, ve skutečnosti definuje cíl práce. Tedy jakým způsobem mediální pokrytí konfliktů odráží samotné konflikty, zda je zjednodušuje tak, že chybí určité procesy či aktéři, nakolik reflektuje příčiny konfliktu, zda referuje pouze o horkých fázích nebo i o vyjednávání apod. Další otázkou tedy je, *jací aktéři či jaké procesy v mediálním zpravodajství chybí? Jaké významy jsou přisouzeny jednotlivým stranám konfliktu? Jak zpravodajství generalizuje konflikty?*

Druhou podotázka se věnuje komparaci konfliktů. *Liší se mediální pokrytí daných konfliktů? A pokud ano, jak? Je možné identifikovat důvody, proč tomu tak je?*

Hypotézou je, že dané konflikty budou mít nedostatečné pokrytí, že bude referováno více o horkých fázích, zatímco vyjednávací procesy budou v ústraní, a že díky tomu nebudou konflikty dostatečně vysvětleny, tudíž výrazně zploštěny.

Přehled literatury

Literatura využitá v této práci bude rozsáhlá z důvodu pokrytí nejen teoretické roviny, ale taktéž obou konfliktů. Z hlediska konfliktu na Kypru se jedná zejména o knihy *The History and Politics of the Cyprus Conflict* (Dodd, 2010); *Resolving the Cyprus Conflict: Negotiating History* (Michael, 2009) a *Divided Cyprus: Modernity, History, and an Island in Conflict* (Papadakis, Peristianis a Welz, 2006). Kromě toho budou využity akademické články i zprávy organizací jako Crisis Group, hojně citovaná bude také jedna z předních odbornic na toto téma Maria Hadjipavlou.

Z hlediska konfliktu o Náhorní Karabach budou využity knihy *Black Garden: Armenia and Azerbaijan through Peace and War* (Waal, 2003); *Ethnicity, Nationalism and Conflict in the South Caucasus: Nagorno-Karabakh and the Legacy of Soviet Nationalities Policy* (Geukjian,

2012); a *The International Politics of the Armenian-Azerbaijani Conflict: The Original „Frozen Conflict“ and European Security* (Cornell, 2017). Zdroje budou doplněny o další akademické články a zdroje organizací, popř. články v médiích.

Z hlediska zdrojů bude samozřejmě základním kamenem analýza českých novinových článků skrze Newton Media Search databázi.

S ohledem na teoretické ukotvení práce budou využity zdroje s návazností na relevantní teorie. Jedná se o články „Why Peace Journalism Isn't News“ (Fawcett, 2010); „High Road, Low Road: Charting the Course for Peace Journalism“ (Galtung, 1998); „Peace Journalism“ (Galtung, 2003) „Good journalism or peace journalism“ (Lyon, 2007); „A course in Peace Journalism“ (Lynch, 2007).

Zajímavým zdrojem je taktéž *Peace Journalism: A Practical Handbook for Journalists in Cyprus* (Çiftcioğlu, 2017).

Ohledně teorie nastolování agendy bude využita kniha *Agenda Setting* (McCombs, 2009), z pohledu rámcování *Framing in Discourse* (Tannen, 1993), pro širší metodologický rámec pak *Metody výzkumu médií* (Trampota a Vojtěchovská, 2010). Ty budou doplněny články „The Role of Media in War and Peace“ (Samuelsson a Lundqvist 2003); „The CNN Effect: Can the News Media Drive Foreign Policy?“ (Robinson, 1999) či „Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models“ (Scheufele a Tewksbury, 2007).

Z hlediska analýzy konfliktů využije autor přístup analýzy konfliktu, zejména příručku *Conflict Analysis Handbook. A field and headquarter guide to conflict assessments* (Olivia a Charbonnier, 2016) a *Guidlines: Conflict Sensitive Approach* (GOPA, 2005).

Využitá bude také kniha *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research* (Fairclough, 2003).

Koncepční a teoretický rámec

Zkoumání budou nejprve podrobeny oba konflikty a z akademické literatury budou vyvozeny hlavní, možné příčiny konfliktů, obraz jednotlivých stran a důležité milníky konfliktů. Konflikty budou popsány důkladně, nepůjde ovšem pouze o deskriptivní zachycení konfliktu, ale také o jejich analýzu skrze nástroje conflict analysis.

Těžištěm práce bude druhý krok, kdy bude tato realita porovnána s obrazem, jaký vytvářejí, či nevytvářejí česká média. Vzhledem k omezené kapacitě autora a rozsahu textů bude vybráno pět časových úseků pro každý konflikt tak, aby reprezentovaly rozdílné „kvality“ konfliktu – horké fáze, průlom ve vyjednávání, zapojení mezinárodních aktérů apod.

Analyzován bude pouze text všech českých médií v databázi Newton Media. K analýze bude využita diskursivní analýza, dané texty budou kódovány a bude zkoumán výskyt definovaných (předem, ovšem s možností doplnění v průběhu) kategorií, zastoupení aktérů apod.

Úhelným kamenem diplomové práce je koncept peace journalism (PJ) mající původ v 70. letech 20. století. Tento koncept je často terčem kritiky, jelikož staví jako výchozí bod kritiky zaujatost a neobjektivitu zpráv z konfliktních oblastí. Zároveň nelze mluvit o jednom uceleném konceptu, spíše o normativním přesvědčení jeho hlasatelů.

Zatímco jako hlavní východisko klasické novinářiny z konfliktních oblastí je zejména exkluzivita a tím zvýšená čtenost (tím pádem i zvýšený důraz na násilí), PJ staví do popředí analýzu konfliktu (conflict analysis), tedy zmapování konfliktu v celé jeho šíři, včetně mírového vyjednávání, všech aktérů, ale i horké fáze konfliktu.

Skrze toto pochopení je možné dostatečně zjednodušit realitu tak, aby reflektovala daný konflikt. Nejedná se tedy o normativní poznání, ale o poznání založené na empirickém poznání. Vzhledem k chybějící teorii PJ nebude autor usilovat o její vytvoření. PJ bude sloužit pouze jako odrazový můstek, řekněme intelektuální zázemí, které bude rozvinuto o analýzu a komparaci dvou konfliktů a jejich následném zobrazení v českých médiích.

Z toho hlediska autor využije konstruktivismus jako obecný, široký teoretický základ práce. Tyto přístupy jsou zakotvené jak mediálních studiích (viz framing; agenda setting, priming), tak v samotné disciplíně international relations (IR). Konstruktivismus je úzce spjat s konceptem peace journalism, jelikož PJ klade důraz na to, jakým způsobem je zpravodajství z konfliktních zón rámcováno a jakým způsobem je konflikt konstruován.

Jako výchozí bod zkoumání českých médií je zvolen rok 1990 vzhledem k historickému vývoji v Československé republice, resp. České republice. Jedná se o dolní hranici, která ovšem bude překonána z pohledu analýzy konfliktů, zároveň ovšem není striktně dáno, že zkoumání započne právě v tomto roce.

Empirická data a analytické techniky

Sesbíraná data budou podrobena zkoumání skrze discourse analysis a mediální teorie nastolování agendy, rámcování, priming. Jazyk nese a vytváří význam, který dáváme určitým kategoriím. Konflikt může být vnímán pozitivně nebo negativně dle užitého jazyka a volbou témat. Pokud chceme zjistit, jak může být konflikt vnímán, nestačí pouze zkoumat jednotlivé zprávy, tedy rámcování témat, ale také užitím jazyka v těchto jednotlivých zprávách. Z tohoto důvodu budou využity jak mediální teorie, tak diskursivní analýza. Knihy *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method* (James Paul Gee, 1999); *Critical discourse analysis:*

theory and interdisciplinarity (Gilbert Weiss a Ruth Wodak, 2007) by měly poskytnout dostatečný základ.

Práce ovšem nebude pouze deskripcí reprezentace konfliktů v médiích, ale bude zkoumat i politický a mocenský obraz, který daná reprezentace vytváří. K tomu budou jako základ využity dvě velmi podrobné knihy zkoumající vztah politiky a mediální agendy (Balabanova, 2007; Comstock a Scharrer, 2005). Vzhledem k omezení rozsahu práce ale autor nebude podrobně zkoumat českou zahraniční politiku, resp. aplikaci výsledků na skutečnou zahraniční politiku. Závěrečná diskuze se sice bude zabírat vlivem, jaký mají média, ať už na politiku či obecně na populaci, ale podrobná aplikace bude přenechána dalšímu výzkumu.

Sběr a technika empirických dat byla zmíněna výše. Autor vytvoří logickou frázi, díky které bude možné vyhledat všechny relevantní zmínky o vybraných konfliktech, aniž by byla data ‚znečištěná‘ jinými záznamy (př. velmi častým jevem jsou sportovní výsledky).

Rozvržení diplomové práce

Diplomová práce bude sestávat z úvodu, přehledu literatury, analytické části, diskurzivní části, komparativní části a závěru. V úvodu bude představeno téma a rozbor literatury (popř. bude rozbor literatury součástí následující kapitoly). Následovat bude analytická část popisu obou konfliktů. Poté dojde k představení hlavních konceptů zmíněných výše – peace journalism, agenda setting apod.

Dále budou v hrubých obrysech interpretována nashromážděná data. Dalším krokem bude popis jednotlivých detailních zjištění u každého konfliktu. Tato část bude porovnána s analytickou částí o konfliktech, následně budou obrazy konfliktů v českých médiích mezi sebou. Poslední částí bude závěr, který shrne poznatky a pokud to bude možné, pokusí se nastínit příčiny, zda a jak se dají odstranit a jakým směrem se může vydat další výzkum.

Použitá literatura

BALABANOVA, Ekaterina, 2007. Media, Wars and Politics: Comparing the Incomparable in Western and Eastern Europe. Aldershot a Burlington: Ashgate. ISBN 978-0-7546-7069-8.

ÇIFTCIOĞLU, Vasvi, 2017. Peace Journalism: A Practical Handbook for Journalists in Cyprus. ISBN 978-9925-7378-1-9.

COMSTOCK George a Erica SCHARRER, 2005. The Psychology of Media and Politics. Burlington, San Diego a Londýn: Elsevier Academic Press. ISBN 0-12-183552-9.

- CORNELL, Svante E. ed., 2017. The International Politics of the Armenian-Azerbaijani Conflict: The Original „Frozen Conflict“and European Security. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-1-137-60006-6.
- DODD, Clement, 2010. The History and Politics of the Cyprus Conflict. New York: Palgrave Macmillan. ISBN-13 978-0-230-24211-1.
- FAIRCLOUGH, Norman, 2003. Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research. Londýn a New York: Routledge. ISBN 0-415-25893-6.
- FAWCETT, Luis, 2002. Why Peace Journalism Isn't News. Journalism Studies. Vol. 3, no. 2. s. 213-223. ISSN 1469-9699.
- GALTUNG, Johan, 2003. Peace Journalism. Media Asia. Vol. 30, no. 3, s. 177-180. ISSN 2377-6277.
- GALTUNG, Johan. 1998. High Road, Low Road: Charting the Course for Peace Journalism. Track Two. Vol. 7, no. 4. ISSN 1019-7435.
- GEE, James Paul, 2010. An introduction to discourse analysis: theory and method. New York: Routledge. ISBN 978-0-415-58570-5.
- GEUKJIAN, Ohannes, 2012. Ethnicity, Nationalism and Conflict in the South Caucasus: Nagorno-Karabakh and the Legacy of Soviet Nationalities Policy. Farnham a Burlington: Ashgate. ISBN 9781409436317.
- GOPA, 2005. Guidelines: Conflict Sensitive Approach, 1-167.
- LYNCH, Jake, 2007. A course in Peace Journalism. Conflict & communication online. Vol. 6, no. 1. ISSN 1618-0747.
- LYON, David, 2007. Good journalism or peace journalism. Conflict & communication online. Vol. 6, no. 2. ISSN 1618-0747.
- MCCOMBS, Maxwell, 2009. Agenda setting : nastolování agendy - masová média a veřejné mínění. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-591-2.
- MICHAEL, Michális Stavrou, 2009. Resolving the Cyprus Conflict: Negotiating History. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-0-230-62002-5.
- OLIVA Fabio a Lorraine CHARBONNIER, 2016. Conflict Analysis Handbook: A field and headquarter guide to conflict assessments. United Nations System Staff College, Turin, Italy [cit. 2018-11-20]. Dostupný z:
https://www.unssc.org/sites/unssc.org/files/unssc_conflict_analysis_fabio_oliva_loorraine_charbonnier.pdf

PAPADAKIS, Yiannis, PERISTIANIS, Nicos a Gisela WELZ, 2006. Divided Cyprus: Modernity, History, and an Island in Conflict. Bloomington a Indianapolis: Indiana University Press. ISBN 0-253-34751-3.

ROBINSON, Piers, 1999. The CNN Effect: Can the News Media Drive Foreign Policy? Review of International Studies. Vol. 25, no. 2, s. 301-309. ISSN 02602105.

SAMUELSSON, Tore a Kristina LUNDQVIST eds., 2003. The Role of Media in War and Peace. New Routes: A Journal of Peace Research and Action. Vol. 8, no. 2, 3-28. ISSN 0248-0200.

SCHEUFELE, Dietram A. a David TEWKSBURY, 2007. Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. Journal of Communication. Vol. 57, no. 1, s. 9-20. ISSN 0021-9916.

TANNEN, Deborah, 1993. Framing in discourse. New York: Oxford University Press. ISBN 0-19-507995-7.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ, 2010. Metody výzkumu médií. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-683-4.

WAAL, Thomas de, 2003. Black Garden: Armenia and Azerbaijan through Peace and War. New York a Londýn: New York University Press. ISBN 0-8147-1944-9.

WODAK, Ruth a Michael MAYER, 2009. Methods of critical discourse analysis. Londýn, Thousand Oaks a Nové Dillí: SAGE Publications. ISBN 0 7619 6153 4.